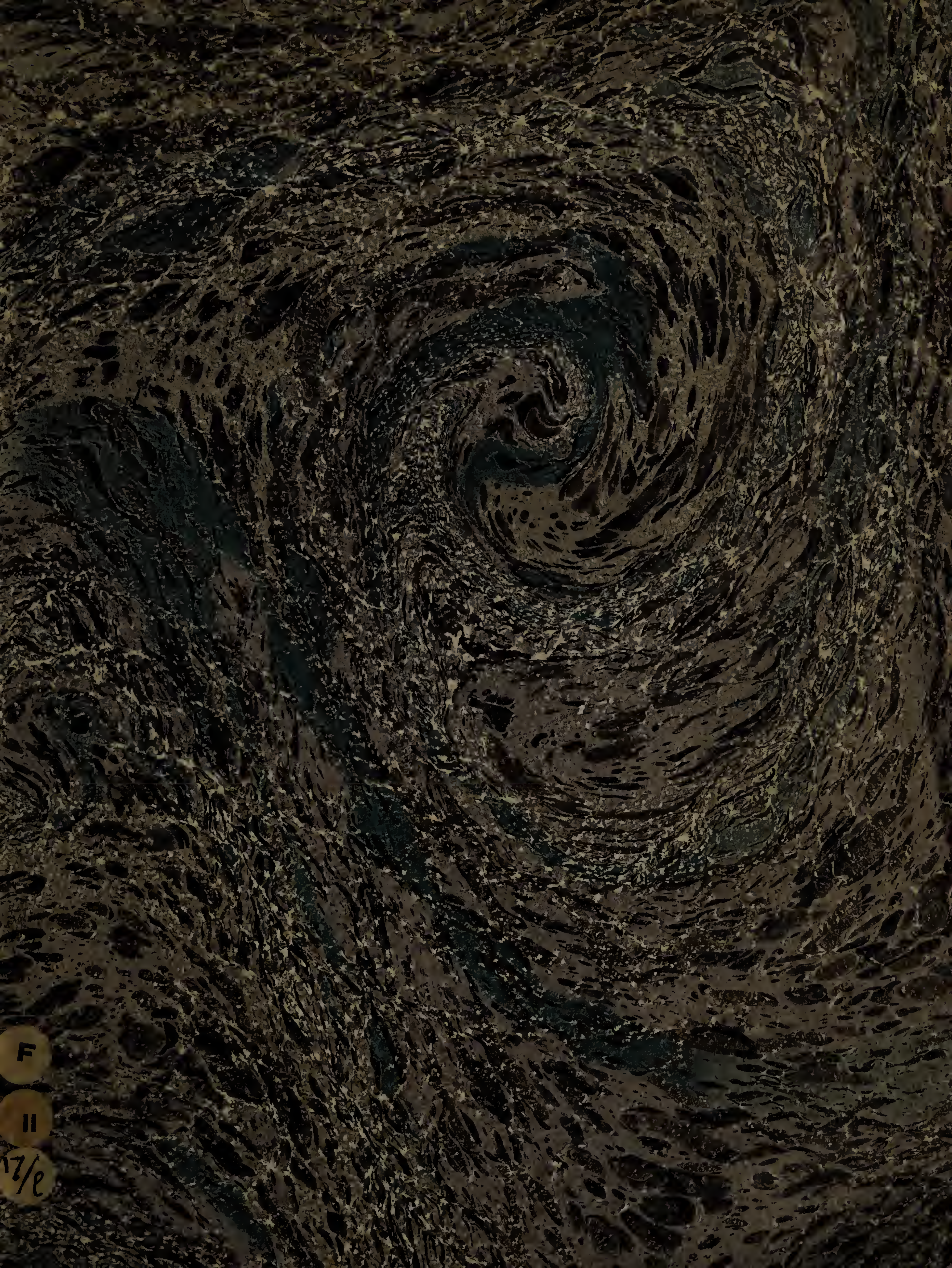

F
11

part of MORTON, R.
Opera medica. 1727
pt 10

MARTINI
LISTER
TRACTATUS
De Quibuſdam
MORBIS CHRONICIS,

Quorum

I. eſt, de HYDROPE;
II. de DIABETE,
III. de HYDROPHOBIA;
IV. de LUE VENEREA,
V. de SCORBUTO,
VI. de ARTHRITIDE,

In Quibus ſingulis

Non ſolùm MORBI RATIO ex Nuperis ferè Anatomicis Notitiis exhibetur, CUM AMPLA ÆGROTORUM VARIETATE; ſed etiam REMEDIORUM, maximè APPROPRIATORUM, NATURA & USUS, ex veterum Medicorum fide ac authoritate, breviter explicantur.

EDITIO NOVISSIMA.

GENEVÆ,
Sumptibus PERACHON & CRAMER.

M. DCCXXVII.

AD LECTOREM.

UO ſunt, Lector, de quibus te paucis monere volo. Unum, ſi quæras, quorſum ipſe hoſce Tractatus ſcripſerim, hujus rei rationem; ut opinor, ſatis bonam in ipſa præfatione illorum primi exhibui; nempe exercitii cauſa, & quod fere emeritus ſim. Alterum, cur illos, me vivo, prodire in lucem ſinere velim: hujus ſane rei aliqua excuſatio texenda eſſe videtur, ne vel vanus eſſe, applauſumque captare, vel ægrotorum copiam ſollicitare, credar. At neutrum horum eſt; nam diu me tædet pigetque optimæ artis præ infirma valetudine. Quid ergo eſt, ſi neque queſtus cauſa, nec ſpe gloriæ hæc ſcripſerim; ſolo veritatis amore ductus, ſi reſponderem, an non hoc ſufficeret, ut vel illo nomine ſcriptionis veniam merear; At præſentis editionis alia, ingenue fateor, ratio eſt; nam, cùm ex multis annis nihil equidem edere, præter Hiſtoriam naturalem meditatus fuerim; id ab aliquibus ſeverioribus, etiam noſtræ facultatis hominibus, mihi vitio verſum fuiſſe tandem intellexi. At ſciant velim, me ab illorum invidia minime moveri. Sit hæc vanitas noſtra, (cum doctiſſimo Peiero loqui lubet) qui ex rerum natura ipſum naturæ ordinem intueri ac aſſerere ſtudemus. Scrutentur demum alii quicquid velint, ſtudium tamen iſtud, etiamſi tanquam vanum inique traducatur, mihi ſemper potius erit, quàm *nugax futiliſque* multorum *loquacitas*. Verum cùm innuere volunt, me Medicinam perfunctoriè tantum facere, nec artem præcipuam coluiſſe; ex his paucis Tractatibus diſcant, me Medicam artem ex ipſis fontibus curaſſe, illamque totam ex *Adverſariis* propriis eadem ratione, qua hic fecerim, ſi opus eſſet, adornare potuiſſe,

Hinc insuper satis, ut opinor, liquet, me, etiamsi improbo labore *novas* semper res in Historia naturali molitus sim, *veterem* tamen medicinam præcipue instituisse. Ut autem ita facerem, hæ præcipue causæ me moverunt.

Imprimis, quod animadverti ipsos morbos non multum mutatos fuisse ab antiquis seculis ad hunc usque diem, si victus & cœli ratio habeatur. Imo hactenus nullum novum morbum (de Acutis loquor) qui non facillime ad Antiquorum classes referri, eorumque descriptionibus concludi potuerit, didici, aut observavi: quæ tamen quorundam nostrorum hominum frivola jactantia ac vana credulitas est!

Ad medicamenta verò quod attinet, quatenus illa veteres exhibuerunt, ex propria praxi & usu confirmare diligenter studui. In hoc itaque Specimine non alienum à rebus medicis fore credidi, si illorum virtutes *privatim* ab ipsis fontibus deducerem; nempe à notissimis ac indubitatis illorum effectibus Chirurgicis; ut sciant nostri homines quantum debemus antiquę Chirurgiæ præ nova Chymia, aut ulla hypothetica doctrina, in medicamentorum facultatibus cognoscendis.

Quod autem ad *novos* morbos *Chronicos*, qui tamen pauci sunt, pertinet; remedia quoque sua similiter explicui.

Usus vetusto genere sed rebus novis.

Unum illud addam, Medicamentum me sine invidia primum, quantum scio, hic edidisse ad *comprimendam Gonorrhœam*; ne aliquis agyrta audax simili secreto amplius æstimetur, &

Verbosis adquirat sibi famam strophis.

Illo certe à multis annis cum successu usus sum; at methodus, (idque sedulo moneo) temeraria est, nisi infinita cura & appropriatis catharticis, aliisque antidotis illam persequamur, ut venenum in vasis excretoriis restitans, alio revulsum, diligenter expellatur.

Hos itaque paucos *repræsentatos* Tractatus Medicinales, utpote imperfectiores, & raptim scriptos, pene invitus edidi, ut severitatem frontis aliquorum nostrorum hominum aliquantulum placarem, cùm quæ de rerum natura scripserim, nasute distrinxerint. At hæc quoq; nimis insulsa esse, forte iidem dicent, quod *novos* homines nostros veteribus postposuerim.

Quid ergo possum facere, tibi, lector Cato,
Si nec Fabellæ te juvent, nec Fabulæ,

Redde itaq; mihi vices reprehendi, o antiquarum rerum fastidiose!

Imprimis illud tibi notari volo, in *Morbis Acutis*, ubi auxilia non multa, eaque caute admodum adhibenda sunt, citra modum finemq; præscribere solemus, omnemque adeo crisin subinde turbamus; unde Prognostica (in quibus tamen summus honor & securitas Medici est) è re medica exulent, necesse est. Contra verò in morbis *Chronicis*, ubi id licitum est, & valentissima medicamenta dare oportuit, ibi nihil agendo, aut inutilibus, nescio quibus, remediis, Hypothesi alicui hodiernæ *insitivis* (nam quo speciosior alicujus Hypothesis, eo formularum, ut video, remediorumque feracior esse solet) tempus trahendo, in perniciem tandem ægrotos præcipitamus.

Quod autem ad remedia nostrorum hominum attinet & quæ *nunquam*, & quæ *intempestive* in lucem veniunt, ex æquo respuo. Etenim, ut *arcana* Adeptorum nigro prorsus puerperio nascuntur, lucemque abhorrent; ita hypotheticorum hominum *abortiva* remedia fere tanquam inutilia cassaque, si non utique noxia, habenda sunt. Utrique sane homines monstra quædam, scilicet in authorum suorum duntaxat cerebro nata, pro remediis nobis passim venditare solent.

A *priori* quidem & morbos, eorumq; curationes expediri posse, votum est; *at donec* illud fiat, liceat mihi ex *posteriori*, nempe ex chirurgicis medicament. notitiis, cum veteribus, *tuto medicinam facere*.

At non is sum, qui veterum adeo de re medica doctrinam pertinaciter amplectar, ac si nulla ei accessio nova fieri potuerit: aut qui *speculationum commenta*, sive ea antiqua, sive hodierna fuerint, tanquam vana rejiciam. Etenim in utriusque insignem utilitatem esse libenter agnosco: in *illis*, certe ut medicamenta ab iis inventa, suis morbis recte adhibeantur; in *his* verò, ut cum morborum, tum remediorum rationes ex novis inventis anatomicis, chymicisve, pro summa fœlicitate atq; indefessa hujus seculi industria, profectuq; in rebus naturalibus indagandis expediantur.

Cùm

Cùm verò ex novis noſtris Medicinæ Scriptoribus alii ſint; qui dum Philoſophiam magni faciunt, rerum interim naturalium *diligens* ſcrutinium, ac ſi ſupervacua diſciplina eſſet, deſpiciunt; hos vel eo nomine peſſime de Medicina meruiſſe affirmo, quod cùm eorum *jejuna* Philoſophia ſit, nihilq; fere in rerum natura præter *meras fictiones* aut [quod ad idem redit] *chymica*, neſcio quæ, *commenta* jactitent; tam paucis tamen macriſque rerum naturæ imagunculis inſtructi, contra veterum dogmata, multiplici experientia ac certitudine ſtabilita, de novo *rem medicam interpretari* atque *exhibere* auſi ſunt.

Alii autem ex iis quoque vituperandi ſunt, qui veteribus moderniſque prorſus inconſultis, ſpretiſque, ſuam in morbis expiſcandis facultatem, ſua remedia, ſuam Philoſophiam; quæ tamen, ut illi volunt, minime pro dignitate acquiri poteſt, at

Qui facere quæ non poſſunt, verbis elevant,

Suam inſuper in Medicina facienda prudentiam, methodumque, ſuam denique experientiam, *trito*, ſi diis placet, *& naturali cogitandi modo* (ipſiſſima eorum verba pono) innixam, vehementer extollunt, omnemque præterea ſcientiam medicam, artem ſtudiumque dialectices ſuſque deque habent. Atque hæc hactenus, ipſas Exercitationes aggrediar.

Elenchus

ELENCHUS RERUM MAXIME MEMORABILIUM
In unaquaque Exercitatione.

DE HYDROPE.

DE DIABETE.

Rationes

DE HYDROPHOBIA.

DE LUE VENEREA.

DE SCORBUTO.

DE ARTHRITIDE.

MARTINI

MARTINI LISTER M. D. TRACTATUS *DE* MORBIS CHRONICIS.

DE HYDROPE.

PRÆFATIO.

UM propter adverſam Valetudinem, quâ, ingraveſcentibus annis, magis magíſque affligor, vitam mihi minùs laborioſam & Domi, quantum ferant negotia, ſedentariam, viribus reſtituendis; libens amplector, quæ 26. annis & amplius quibus Medicinam feci, occurrerunt memoriâ digna, ea jam in lucem edere mihi haud injucundum eſt.

Veterum autem Doctrinam libenter ſequor, quorum labores non negligendi ſunt, ut moris eſt, nuperis quibuſdam ſcriptoribus noſtris. Addant, per me licet, emendent, illuſtrent, ſuiſque quæque hypotheſibus novis *facta* interpretentur: at vanum eſt, & levis & mali inſtituti ingenii indicium, *Authores multis ſæculis approbatos*, vel alto ſilentio tacere, vel perfunctoriè memorare. Imò verò, ſi eorum definitionibus & morborum deſcriptionibus non adhærebimus, *inutilis* erit omnis *Inſtitutio*. Hinc in quotidianis conſiliis noſtris tanta diſcordia eſt, quaſi Doctrina omnis Medica de lana caprina, ut de lacte gallinaceo, eſſet; ſcilicet de rebus nuſquam exiſtentibus: Adeo, ſinguli videmur *autodidacti*, & minimè in Doctrinam aliquam *communem* conſentimus.

At *nova* [inquies) morborum genera, & Epidemica *quotannis* oriuntur: Illa autem annua proles, ut opinor, cerebri vacui imaginatio & mera figmenta ſunt, Veteribus attendant velim, ubi ea mala multò accuratiùs depicta

& in species diducta habebunt; ut eorum vana & supervacua diligentia sit. Atque hæc satis dicta sint de vaga, & instabili quorundam Medicinæ Theoria.

Alii autem sunt, qui *Medicamentorum* etiam *Paucitatem* jactitant; & de Ruina Scientiarum sese magni faciunt. At non credendum est his hominibus; meram ignorantiam, aut, ut mitius dicam, studiorum ignaviam, sive desuetudinem, & oblivionem prodentibus. Sed de his plus satis: ad ipsos morbos accedo.

Cum *Hydrope* autem incipiam: Ex tribus verò Hydropicorum generibus, *Asciten* maximè intelligo. Nam cæteri rariores sunt; omnium autem rarissima Leucophlegmatia, si fortè in *Anglia* contingat, scilicet ex veterum descriptione & notitia. Is autem morbus è Popularibus hujus magnæ urbis quæ cæteris impresentiarum grassari videtur. Quòd autem res ita sit, appello *Rationes Publicas mortuorum, hebdomatim editas.* Cùm verò is morbus longus sit, ejus increscendi rationes à victu mutato quærendæ sunt: Nam Morbi Chronici ferè à nobismet ipsis, aut certe à causis quibusdam evidentibus, oriuntur. At inquies, Hydrops Ascites, ut per se incipit, ita sæpè alteri vetusto morbo, maximéque Quartanæ, supervenit; imò *omnium* morborum *vitium* veteribus dictum est. Respondeo, Morbos jam paucos esse, qui Chronici & Populares sunt, præter Luem Veneream, & Phthisin, de quibus infrà plura dicere meditor. Febres verò Intermittentes minùs ex decennio grassatæ sunt; & ubi iis jam Homines afficiuntur, citò & tutò jam curari solent notissimo remedio ex Cortice Peruviano, sine metu alicujus Hydropis supervenientis; aliæ itaque causæ quàm quæ olim assignari consueverunt, investigandæ sunt. At in multis victus hodiernus hujus urbis salubrior est, quàm olim fuit; jam enim olerum plurimorum generum largior proventus; jam fructuum optimorum copia incredibilis est, quæ quidem olim huic urbi multùm defuerunt, &, ad maximam vicinarum gentium admirationem, tota ferè *carnivora* fuit. Atque hæc dicta sint de cibo.

De *Potionibus* autem alia res est; siquidem multo deteriores sunt. Etenim potiones *Cerevisiæ* dictæ summa diligentia & arte olim confectæ sunt, & sine fraude ad maturitatem quandam coctæ, sive eæ meræ hordeaceæ, sive cum lupulo conservatæ; jam verò falsi sumus, cerevisiæque omnigenæ *fucatæ*, &, minùs quàm par est, coctæ sunt. Fucum autem in coquendis cerevisiis faciunt plurimis modis, vel ipsius salis culinarii, quæ una ex Hydropis causis (huic fidem facit autoritas Cæl. Aureliani, ex coadcervata bibentium transvoratione, & magis si *salsa* fuerit aqua) vel calcis vitæ, vel sacchari fœcum (in quibus omnibus mira est vis caustica) admixtione. Non opus est plura memorare. Aliam tamen *novam* causam intactam non relinquam superiori, nempè cerevisiarum sale confectarum valdè affinem; scilicet illa annua, & solennis Aquarum Mineralium, *sale calcario* ex abundanti saturatarum, ingurgitatio. Etenim hæ jure merito & supra modum salsis aquis, iisdémque insuper purgantibus, annumerandæ sunt; adeóque duplici nomine illarum helluones male mulctari possint. Profectò apud eundem antiquum authorem & frequentata medicaminum potio, ac salsi alicujus liquoris potus, æquè perniciosi habentur.

Ad hæc, *Pomatia* & *Vina* quomodo adulterentur extant *Tractatus*, ab ipsis

rerum

rerum maleficarum authoribus publicati. At hæ potiones usitatæ, & semper Angliæ notæ fuerunt; in his adeo vitium, si quod sit, bibendi excessus est; una quidem è causis Hydropicorum notissima, & tamen pauci apud nos Hydropici, nisi his nuperis annis.

Amplius itaq; de Potionum generibus quæ nobis restant, inquirendum est. En autem *nova* earum *progenies à Vino*, & cerevisiis ustis, sive igne tostis, *Spiritus* vini *dicti*! Hæc fundi nostri calamitas est; hinc illæ lacrymæ! Etenim hi Spiritus, sive meri, sive multo lenocinio medicati, si assiduè & multùm bibantur, plurimos in Hydropem præcipitant. Atq; utriúsq; ferè sexûs deliciæ sunt; & privatim apud mulieres varia arte certatim confici solent: imò verò nos ipsi Medici culpandi sumus, adeo omnia alexipharmaca apud nos vilescunt præ istiusmodi spiritibus medicatis: illorum tamen usum laudo; & abusum tantùm & excessum jam vehementer reprehendo.

Ut autem rem planè conficiamus, scire oportet Spiritum vini dictum esse ex *Sarcoticis*, quæ scil. carnem exedunt: idq; certo constat ex lotione vulnerum, gingivarum, & ubi faciei, fuci loco, adhibetur: nimirū vehemēter abstergit, non sine levi aliqua ustione; isq; si assiduè uratur, exedit, inflammat. Atq; idem est is Spiritus vini in Stomacho, qui fuit extra illū, nempè ad alias exteriores corporis partes admotus: imò verò inassuetis non aliter gulam afficit, quàm si quis vivū carbonē devorasset.

Qui autem hujus potione se ingurgitant, & Hydropici futuri sunt, primùm stomacho laborant, dolent præcordia, ad frigidas & leviores potiones ferè nauseant, & non merentem stomachum accusant, quasi is naturaliter infirmus esset; cùm revera nihil aliud est, quàm ut ipsi suis deliciis lenocinentur. Nam ita quidem est, spiritu vini dicto nihil *plenius* est; adeo ut his hominibus, vel ipsum venenum ad vitam eorum conservandam necessarium esse videatur. Tandem ipse Stomachus corrumpitur, à cujus vitio digestio ciborum integra non fit, adeòque noxius humor in perniciem corporis paratur, tumorémque inferre consuevit; unde paulatim aqua in Uterum contrahitur.

1 Cujus rei rationes ita deducam: in primis illud è cadaverum Hydropicorum dissectionibus abundè constat, stomachum eorum admodum extenuari, & rubore suffundi; nimirùm ejus internas fibras, sive villos à Spiritu vini exedi, ipsúmque viscus inflammari, unde chylus crudus & lentus conficitur: à chylo autem lento ferè pedum tumor, à quibus paulatim in ventrem ascendit aqua.

Ut autem clariùs intelligatur, quomodo à stomacho corrupto chylus viscidus fiat, sic calculum ponamus; nempè, concoctionem fieri ab humore aliquo *intùs* perspirato, qui subitam putredinem in stomacho & intestinis conciliet. Istiusmodi autem putredinis concoctricis unica ratio est, ut dissolvatur & diffluat cibus: unde ciborum putrescentium summa teneritudo est; imò verò vel ipsius Ichthyocollæ, quæ lentissima res est, dissolutio & aquatio est: illud autem superiore aliqua exercitatione satis, ut opinor, probavimus. Contrà verò, ubi stomachus tenuis & inflammatus est, cibum potionémque protinus vel vomit, vel deorsum in intestina festinanter illum detrudit, certe crudum minúsque coctum, *i.e.* lentum viscidúmq; Nam ut chyli *aquatio* digestionis ratio est; ita ejus *lentor* cruditatis sola notitia est.

1 *V. Boneti Theatrum.*

Chylus autem crudus sive lentus sanguini non ita facile permiscetur: hinc fere intestinorum lævitas; & cùm intra venas semel receptus est, admodũ difficilè per communes cloacas rursus ejicitur; sanguinisq; adeo circuitum per venas capillares tardat, impeditq; Atq; hinc omnium malorum in Hydrope facilis intelligentia est. Nempè, stomachum diximus, ut viscus primarium officio suo potissimùm labefactari, totúmq; hominem in malum habitum converti à chylo crudo, lento & crasso. Princeps itaque causa hujus mali stomachus vitiatus est; unde inter præcipuas Hydropis notas à *cibo alienatio* stomachi est; item difficilis *spiritus*; scilicet à pigritia sanguinis motûs; item propter eandem sanguinis ad movendum ineptitudinẽ; facies, *brachia*, & reliqua corporis *superiora* admodum *gracilia* fiunt: ad hęc quoq; ipse corporis *situs* plurimùm facit, ut humores crassi & frigidi in locum *declivem* deorsum maximè defluant; *Pedum tumor* œdematosus, interdiu magnus, noctu minor; nempè, in arteriis & venis quodam̃odo stagnat lentus sanguis, & propter situm eorum pendulũ interdiu ęgrè sursum promovetur; atque ob eandẽ rationem situs in decubitu contrarius aliquantulùm sursum sanguinem propellit; à digito impacto *in cruribus* locus *cavus* & diu perseverans antequam restituatur: nimirùm, ipsa vasa sanguinea assiduè præter modum distenta, tandẽ emolliuntur, resolvunturq; unde partium vigor & restitutio ex toto periit: stagnationem verò temporis processu ipsa *extravasatio* excipit, & vel per se, vel levi de causa crurum exulceratio, & aquæ spontanea eruptio fit: ad hęc, tumor & sonitus liquoris *fluctuantis* in utero; ubi scilicet extra venas aqua liberè inter Peritonęum & intestina infusa est. *Ingens sitis & linguæ ariditas* scilicet, cùm pituita oris & faucium ex propria sua natura lenta sit à viscida & crassa lympha minimè suppleri potest. *Urinæ paucæ, crassæ* & *rubræ*. Sudor nullus; nec enim in ipsis balneis sudari apti sunt; scilicet propter defectum stimuli, id est, salis Urinosi: nam in chylo crudo & lento sal urinosus non extricatur; renésque adeo, cæterique cutanei ductus, nec urinam, nec sudorem conficiunt, quòd sal deficit, qui excoquatur, *Tussis sicca*, nempe in arido pulmone pituita ex toto deficit.

At non ignoro præter cruditatem, alias Hydropis causas, etiam cùm per se incipit, à veteribus expositas esse; ut copiosus frigidæ potus, cibus flatulentus, & Buprestes: id autem animalculum facit stomachi infinitum dolorem, totúmque corpus in speciem Hydropici inflat. At, cùm hæc inter rarò contingentia, maximè nostra Insula frigidiore, numerari debent, eas nominâsse satis esse videtur.

Ultimo verò loco ad Hydropicos *Curandi rationem* & remedia ventum est. Una autẽ & præcipua medendi intentio est, nimirum, stomacho pristinum suum vigorem restituendi, éque corpore illum amovendi: primùm lenioribus, mox si vehementiùs malum est, valentissimis medicamentis, cujuscunque demum generis ea sint.

Cùm autem *Remedia*, quæ nos experti sumus, sparsim in *Adversariis* nostris literis mandavimus, ut eorum supervacaneam repetitionem vitem, ipsos Ægrotos cum remediis, prout raptim à me, sed *fidelissima* narratione olim exarata sunt, transcribere bono publico non gravabor.

Illud autem te monere volui, me nihil præterquam meras Historiolas dare statuisse; sed cùm aliquot conjecturæ nostrę, & annotatiunculę passim, ut video

deo in his schedis, occurrant, cúmque eas olim exercitii causa, comentatus sum; eas jam cum remediis comunicare cogito, quòd opinioni nostræ suffragia satis benè commodabunt.

Item illud alterum Lectorem scire volo, me in aliquibus Ægrotis remedia omisisse, in aliis verò plerisque adjecisse; vel quòd frustrà fuere, vel quòd à me omnino nulla adhibita sunt. Ubi autem profuère, ea omnino fideliter narravi.

ÆGROTUS I.

Ex Ebrietate.

Ϛ. QUidam (*Browning*) mediæ ætatis vir, strenuus, assiduus, infinitus Potator, omnium Potionum & hominum homo, at tenuis, pusillus, facie subflamea, ex catharro tunc temporis epidemico, aqua inter cutem vehementer affectus est; ei pedes & femora & imus venter mirum in modum intumuêre, Urinæ Rubræ & Crassæ vix uncias aliquot 24. horarum spatio reddidit, quamvis præ ingenti siti aliquot congia quotidie siccavit.

Hunc autem sic ad pristinam sanitatem restitui intra 14. dies. Femur utrumq; ex interna parte incidere jussi longâ & profundiore plaga, cui injectum est lineamentum tortile, penicilli ad instar, unguento Apostolorum dicto illitum.

Potionis tantum libram, pro sua optione ex quo genere illam habere voluit, diei noctisque unius spatio, permisi; idque religiose observavit, non sine maximo tormento & inquietudine. Singulis autem quibusque tertiis diebus hominem sic purgavi: [℞ *Succi Ireos* ℥iiij. *Mecoacan. gr.* x. *Julap.* ℈i. *m. f. Potio*] quo vehementer alvus mota est. Etiamsi verò [*N. B.*] vigesies minimum dejecit, tamen Potionis modum quotidianum ne hilum quidem auxi.

Post decem autem dies Tumor ex bona parte desiit; & jam sitis fit tolerabilis.

Postremò Hydrope siccata, aqua absinthii stillatitia usus est, in qua rhabarbarum maceratum est: idque ad confirmanda viscera. Convaluit, at Fonticulos in utroque femore cautè nutrivit, & à potione abstinentiam ad plures menses observavit.

ÆGROTUS II.

Ex Sanguinis Sputo.

Ϛ. DOmina *Woodburne* de *Skipwith*, minimùm quinquagenaria, incautè verò, ex gravi tussi Sanguinem Spumosum copiosè excreavit; ad Sanguinē autem comprimendum, is quinquies è brachio missus est, hebdomadæ spatio, nam toties malum recruduit.

Ipse autem sanguinem, è brachio eductum, maximè refrigeratum, quotidie diligenter inspexi, cúmque magis magisque ex parte rubra, concreta, diminui notavi; adeò ut ultima phlebotomia in 10 circiter Sanguinis unciis, concretum rubrum in medio Sero innatans vix latitudinem sesquiuncialem & crassitudinē

 octavę

octavæ partis digitis æquabat, ut qui Sanguis jam videbatur, mox totum ferè Serum fiebat. Post aliquot autem hebdomadas eadem mulier Ascite vehementer affecta est, ventre admodum ex aquæ abundantia intumescente. Plurima verò frustrà data sunt; tandem in hoc medicamento convenimus ego & alii duo mecum Medici seniores Eboracenses, *Wittie* & *Tailour*, quos honoris & meritorum causa posteris commendo, (*℞. Succi Ireos* unc. j. *Elaterii g. iiij. Jalapii, Mecoacan. an. gr. xv. m. f. Potio*:) eo autem vehementer purgata est: atque aquę magna copia ex abdomine educta est: & quæ antea fere semper ob ventris pondus in lecto decubuit, domo exiit, & per viciniam ambulavit: ob sævitiam tamen medicamenti Medicos omnes dimisit. At post 6 menses eo ipso morbo ruri mortua est.

Annotat.) Hæc autem faciunt ad intelligentiam morbi; Venis aliquibus majoribus intra abdomen ligatis in vivo aliquo animali ex sero alvus brevi repletur ut Anatomici perhibent. Item si venæ Renales ligentur, & aliquis liquor Syphone in arteriam injiciatur, exiit per ureteres, ut Bartholinus filius author est: item ipsam vesicam felleam Phthisicis interdum refertam fuisse sero planè insipido, albo, pellucido, & igne in mucaginem albicantem coagulato, uti perhibet *Benedictus noster Theatro Tabidor.*

Venæ igitur pulmonis utriusque generis primum infarctæ sunt lento sero: à quo impedimento sanguinis serum ab arteriolis Asperæ Arteriæ effunditur in vasa glandularum excretoria; imo hoc non rarò accidit etiam arteriis & venis integris non erosis, sed per se apertis; & in hoc casu multò serosior factus est sanguis ab ipsis remediis.

Etenim detur sanguinem ipsum sanguificare, sequetur, quò pauperior & debilior is, eò difficiliùs chylum in sanguinem converti; at is sanguis debilis est, qui
crassamento sanguineo (qui in nobis vere sanguis & solus putandus est,) ex ma-
gna parte exhaustus est, novus quidem chylus in venas in dies recipitur, & san-
guini commiscetur; sed fere crudus is permanet, adeoq; serum quidem, non au-
tem sanguinem proprie sic dictum, is auget: illud autem serum crudum, ubi ad
plenitudinem assurgit, sanguinem aggravat, ejusque motum impedit, & quia per
excretionū officinas, pulmones puta, renes, cutisq; poros, satis copiosè amandari
nequit, ipsis extremis tibiarū venulis hęret; & in ipsum abdomen tandē trāsfundi-
tur mediantibus arteriolis, excretoriis glandularum vasis per anastomoses commissis.

Jure autem hic quæritur, mulieri hæmoptoicæ cur Ascites superveniat; cùm
aliàs gravidæ mulieres, etiam non rarò vetulæ, sterilesque ingentem sanguinis
vim ex utero profundunt, at rarò aut nunquam idcirco Hydropicæ fiunt? Respon-
deo, Mulierum uterum posse ex toto tolli, sine corporis damno, quasi extra cor-
pus positus esset, item illius partis venas admodum increscere solere, adeòq; sangui-
nem in se multum continere posse: ex quibus colligo multum sanguinis ex ute-
rò posse profundi de suo penu, reliquo corpore fere integro, aut certe parum pró
ratione sanguinis exhausto, Atq; idem cogitare debemus de differentia inter na-
rium assiduam hæmorrhagiam, à qua non rarò Hydrops, in viris, & eorumdem
hæmorrhoidalium venarum vastam profusionem; nam hæ quoq; venæ tam in vi-
ris quàm in fœminis ob magnum sui incrementum & tumorem, sanguinis copi-

ām præter fidem in ſe continere ſolent, quaſi extra corporis œcōnōmiam deponeretur. His adde, *Simplicem* ſanguinis, quamvis maximam, profuſionem, ſive à vulnere, ſive alias in corpore *ſano*, Hydrops rarò excipit.

ÆGROTUS III.

DOminus *G. Blacket*, miles, ſexagenarius minimum, diu valetudinarius, ex vehementi equitatione, & quod jecur glande plumbea è ſclopeto minore transfixum aliquando habuit; item quòd, neſcio qua febre intermittente, ut videbatur, diu languit: huic autem ſanandæ fontes medicatos atramentoſos ſive ferrugineos agri Eboracenſis diu & multùm hauſit. Exeunte autem æſtate, Febris Cortice Peruviano ex toto depulſa eſt, hinc narium hęmorrhagia fere quotidiana; eo autem tempore huic corpus plenius, alvuſq; ex multis annis liquidâ, ſcilicet ter quatérve quotidie, reſpondet.

Ineunte verò menſe *Octobri*, venter paulatim intumuit, ſudoréſq; nocturni ex Febre orti, jam ex toto deſierunt, & ſub hoc tempus planè Aſciticus fit cum tuſſi gravi & vomendi cupiditate.

Meæ autem Curæ jam primum ſeſe comiſit; quod verò eo tempore forte D. *L. Rigley* ſenex Medicus *Londinenſis*, Eboraco comorabatur, mihi ſocius datus eſt, is autem chymię valde addictus eſt, & in ea arte admodum peritus, per trinos autem menſes ipſe adhibuit remedia ſua, me quidem conſentiente, & eorum effectus, cum neceſſariis ægri, expectante; ſed fruſtra data ſunt.

Inter Diuretica illa ſumpſit, viz.

Liquamen Lumbricorum terreſtrium cum ſale Abſinthii ex Vino Albo, aut Rhenano.

Item, Balſamum Judaicum verum circiter ʒj. quotidie ad ℥iij.

Item, Semen Geniſtæ contritum ad ʒj. ex Vino albo.

Item, Allii Juſculum ſupra fidem ſapidum & valens.

Item, Cataplaſmata ventri admota ſunt ex ruta, cochleis contuſis, ſulphure, radice Brioniæ, *&c.*

Item, Empl. Sycyonium.

Inter Chymica verò hæc data ſunt, viz:

Bezoar Joviale ad *gr.* vij. bis quotidie. N. B. Ab hoc medicamento alvus vehementer conturbata eſt cum importuna dejiciendi cupiditate.

Item, Flores Antimonii, fixi dicti, ad *gr.* x. cum Diagridio: hæc autem medicamenta ultimò memorata ipſe D. *L. R.* confecit. N. B. Ab hoc medicamento vomuit & dejecit non ſine infinitis torminibus.

Item, Poſtridiè viridem bilem vomuit, & inhorruit, quam ardor vehemens excepit, & madore quodam ſubobſcuro deſiit: & ex hoc medicamento diarrhœâ moleſtâ affectus eſt.

Ipſe jam ex febre putrida decubui, & ferè per integrū menſem foras non exii;

ipſe autem recuperatus hæc porrò præſcripta inveni à *D. L. R.*

Rhabarbari cum Abſinthio ex aqua frigida ter quotidie ad Diarrhœam comprimendam: Item *Terræ*, *Japponicæ* dict. ex aq. Ceraſorum ad viſcera firmanda.

Deinde ad 14 dies hoc Diuretico uſus eſt, [℞. *Vini Rhenani* ℔ iiij. *Ciner. Rad. Bryoniæ*, *Abſinth. Juniper. Perſicariæ an.* ℥j.] Hujus Lixivii ad ℥iiij. aliquoties in die ſumpſit, interdum Seminibus Geniſtæ, & Urticæ Romanæ additis.

At hæc omnia fruſtrà fuere: nam aqua magis magiſque abundavit, ſitis intolerabilis, nec ulla Urinæ quantitas ſupra conſuetam menſuram.

Jam in lectum amplius decumbere non poteſt, ſed in ſella penſili apertis, fœminarum more veſtimentis indutus reſidere ſolet: item tuſſis multò moleſtior ob pituitæ vitreę lentorem. His adde, dorſum etiam ad ſpinam digito prementi cedens, vireſque admodum labefactatæ.

His viſis, humaniſſimè rogavi ut vices mihi quoque daret præſcribendi, neq; id tamen obtinere potui ſine multo jurgio: ad hydragoga tandem venimus.

Medio itaque Januario ſic præſcriptum eſt, (℞. *Succi Hepatices* ℥i. ß. *Succi Rad. Ebuli* unc. j. *Elaterii gr. ii Vitelli Ovi n.* 1. *Sacchar. Cand.* ℥i. *m. f. Potio.*) N.B. Ex hac Potione ſumpta xvj. minimùm libras aquæ citrinæ dejecit. Quamvis primis horis frigidè ſudavit, & pulſus exilis fuit, tamen reſtitutus eſt, & placidè ea nocte decubuit, ac in lecto dormivit: item toto poſtridie aquas dejecit magnis, at raris ſedibus.

Poſt Triduum verò vires ſupra ſpem rediêre, quamvis interim parùm aut nihil nutrimenti ſumpſerat, ſc. à ſolis aquis ejectis levatus eſt: venter autem lino menſus ad tres digitos detumuit & crura pro ratione. Stomachum verò adeò non læſit id medicamentum ut jam cibum guſtare potuit, quod antea ex multis ſeptimanis non fecerat.

Intermiſſis autem aliquot diebus Elaterii granum dimidium tantum, ex ſucco Ebuli ℨvj. ſumpſit, cum Euphoris. Atque iterum Jalapii gr. xv. ex ſucco rad. Ebuli unc. j. Jam magna ſpes convaleſcentiæ affulſit, ac cibi appetentia admodum rediit: & vehementi pruritu affectus eſt, quod non inter mala ſigna numerari ſolet. Denique Cortic. Peruv. unc. j. in pilulis præſcripſimus, quod ante faciendum erat: ac nec de eo remedio, nec de Elaterio convenire potuimus: adeòq; nobis valedixit æger, & iter plurium dierum in vehiculo ingreſſus eſt, quod ſtrenuè & fœliciter confecit, ipſo tamen eodem morbo, æſtate exeunte, mortuus eſt.

☞ Aqua venis concepta facilè effundi poteſt, at quæ natat peritonæum & inteſtina ſolo *Elaterio* aut *Euphorbio* educitur. *J. Hearnius ad Aphoriſm.* Quod Ptormica faciunt in naribus, idem hæc medicamenta in inteſtinis efficere videntur; *i. e.* pituitam vehementer movent, ſcilicet è glandularum ductibus excretoriis, quibus infinitis inteſtina ſcatent, aquam validè exprimunt.

ÆGROTUS IV.

§. DR. *B.* Miles, de M---quadragenarius, ex gravi & diuturno Ictero ſanguinem copioſè ſemel atque iterum vomuit, item frequenti ſanguin

guinis è naribus hæmorrhagia affectus eſt: tandem gravi Aſcite correptus eſt. hujus venter adeò diſtendebatur, ut ſedere vix potuit propter tumorem rigidum; tantum ſupra dorſum decumbere potuit rectà protenſis pedibus: è rure in oppidum R... tranferri ſe juſſit, ut *paracentheſi* aqua educeretur; nam reliqua remedia vana credita ſunt. Me vocavit: ſic morbo ſupra modum vehementi occurrendū cenſui, [℞ *Decocti Eptithymi* ℥iiij. *Syrup. è Spina Cervin.* ℥iij. *Elaterij* gr. v. *m. f. Potio.*] Eodem die ad tria minimùm congia aqua purgata eſt: idem autem medicamentum ad intervalla aliquot dierum bis amplius ſumpſit & convaluit, & jam poſt 12. annos ſuperſtes & ſanus eſt.

ÆGROTUS V.

S. D. *Place* de *Dinſdale*, ſexagenarius & tres annos amplius, ineunte Junio Aſcite vehementer affectus eſt: huic autem malo initium dederunt vigiliæ hybernæ ſpontaneæ ad multam noctem, item victus & potio liberalis, ſine ullo exercitio. Hæc primùm cruditates movebant faciliùs in ſene. Ejus autem morbi ad meum adventum hæc erat conditio; Modica ſitis, at ciborum faſtidium, anhelus, & ad omnem corporis motum, propter ſpiritûs anguſtiam, piger; in lecto decumbere vix amplius potuit, propter neſcio quem ſtomachi motum, ut aiebat, convulſium, tantum non exanimantem, vomitúmque & tuſſim graviter excitantem, omnium maximè affligens ſymptoma pulſus debilis & admodum citatus, urina pauca & bilioſa, pars ventris inferior rigida & ad umbilicum uſque diſtenta, digito tamen prementi cavitatem cedens & diu retinens; item tibiæ ſimiliter & femora valde tumefactæ: in his verò à veſiculis quibuſdam per ſe ortis & diſruptis tenuis humor aſſiduè ferebatur, item in tibiis ingens inflammatio indies aucta; in decubitu & aliàs, murmur & fluctuatio aquæ in ventre clarè audiebatur, alvus liquida bis térve quotidie per ſe reſpondens.

Huic protinus hujuſmodi Hydragogon propinavi, [℞. *Elatepii* gr. iij. *Jalapii* gr. XX. *Syrup. Violar.* ℥j. *Aq. Mirab.* ℥ß. *m. f. Potio*] 18. libras aquæ eo die ſine magno languore, niſi in prioribus ſedibus, dejecit.

N. B. Eo die Spiritus multò facilior redditus eſt, placidéque in lecto quievit, quod ante ex multis ſeptimanis facere non potuit; tuſſis & vomendi deſiderium ex toto deſierunt, ex parte quoque venter & tibiæ detumuerunt.

Tertio verò die ab eo medicamento ſumpto alvus non amplius per ſe reſpondit; atque adeo idem medicamentum iterùm datum eſt, à quo cum minore languore aqua copioſiſſime dejecta eſt: jam abdomen fere & tibiæ aqua ex toto exhauſtæ ſunt.

N. B. Quamvis ſecundâ hac purgatione aquæ adeo copioſè motæ ſunt, tamen tibiarum detumeſcentia non ante nocturnum decubitum apparuit; unde liquet venas ſive aquæductus inteſtinis propiores primum exhauriri vi medicamenti; quibus exinanitis, prono corporis poſitu, illi tibiarum alteri humorem ſuum refundunt.

Post Triduum verò, aëre admodùm æstuante, tertiùm item medicamentum purgans sumpsit cum optimo, ut ante, effectu; nam, non solum aqua jam ex omni parte exhausta est, sed & tibiarum inflammatio atque ulcera ex toto sanata sunt: viro generoso & optimè merito valedixi. Quartùm, medicamentum sumpsit, & nescio quo pulvere diuretico ab Agyrtâ quodam post meum discessum usus est. Ineunte autumno Hydropicus mortuus est.

[Illud notandum est, Elaterium, quæ istius medicamenti summa commendatio est, dejectiones movere, authore Dioscoride, citra stomachi injuriam.

Illud insuper quæro, cum in Hydrope tussis vehemens moveri solet, & Elaterio sedari, an non eadem in Phthisicis Tabidisque etiam Elaterio parce dato tollatur?

ÆGROTUS VI.

S. SExagenarius quidam Pauper diu miseram vitam Hydropicus traxit, huic vehemens sitis, tibiæ, abdomen, scrotum, & ipse penis admodum, vesicæ instar, tumefactus, urina rufa & pauca, è tibiis altera per se ulcerata, valdè suspiriosus cum assidua Tussi; ciborum nulla appetentia.

Mense autem Decembri in intenso Gelu sic hominem purgavi, [℞ *Elaterij* gr. iiij. *Jalapij* ℈j. *m. f. Pulvis, è cochleari lactis cocti dand.*] Eo modicè alvus mota est: post biduum verò idem medicamentum sumpsit; jam vehementer dejecit; detumuit abdomen, scrotùmque. Ad idem intervallum tertiò datum est; modice, ut primo, dejecit. Ad idem intervallum sic amplius præscripsi, [℞ *Elaterij* gr. x. *Salis Gemmei* scrup. *j. Mivæ Cydoniorum* q. s. *f. Bolus*] Benefecit; semel in principio vomuit, decies dejecit; jam non amplius cibum fastidivit, atque Ulcus in Tibia per se sanatum est. Ad idem intervallum sic quartò præscripsi, [℞ *Cortic. Peruv.* ℈j. ß. *Elaterij* gr. v. *Salis Absinthij* ℈ß. *Syrup. Cydon.* q. s. *f. Bolus.*] Summo mane datum est, hominem autem non ante horam tertiam movere cœpit; eo autem modicè dejecit: idem postea medicamentum singulis septimanis cum Euphoriâ cepit. Item medicamentum, jam aquâ sublatâ ex bona parte, etiam ex Vino emetico dedi, at semel tantum post tres horas vomuit, & modicè dejecit.

Cum autem hic vir subitò recidivam pati consuevit, ei Elaterij gr. x. cum Sale Gemmeo singulis septimanis ad tres menses dedi, quod toties facilè tulit.

N. B. Deinceps ad viscera confirmanda Agarici ʒj. ex sero lactis, ad plures dies sumpsit; neque ab eo alvus mota est: id verò medicamentum, ut superiorum remediorum antidotus est, ita & ipsius morbi.

Cum sit virosissimum medicamentum Agaricus, tamen supra omnium opinionem est, quod ad stomachicos evidenter convenit, ex vererum fide & nostra experientia.

Item, Lapidis Armenij ʒj. processu temporis sumpsit, à quo admodum levatus est.

Item Magisterij Veneris, modò ex squamâ æris, modò ex Vitriolo Romano confecti ʒj. data est: ab eo autem vomuit & vehementer dejecit.

Is autem senex medicamentorum ope (nam Elaterium ad gr. x. vigesies minimam sumpsit, & magisterium æris sive vitrioli sæpius ad ʒj. præterlia: multa hydragoga, ex mea largitione dono data) vitam ad 16. menses

ab

ab incepta noſtra curatione protraxit: tandem ex toto corpore ſubito abdeo intumuit cum vehementi ſpiritûs anguſtiâ, ut ferè à vicinis tanquam mortuus exiſtimatus eſt. Cui tunc temporis ſic præſcripſi, [℞ *Succi Ebuli* ℥j. *Iridies* ℥ ß. *Elaterei* gr. *x. m. f. potes.*] Ab hoc medicamento vix credibile eſt quantũ humoris aquei & peſſimè fœtentis & vomitu & ſeceſſu excrevit. Deinceps per aliquot ſeptimanas Magiſterij Veneris ad ℈ij. aliquoties cepit magno commodo: & ad octo amplius menſes ſatis benè ſe habuit. At tandem mediâ brumâ mortuus Hydropicus eſt.

Ita deſperatus Hydropicus Senex ad biennium vi medicamentorum valentiſſimorum in vivis conſervatus eſt.

ÆGROTUS VII.

§. Colonus *D. Harriſon*, incipiente autumno, febre intermittente, Tertianâ puta, affectus eſt: is diu eâ ad brumam uſque laboravit: tandem Cortice Peruviano parcè dato ob hominis paupertatem) quòd eo quidem tempore Cort. Peruv. libram 12. aureis nummis noſtris, *Guineas* dictis, redemimus) ex febre convaluit: at ſubitò Aſcite correptus eſt cum vehementi ſiti; inter alias corpori: partes Scrotum & ipſæ ſcapulæ immadæ quantum intumuerunt!

Sic verò hominem recuperavi,] ℞ *Cortic. Peruv.* ℈ ß, *Salis Gemmei* ℈ ß. *Elaterij* gr, ij. ß.] Vomuit aliquoties, & ſemel tantum dejecit. Poſtridie idem medicamentum datum eſt, ſed aucto Elaterio ad gr. x. & ſale ad duplum Elaterij, attamen intra dimidium horæ vomuit, & ter tantum dejecit: tamen multùm levatus eſt. Poſt biduum autem ſic præſcripſi, [℞ *Cortic. Peruv.* ſcrup. *j*, *Sal. Abſinth.* ℈ j. *Elaterij* gr. x. *m. f. Bolus.*] Quod medicamentum ex maximâ parte retinuit, térq; tantum dejecit: ſupra finem reſtitutus eſt. Porrò ſingulis ſeptimanis ad ℈ß. Elaterij ſimilitèr compoſiti, dedimus, ferè aliquoties vomuit, & poſt aliquot horas ter aquam copioſè dejecit, & jam febris intermittentis leves aliquot acceſſiones redierunt. Convaluit.

N. B. Illud præcipuè notandum, Elaterium magni æſtimatum eſſe apud Antiquiſſimos Medicos, ut hæc vox quandòq; omne purgans denotet, ut Comentatores Medici rectè obſervârunt ad Theophraſt. Hiſtor. 6. Illud verò ad *magnos mortalium uſus* confectum eſſe Plinius affirmat. Sed ab iis ſimplex & per ſe exhibitum eſt: nec equidẽ laudo conjuncta cathartico aut correctiva dicta præter unum Salem Gemmeum, ob nimiam ſtomachi nauſeam, ne citius vomatur, quàm vim ſuã exerat. Atq; hoc, niſi aliud ſuadeat morbus aliquis, cui Hydrops ſupervenerit.

ÆGROTVS VIII.

§. PUero cuidam (*Bathe de Holden*) quatuor annos nato, ex multis menſibus abdomen valdè diſtendebatur; at ex ſiniſtro latere multo magis: item totis noctibus vehementer ſudavit; faciei inſignis pallor, item nariũ hæmorrhagia penè quotidiana.

Huic autem malo ſic occurrendum putavi, viz. [℞ *Elaterij* gr. j. *Sacchar. Cand*

℈ j. *misce, detur è cochleari cerevisiæ.*] Septies vomuit, terque dejecit: non sudavit, nec ea, nec altera ab ea, nocte; non amplius sanguis è naribus destillavit. Postridie sic præscripsi, [℞ *Syrup. de Epithymo comp.* ℥j. ß. *detur ex cerevesia.*] Ter alvus mota est; et amsi sudores redierunt, tamen convaluit.

ÆGROTUS IX.

ʃ. PUer quidam (*Arnold*) undecim annos agens, ex longa Quartana admodum distento ventre & stomacho, laborabat; sic autem præscripsi, [℞ *Lapidis Lazuli* ℈iiij. *Semin. Hyperici* ℈j. *syrup. è Cortic. Citri* q. s. *f. Bolus pridie ante paroxysmum sumend.*] Id verò medicamentum nihil puerum movebat, nimirum ab eo vomuit, nec dejecit; at multo alacrior se habuit: acessit die suo febris: die verò proximæ futuræ accessionis, quæ vesperi accedere consuevit, summo mane illud sumpsit, viz. [℞ *Sem. Hyperici* ℥j. *Magisterij Ærubinis Rasæ* ℈ij. *Conserv. Flor. Boragnnis, Syrup. è Cortic. Citri* q. s. *f. Bolus in Obeliis Devorand.*] Ab eo autemter dejecit, & vigesies minimùm vomuit, febris autem non amplius accessit: venter detumuit mirum in modum. Convaluit.

ÆGROTUS X.

ʃ. VIR quidam mediæ ætatis Hydropicus ex diuturnâ Quartanâ; is autem ex toto corpore, etiam ipso capite, mirum in modum intumuit cum vehementi siti. Huic, die altero integritatis, Magisterij Veneris *ex* ℥j. Syrup. violarum propinavi, ferè nihil dejecit, quòd protinùs vomitu rejectum est: postridie verò idem sumpsit, & ab eo primo die ter vomitu & per biduum vehementèr dejecit; quarto verò die vix in ulla parte corporis præter naturam intumuit, nec febris amplius accessit, nisi admodum leviter circiter 15. diem.

ÆGROTUS XI.

ʃ. MUlieri cuidrm gravidæ, 46 annos natæ, ad ultimos gestationis menses intumuerunt supra modum tibiæ & abdomen; ipse venter impactis digitis cavus cedebat & diu permanebat cavitas: item huic difficilis spiritus, urina pauca, crassa & rubra; alvus fluebat; in superioribus summa macies: ad statum tempus vivum infantem peperit, ipsa autem puerperio mortua est.

Biduo ante puerperium vocatus, excepta Lapid. Lozuli ℈j. à quo quater dejecit cum euphoria.

ÆGROTUS XII.

ʃ. MEdiæ ætatis viro, olim Lue Venereâ male vir multatus, exeunte autumno febre correptus est cum gravi cordis palpitatione, & vehementi

menti spiritûs angustiâ, & siti, item tussi purulentâ & sanguineis fibris interspersso pure; adeo à necessariis imbecillus visus est, ut nec sanguinis missionem, nec carthartica adhiberi voluerunt, tantum Diuretica nescio quæ propinârunt: cum res post mensem ad Hydropem Ascitem plane spectaret ex tibiis vehementèr inflatis & ventre distento, me vocârunt: jam amplius in lecto decumbere non potuit: hujusmodi medicamentem propinavimus, [℞. *Succi Ireos vulgaris* ℥ß. *Succi Radicis Ebuli* ℥j. *Elaterij* gr. vj. *m. f. Potio.*] A quo duodecies dejecit, eâ nocte optimè in lecto quievit, & placidè dormivit. Empl. Epispastic. tibiis admovere jusseram, quod omnino necessarij fieri prohibuerunt: adeóque postridie Agyrtæ cuidam traditus est, & brevi post Hydropicus mortuus est.

ÆGROTUS XIII.

§. FAber quidam Ferrarius quinquagenarius, ex frigore gravi tussi affectus est: media autem bruma ciborum appetentia desiit, mox intumuere tibiæ, item ipse venter valde inflatus est. Huic sic præscripsi, [♃ *Lap: Lazuli* ℈j. ß. *Elaterij* gr. j. *Confect. Hieræ, Diacolocynth.* ʒj. *m. f. Bolus.*] Aliquoties vomuit, at alvus vigesies minimùm mota est, non sine gravi lucta, quamvis vir fortis fuit; sed postridie vomitum & dejectiones compressi exhibito Mithridatio ex aq. Menthæ: die autem tertio vehementèr lætatus est, quòd aquam sibi ex omni parte corporis exhaustam vidit. Convaluit.

ÆGROTUS XIV.

§. MUlier quædam 35 annos nata, primò in manibus, mox in ventre, & tum demùm in universo corpore, intumuit; ei ingens sitis, & aphtha in ore, assiduus singultus, spiritus admodum difficilis & anhelans: in hoc moribundo statu fœminam primùm vidi, at morbo ex 7 minimùm mensibus laboraverat, multa remedia, & ad urinam, & ad ad alvum movendam frustra data sunt; ab aliquot mensibus in lecto amplius decumbere non potuit: illicò autem ei Elaterij gr. v. ex Vini Hyspanici haustus Propinavi; multùm & vomuit, & dejecit & facilè tulit remedium; eàque ipsa nocte in lecto placidè decubuit: die autem tertio Elaterij gr. vj. cœrulei nativi optimi ℈j. ß. similiter sumpsit: & protinus, compressis naribus, non vomuit, sed plurimùm alvus mota est: levari visa est. Cum autem ex aphthis valdè ulceratis cum assidua Salivatione, forte ex Mercurio dulci ante dato, aut multo lixivio factis, ab aliis medicamentis dandis abstinere coactus sum.

Bis tamen postea medicamentum supra dictum datū est, cum Euphoria: detumuit venter, cæteræq; partes corporis pro ratione, ad 15 diem à meo adventu cum summo pedum frigore, inhorruit, & febris paroxysmo correpta est. Se olim eâ affectam esse jam primùm nimis tardè didici, sanguinis gravis Hæmorrhagia

 media

media accessione orta est, quam difficilimè comprimere licuit. Cortic. autem Peruv. ℥. j. proximis 12. horis devoravit, at frustra; nam postridie, altero paroxysmo orto, mortua est.

ÆGROTUS VI.

§. QUinquagenarius quidam dives *Sandyman de Mil-bank* Calcarius, tenuis & modicæ staturæ vir, ex Urinæ stillicidio gravi dysuria subitò correptus est: hic autem vir sua sponte aquas medicatas, ut memini *Strethamenses* jamjam pótaverat, ex quibus certè illius mali occasio orta est: Venter admodum distendebatur: ex dysuria vehemens dolor & vomitus. Alij duo mecum Medici consulti sunt: huic verò sanguis bis missus est, item Enemata ex vehementioribus medicamentis confecta; item cathartica magna efficaciæ, Mercurius dulcis, &c. sed nihil effectum est; minus à cataplasmatis, inunctionibusq; spinæ admotis. Tandem Urina cathetere moliebatur, at sine successu; nam vesica urina omnino vacua, à duobus peritis Chirurgis reperta est: jā aphtha in ore & putrida ulcera orta sunt & molestissimus singultus. Quid fit? in ancipiti casu, & moribundo ex dysuria plurimum dierum. Aliis Medicis dimissis, sic hominem restitui, [℞ *Succi Limonum recenter expressi* ℥*vj. Succi Cochelariæ Horrensis* ℥*iiij. succi Hepaticæ Plantag. an.* ℥*ij. Syrup. Violar.* ℥*ij. m*] Hujus unc. *iiij.* tertiis quibusq; horis siccavit: postridiè verò Urinam copiosè reddidit; à ventre tamen præter modū rigido & tumido ad mensem & amplius solo dorso decubuit, quòd nec sedere, nec recta stare in pedibus potuit, reliquū verò morbi deinceps modicis hydragogis discussimus: & jam post septennium athleticè se habet.

ÆGROTUS XVI.

§. D. *J. H.* de *S.* Miles, Juvenis robustus, ex nimia potatione Spiritus Vin, & præcipuè Aquæ Mirabilis, quam dies noctésq; siccavit; tanta est fascinatio ex assiduo etiam rerum perniciocissimarum usu: huic verò cibi fastidium, vigilia, Urina rubra, crassa & pauca; tibiæ & manus tumore maximè inflatæ, venter plurimùm distentus: ejus autem viri prima curatio Spiritus Vini prohibitio esse debuit; at eum secretò pitissando bibere consuevit, neque res nisi paucis domesticis ejus nota: seriò tamen sese mihi obligavit non amplius istiusmodi potiones gustare velle. Huic autem malo hæc remedia adhibui, [℞ *Decoct. Sanæ Gereon* ℥iij. {*Syrup. è Spina Cervina* ℥*j.* ß. *Succi Limon.* ʒß. *Elaterij* gr. ℥iiij. *m. f. Potio.*] Benefecit, magna aquæ quantitate evacuata: ad aliquot autem dierum intervallum iterum atque iterū idem medicamentum sumpsit, donec ad optimam valetudinem restitutus est.

Domum rediit *Londiniis*: post annum verò ad me rediit anhelans, & ex toto corpore, vel ipsâ facie, monstri cujusdam instar, admodum distentus; & nisi ejus color qui satis bonus fuit, malum Leucophlegmatiam, aut Anasarcum esse diceremus: ex tanto autem itinere valdè imbecillus & languidus fuit; virum tamen

tamen juvenem iisdem medicamentis, quæ suprà comprehensa sunt, sine mora purgavi, ipso eodémq; successu; imò multo celeriori: nam intra septimanam bis purgavit, & postridiè ab ultimo remedio, ita aquâ ex toto liberatus est, ut mihi nolenti (nam ut viscera confirmarem remedia cogitabam) valedixit, & in *Hollandiam* peregrinatus est, ubi post aliquot menses tertiò recidivam passus est, ex eâdem causâ supra memorata nullus dubito, & Hydropicus mortuus est.

ÆGROTUS XVII.

§. QUædam mulier mediæ ætatis ex puerperio in Hydropem gravissimum incidit: hujus tibiæ ad ingentem magnitudinem tumefactæ sunt cum insigni livore, item venter similiter, atque hæc omnia diu sic se habuerunt: ab omni verò potione ex toto abstinuit per integrum mensem; ad sitim autem sic fecit, tenuem & parvam particulam panis benè tosti & Spiritu Vini intincti, semel aut amplius in die super linguam detinuit ad salivam potentèr movendam; nec res fœminam fefellit. Ventre autem & tibiis per se exulceratis & humorem noxium, continuò effundentibus, cum superiore remedio penè convaluit. Equidem fœminam fortè vidi & gravissimo morbo decumbentem, atque iterùm tantùm non recuperatam; quamvis remedij ad sitim fallendam ipse author nō fui.

ÆGROTUS XVIII.

§. H. De *KWF.* quinquagenarius, strenuus & assiduus potator, semel à gravissimo Ascite convaluit, remediis supra commemoratis: post añum autem iterum aqua inter cutē laboravit; cum alibi opem jamdiu frustra quæreret, & inter alia medicamenta, ut fassus est, tinctura sacra * dictâ (remedium ut fertur, nulli secūdum) diu & multùm usus est, ipse hominem non amplius vidi, quam Paracenthesin † fieri jusserat: me quoque vocari voluit, ut operationi adessem.

Chirurgus verò aquæ subcitrinæ ad libras ix. eduxit, postridiè paulo minus tertio die mortuus est.

N. B. Hujus aquæ aliquot Cyathos super ignem imposui, & post casum tertiæ partis, ut conjecturam feci, instar lymphæ calefactæ, concrevit.

[Omnes, fateor (& non pauci fuerunt quos novimus (quibus venter pertusus est, proximè ab ipsa operatione mortui sunt]. Illud autem de Para-

* Hieram Picram valdè commendat (quod aperit & corroborat simul) Trallianus in Leucophlegmatia, *lib.* 9. † Soli Ascitæ perpunctio convenit. *Æginet*a 1. Inter communia Hydropis signa vulnera difficilia, & quæ in cicatricem ægrè venire possint. *Cal. Aurelian.* Is tamen graviter increpat illos, qui negant ullos omnino sanatos fuisse à Paracenthesi.

Paracenthesi notari velim, eam tardè fieri solere, aliis plerisque remediis antea adhibitis, viribúsque admodum prostratis. Igitur suadeo, (at votum id est, non consilium, quia persuadere nemini licet) ut id fiat inter initia confirmati Hydropis, & protinùs ab ipsa operatione hydragoga, non mediæ virtutis, dentur; nam in superioriobus casibus, ipsis tibiis exulceratis, & interdum Sacrificatione profundiore factâ, catharticorum tamen validissimorum usus etiam omne periculum prohibuit, & ulcera per se sanata sunt; ad eundem modum nullus dubito, quin ipsam Paracenthesin adjuvarent, tutiorémque & prosperam illam operationem efficerent.

Hos ego aliquam multos ægrotos præ cæteris, qui mihi in adversariis restant, legendos dedi; & propter causarum multiplicem varietatē cùm Hydrops Ascites *primarius*; & per se incipiens, alius *secundarius* vis & efficacia ex his abundè innotesceret.

Quòd autem pauci pristinam valetudinem recuperârunt, scias velim (præter illud tritum & peculiare huic morbo prognosticon; nempè sola fœlicitate curari Hydropicos) pleró squæ necessariam medicamentorum vehementiam pati noluisse; alii, cùm ex parte aquis se liberari senserunt, reliquam curam sibimet ipsis postulârunt: omnes verò ex ipsâ morbi naturâ (quod rectè olim observavit vetustissimus Scriptor *Aretæus*) benè sperare adeòque morbum præter rationem tolerare; nec medicos igitur, nisi nimis tardè, accersi voluisse.

A me sanè absit vana illa quorundam Nuperorum jactantia, qui nihil exhibent, nisi quod bonum eventum habuit: errores & infortunia cautè abscondunt. Alitèr autem nobis profuit magnus *Hippocrates*, apud quemferè non nisi casus funesti occurrunt, ac si iidem *potioris doctrinæ* essent. At hi novi homines cōtrariū faciunt, vel ut vanam & futilem eorū loquacitatem patrocinentur, vel ut tuantur famam maximàmque ægrotorum copiiam felicitent: cùm tamen ex perpetuis successibus eorum facta & notanda & minus credenda esse putamus.

Ad morbi rationem jam accedo, quam sic breviter intelligo: Chylus è cibo colliquato, à *Septica* vētriculi digestione, oritur: is verò à venis lacteis ad integritatem *restituitur*, intràque habitum jam corporis receptus, à perpetuo cordis motu, circumlatus, in statu liquido perfectus conservatur, donec novo & supervacaneo vectigali propulsus, per vasa excretoria exulet, vel in varios partium usus ulteriùs extra habitum corporis denuò elaborandus, eâdem partium *externarum Septicâ* qualitate, vel in auras, virtute aëris rarefacti, evaporandus; maximè si quod superfluum sit. Atque hæc ferè sanitatis conditio est. Contrà, chylus à vitiato ventriculo *, ejusque digestione crudâ & imperfectâ, *lentescit*: unde à venis lacteis parum aut nihil purgatur: cordis sanguinìsque adeo motum impedit: inque venis primùm lymphæ ductibus, ubi motus cruoris circumacti languere incipit, *segnescit*, *accumulatur*, *corrumpitur*. Atque hæc origo incre-

* Prima generandi Hydropis causa est, quæ ex sanguificationis defectu procedit. Simili modo atque ex ciborum concoctionis defectu Diarrhæa, *Galen. de Nat. Facult. lib.* 2.

incrementum, & tandem Hydropis summa malitia est.

Harum autem rerum diductiones alio *Tractatu de Humoribus*, quem propediem edegere cogito, fusè exposui.

Interim *rationes curativas* ex ipsis medicamentorum appropriatorum virtutibus, discere libet, prout eas nobis exhibuerunt Antiquissimi Medici.

Cùm autem in Hydrope confirmato his & similibus malis simul occurēdum sit; nempe, aquæ abundantiæ, ejusdemque lentori & viscositati, corruptionique item ipsis visceribus eorúmque vasis, propter assiduam distinctionem & infarctum, maximè vasis sanguiferis & lymphæ ductibus supra modum laxatis; insuper, ipsis vasis excretoriis obstructis, linguæq; adeo & gulæ, stomacho, ipsique intestinis, renibusque immodicè siccis & *inflammatis*, item ulceribus ferè in tibiis, & Peritonæo tantùm non cancroso; vigiliæ, &c.

Igitur in quovis bono & commodo, id est *specifico*, medicamento in Hydropē hæ insint facultates, necesse est; ut largiter aquam moveat, vasa excretoria reserando stimulo proprio & valentissimo, ut ejusdem crassitiem potenter incidat digerat que; ut viscera, eorúmque vasa, ab inflammatione tueatur; id est, ut ea calefaciat citra inflammationem, adstringat, corroboret, & antiquum tonum restituat; ut ulcera sanet, &c.

His autem positis, jam ipsa *Hydragoga* pręcipua, eorúmque virtutes & effectus in corporibus humanis, ex veterū fide & authoritate, breviter examinemus.

Cum *Elaterio* autem incipiam: ejus verò dandi modus & mensura apud veteres sic se habet. Elaterij *integer modus*, inquit *Discorides*, *Obelus* est; minimus, *Semiobelus*: Pueris *calci* duo. Siquidem copiosiùs datum, periculum affert. At *Ætius*, aliquot sæculis *Dioscoride* inferior, & scriptis medicis longè omnium versatissimus, materiæque medicæ diligens, & intelligens, si quis alius, & fidelissimus commentator, modum *triplo* augere non veretur; sine dubio ex usu medicorum seculi sui. Nam, Dato, inquit ille, obelos *tres* cum lactis recèns mulcti heminâ. Elaterio autem vis calefaciens, digerens, exedens, iisdem antiquis medicis autoribus, at citra *inflammationem & sitim*: propterea quòd efficacissimè Anginæ illinitur, id est, faucibus inflammatis, item Condylomatis ani: item ulcera vel sordidissima, & ipsum Cancrum purgat citò & sine ullo morsu, ex oleo rosaceo illitum. Atq; hæc omnia & *Scribonius Largus*, & ipso paulò antiquior, *Discorides* affirmant. Obscuritates & vitia oculorum sanat, genarúmque ulcera. *Plin.* Itaque de Elaterij vi Emplasticâ, id est, digerenti & leniter exedenti citra inflammationem, jam satis constat. Porrò Elaterio vis incidendi & potenter humores crassos movendi est; utpote naribus inditum Icterum solvit; vulvæ ex pesso inditū partum educit & enecat. Item Anhælosis optima purgatio est; atq; adeò Hydropicis præcipuum remedium, Imò verò ab Elaterio alia insigna commoda oriuntur, quippe quòd, aqua inanita, viscera tabida denuò calefacit & instaurat. Unde præclarè & eleganter admodum *Plinius* 1. de Elaterio, illud nempè confici ad *magnos mortalium usus*.

Igitur nequeo satis mirari nostrum *Willis*; ubi in hunc sensum, quantum intelligo, perhibet; *illos, qui Elateria aliqua Pharmacia utantur, cane pejus, & angue*

1 N. H. l. 20. c. 1.

vitandos esse. At egregius Hypothesium artifex nimiùm inconsideratè hæc protulit, antiquis medicis, vel prorsus neglectis, aut certè inconsultis; à quibus tamen amplissimus nobis de re medica thesaurus summa fide verborúmque integritate traditùs est: stet itaque honor suus Elaterio. Adeo nec ipsum sanguinem, nec partes organicas, ut voluit, corrumpit; sed potiùs, reficit, restaurat, corroborat.

At quomodo hœc tanta commoda, inquies, faciat?

Quod autem *Galenus* summè amarum (*Plinius* veriùs leniter amarum) prædicat, acsi ejus operandi modum specificum inde diducere vellet, mihi quidem non placet; cùm nec Aloe, nec Colocynthide amarius est, & tamen hæc multo minoris efficaciæ sunt: imò absinthium & fel terræ dictum, &c. vehementer amara sunt, quæ tamen omnino non purgant.

Quid itaq; est? non ulli profectò Hypothesi tantum faveo, ut meipsum de his rebus ulteriùs explicandis satagam: utpote quæ è vafris plerùnq; & precariis notitiis instituantur: imò otiosa ferè compendia sunt ad ostentationem potiùs, quā ad veritatem indagandam comparata; certè omni diligentiæ rebus naturæ accuratè indagandis pestis & pernicies sunt. Proindè id solum negotij credidi mihi dari, nudas rerū virtutes illarúmque expositiones è veteribus recenserem. At nostri homines, ut video, alia condimenta antiquis rebus digerendis desiderant; utpote qui nasutiores sunt & delicatuli, nihilque sapiunt, nisi quæ *Chymeis* nescio quibus principiis excoqua natur. At nobis non ita disertos esse licuit, qualitates rerum earumque causas *apertas*, non occultas, quæro, aut curo, virtutisque non infimæ semper esse credidimus, *stultitiâ caruisse*.

In quo sanè consistat vis purgans, maximè specifica, alicujus medicamenti, non valde torqueor; an cum *Willisio*, salem medicamenti certis modificationibus cum sulphure complicatum irritationis catharticæ præcipua instrumenta reputem; an cum doctissimo *Pecklino* ex acrimoniæ aliquo gradu potius quàm specificâ rei formâ, oriatur.

Illud extra dubium est Elaterium acre esse ac vehementer stimulans, quod, ut diximùs *Errhinum* est, vel Naribus, vel Vulvæ inditum, aliisque sexcentis exemdlis compertum est.

Item illùd alterum ex veterum doctrina verissimum est, duos tantùm præcipuos humores, nempè *pituitam* sive aquam, & *bilem* posse moveri, evacuarique quippe quod in ductibus intestinalibus excretoriis non alij humores evacuandi exprimendique existunt.

Hujusmodi autem *Dejectionis rationem*, ut aliquatenus expediam pro meo modulo, hæc mecum perpendas velim.

Magnæ sanguinis circulationi alios minores circuitus auxilio esse; ne cor nimio oneri succumbat.

Sanguinis massam in duos primarios humores naturaliter dividi, serum & sanguinis crassamentum.

Hæc duo humorum genera, unà commista, à corde per arterias in omnes corporis partes propelluntur; at inæquali (duplâ puta) proportione; nempe, ut crassamentum in arteriis multùm dilutum minore cordis labore circumferatur.

At cum iidem humores in arteriis commisti, in venas transire debent, duo vaso-

rum

rum genera sunt, cordi insuper sublevando accommodata; nempe, venæ sanguiferæ & lymphæ ductus.

Lymphæ ductus verò soli sero superabundanti referendo ad cisternam cordis nati sunt: ut itaque duo minores circuitus magnæ circulationi sublevandæ constituti sunt, ita lymphæ ductus universis circuitibus tàm illi magno, quàm alteris parvis adjumento sunt, ne sanguinis crassamento unquam cor obruatur.

Difficiliùs verò propellitur sanguis in venis, quàm in arteriis, propter pulsùs languescentis defectum, & leviorem venarum constrictionem; ideóq; multis geniculis *tabulatis* sive *valvulis* in his opus est ad regressum ejus moliendum. At difficillimè movetur *solitarium* serum propter easdem rationes, & quòd multo angustiora vasa sunt; item ob valvulas in his infinitè multiplicatas; quæ summi moliminis documento claro sunt.

Præcipua autem hujus divortij ratio esse videtur, non aliqua naturalis (ut quidam volunt) difficultas in admodum veloci transitu per angustissima vasa, quo sanguis ab arteriis in venas effunditur; sed ne serum semper crassamini commistum, tandem *lentescat*, eíque *tenaciter adhæreat*; unde, mille modis œconomia animalis vitiari solet.

Atq; hæc hactenus de circuitu integræ sanguinis massæ *expediendo* diximus: aliud insuper restat, de illa massa supervacanea repurganda; quæ æquè necessaria est, ac ejus perpetua redintegratio. Atq; id fit per sola vasa excretoria, quæ infinita sunt, tàm extra quàm citra habitum corporis per omnia viscera spissè disseminata.

Horum itáque omnium vasorum cum arteriis commissionem pet anastomoses esse, credibile est: ut itáq; valdè celeritèr movetur integra sanguinis massa, per arterias solas translata, ita cum triplici ductuum gènere simul excipiatur (quorum duo sanguinem refluum vehunt; tertium verò illum partim rarefactum evaporat in auras, partim in alios humores, animalis œconomiæ proficuos, conficit) si fortè aliqua de causa lentescat, primùm venarum utrúnque genus obstruatur, necesse est: mox verò si excretoria quoque vasa perfunctoriè tantum officia sua agant, infiniti oriuntur morbi: inter quos Hydrops Ascites frequentissimus est.

Quæ itaq; medicamenta vehementer stimulant istiusmodi vasa excretoria, suámque vim irritativam à stomacho concoquente diutiùs conservent, * maximam pituitæ copiam effundere solent.

Atque hic stimulus duplici nomine vim suam exerere existímandus est; verbi gratia, in intestinis dum ibi restet, & morulas quasdam tantisper trahat; & postea longè potentiùs, ubi indomitum medicamentum à stomacho & lacteis labefactatis per habitum corporis circumvehitur, sanguinis massæ comiscetur, adeoq; *universum vasorum contextum* (qui *unicus* est per mutuas, ut diximus, cum arteriis anastoses) irritat, maximéque arterias, quòd ad spissiorem constrictionem magis aptæ sunt. Cùmque iisdem arteriis inest maximus supervacanei seri cumulus,

* Medicamentorum vires non retundi, sed etiam vincere omnes coctiones viscerum. *Peckl. de Burg.*

Cachartici energiam longé extra primas vias, vis in massam sanguineam, extendi advertimus, quòd Hydropicorum aquæ per sedem evacuantur, &c extraque dubium ponatur medicamenti purgantis quædam particulæ in sanguinem admitti, *VVillis.*

mulus, venarumque utrûmque genus velut obstructum sit à lento & cumulato sero, minúsque adeo stimulo obedienti; quòd tonus earum ob nimiam distinctionem admodum laxetur & infirmetur, ideo, quâ datâ portâ, ruit citata pitua, nempè per vasa excretoria, quòd jam vacua & reserata fuerint à primis intra intestina stimuli cathartici insultibus.

Stimulum autem & summam Elaterij acredinem satis ostendunt ventris tormina; item quòd in extremis digitis pulsûs impetum inusitatum sentire solent.

Huc faciunt vim elasticam & constrictivam, non cordi tantùm & arteriis propriam & solam inesse, sed etiam ipsis venis utriúsq; generis etiási multo mitiori gradu, & ipsis vasis excretoriis peculiari ratione donari: quod ab accuratissimo dissectore [1] *Stenone* observatum, & infinitis exemplis, summa fide exhibitis, con firmatum est.

Adde ductus excretorios intestinales, quò magis horrendo stimulo medicaměti *crudi* adficiuntur, eò magis aperiri emulgiq; credibile est. Nam quòd se valdè cōtrahit, etiam reciproco motu, nisi rigat, ex eadem proportione restitui & dilatari solet: quæ attractionis animalis unica ratio est: adeóque illi ductus excretorij dilatati arteriarum citato propulsui opportuniores sunt: unde multò copiosiùs per eas, quòd faciliùs ruat exeátque extra habitum corporis, in intestina effunditur.

[2] Non ignoro doctissimum *Schelhamerum* aliter sentire de lympha, quæ prodire solet vel ex ligata vena, vel à circulatione vel levitèr per eas præpedita; itē quæ ex vesicatorio, ferrove candente, aut aquâ fervidâ excludi solet: nempè hæc omnia oriri, quod vasa lymphatica in ipsa carnium interstitia, perindè ut venæ in ipsas fibras carneas desinere, credidit.

At hæc omnia mera commenta sunt: nam concessis anastomosibus (quas negare contra fidē sensus, microscopio adjuti, pertinacis est) illa nullius momenti sunt.

Quòd autem ad *nutritionem* attinet: perpetua arteriarum plenitudo rem totam facilè expedit; maximè si intra excretorios ductus humores superfluos posse aliquando concoqui & in pinguedinem, & in immensum accumulari, credatur, quod tamen abūdè constat ex glandularum ubique corporis disseminatarū tàm naturali, quam præternarurali augmento; earundémq; interdum casu & diminutione emaciatis corporibus.

Quæ autem *Willis noster* de *effervescentia* nescio quâ *expurgativa* exhibet, gratìs dicta sunt, cùm omnino nulla humorum præcipitatio fusióve sit sed quæ per se naturaliter foràs exire solent per vasa excretoria, nimirum pituita & bilis per intestina, eadem jam per medicamenta irritantia sine discrimine ejiciantur. Primò verò quæ ductibus excretoriis accumulántur, mox proximè ab arteriis, ab utroque venarum genere quod refluum sit, expellitur: idque sine ulla fermētatione; merâ & solâ cordis & arteriarum continuâ & violentâ constrictione secundùm circulationis leges, & ex naturali necessitate virium impellentium, ductuúmque excretoriorum semper patentium.

Imò illud alterum minus verum est ab eodem scriptore exhibitum; nempè Ar-

teriarum

1. Bibb Anatom. 2 Bibl. Anatom.

teriarum inteſtinalium oſcula à Pharmaco velli & reſerari; neque enim aliquid in illa deponunt, niſi mediantibus ductibus excretoriis, quibuſcum arteriolæ committuntur.

Pergo in cenſu Hydragorum: Alterum autem remedium ad Aſcitem, *radicis Ebuli ſuccus* eſt. At is proximè ſuperiore remedio multo mitiùs, aquam educit; ſed non ſine aliqua ſtomachi offenſione, ut notat *Dioſcorides*; an fortè ob ſiccandi facultatem *Ætio* proditam, ſtomacho inutilior ſit, eúmque idcircò incendat? Equidem ſuccum per ſe nunquam propinavi, aliis Hydragogis utiliùs admiſceri putavi. Sed ad ambuſta egregiè facit ex oleo, & ad inflammationes mitigandas remedium nulli ſecundum eſt: huic itáque præcipuæ virtutes ſunt quæ, ad Hydropicorum curam benè faciant; nimirùm aquas ſat copioſè ducendi, & inflammationes prohibendi mitigandique.

Eadem autem, inquit *Dioſcorides*, utriuſq; vis eſt, & Ebuli & Sambuci: idem *Trallianus* affirmat, *lib* 9. his verbis, *Pulchrè purgat Sambuci ſuccus*. Unde miror quendam è nuperis ſcriptoribus noſtris ſpecificam virtutem ad Hydropem Sambuco denegaſſe contra omnium ſeculorum fidem & experientiam.

Quod autem ad nobiliſſimum ejuſdem viri inventum attinet de Croco metallorum in Aſcite dando, vereor ne multū allucinetur: à vomitorio ſanè ex Stibio in Aſcite dando omnino diſſuadet noſtri ſæculi facilè princeps, & maximus medicamentorum Artifex & inventor, * *Mayernus*; utpote qui in omni materia medica verſatiſſimus & ſagaciſſimus indagator fuit.

Non autem ignoro apud Antiquos, olim vomitus ex *radicibus*, ex *ſquilla*, imò ex ipſo *veretro albo*, certè ex ejus decocto, molitos fuiſſe; at hæc omnia, ineunte Hydrope, aut certè in Leucoplegmatia, tantùm data ſunt. Nam ubi aqua abundare cœpit, ad valentiſſima Hydragoga fugere conſueverunt. At † *Tralianus* contrà, omnem omnino vomitum prohibet: omnium generum Hydropis curatio inquit ille à vacuatione incipienda eſt; ſed Aſcitæ & Tympanitæ à *ſola* purgatione.

In Leucophlegmatia, inquit *Galenus*, primo per inferiorem ventrem, deinde per vomitum, medicamento, quod pituitam educat, egemus. At in Aſcite Cathartici Hydragogi tantùm mentionem facit.

Idem ſentit *Ætius*: Maximum, inquit ille, Hydropicis *ſub cutem* auxilium vomitus præſtant. At plurimum diſtant *Subtercus* & Aſcites; nam in illo multò minùs periculi eſt, & facillimè Leucophlegmatici omnium Hydropicorum liberantur: adeóque remediis emeticis ſcopus largior & tutior eſt: expedit tamen, ut dictum eſt, ut venter priùs paululùm certe exinaniretur.

Deinde detur [quod tamen non admodum probo] differentia, ex ſententia *Tralliani*, inter aquam Aſciticorum, & pituitam Leucophlegmaticorum. Hinc ſequetur, cùm pituita quidam faucium & pulmonis proprius humor ſit, & *per ſe* ſursùm expurgari ſoleat, Emeticum aliquod remedium valdè idoneum eſſe; maximè cum per ventrem, prius exinanitum, commodè id facere licet.

In confirmato autem Aſcite, de quo loquitur *S*... ſi crocus metallorū, *i.e.* vini Emetici ad ℥j. ß. exhibeatur, ejus remedii hi, ut opinor, erunt effectus: nimirùm

* De Hydr. cap. 10. † Lib. 9.

rùm fitis immanè quantum augebitur ex istiusmodi Emetici vehementer siccantis naturâ? Deinde triplo plus minimùm Potionis ad languores & tormina ventriculi mitiganda, operationis tempore ex more bibatur, necesse est, quàm aqua è stomacho evacuabitur. Rursùs, etiamsi ad finem operationis hujus Emetici pro more alvus semel atq; iterum moveatur; at id plus quidem fi erratione infinitæ potionis necessariò datæ, quàm in illius medicamenti ullâ vi purgativâ. Postremò vehementer anhelosis, quales Ascitici sint, [non propter pulmonis saburram, & infarctum, sed propter pectoris angustiam à Septo Transverso sursùm impacto: adeòq; Ascitici confirmati non ampliùs decumbere possunt]Emetica data, quæ ad *duas horas* assiduè & *necessariò* vim suam exerant, illos posse pati sine animi deliquio fatali, vix credibile est. At hæc fortasse vota tantùm sunt alicujus inexpertis: neque à se aliòve quovis unquam, ut opinor, temerè usurpata fuerunt.

At esto! concedatur hujusmodi medicamentum posse exhiberi sine gravi aliquo periculo, quid inde, quæso, magni commodi expectabimus? Nam cū aqua ex habitu corporis expurganda est, id cōmodiùs posse fieri viis naturalitèr amplissimis patentissimisque verisimilimum est.

At hæ viæ, à stomacho sursùm ad fauces, ubi vis iritativa medicamenti Emetici maxima est, exiguæ admodum sunt; etiamsi pulmonū quoq; expiratio adjiciatur. Contrà vasa intestinorum excretoria, à pyloro deorsùm, & innumera, & facilè omnium amplissima sunt; inter quæ ductus *Wirsungeamus* à Pancreate, & Bilaris ab Hepate, principem locum vendicāt; quibus insuper renes addendi sūt; ut pote qui à *dejectoriis* medicamentis privatim affici solent, & quòd ex infimis quoq; excretoriis ductibus meritò censentur. Deniq; aqua Asciticorum ob lentorem, venarumq; inferiorum intolerabile pondus, à stomacho ad anum deorsùm naturaliter dejicitur; ut in venis infimis pedum primùm stagnare solet, ita educitur medio itinere faciliùs per intestina, quàm si per ventriculū altiùs ascendendo effluat. Postremò, si consideretur dejectionem infinitis remediis facilè promoveri posse, hydragoga remedia ante omnia cujuscunq; naturæ, sive Emetica, sive sudorifera sint, ut potè multò majoris spei, longè præferenda esse existimamus: maximè si in memoriam revocare velimus, quod ante dictum est; nempè, Aquas ab Hydragogis à pulsu citato intra habitum corporis, & ab assidua irritatione citra illum & intestinis duplici nomine & continuè illici, effundique.

Pergo autem, ejusdemq; cum superioribus nota est *Iridis succus*: scilicet aquas validissimè movet; imò sanguinem, inquit *Ruffus*, si præter modum dederis, trahit: quod tamen nondum expertus sum; etiamsi sæpiùs in hoc malo, æquè ac in aliis, quibus benè facit, ad tres quatuorve uncias dederim: an fortè quod iridis succus, apud nos nutritæ, mitior sit: illud certē verissimum est, huic vim esse *calefactoriam*, humores crassos digerentem; item *somnium* conciliandi, & *torminibus* medendi; item ad *strumas* fæminarumque locos *emolliendos* & ad *fistulas* utilis est. Atq; hæ facultates insignè purgatoriæ adjunctæ, imprimis faciunt ad Ascitem, ut ex superioribus patet.

In eadem verò classe hydragogorum *Euphorbium* est: cujus siliquæ quinque ad Hydropen dantur, ut *Ægineta* testatur. Item ejusdem admiranda cataporia ex

ex Euphorbio non obliviſcenda ſunt: imò ſi conſulendi ſunt Antiqui medici *Africani*; unde illud medicamentum & nunc, & ab omni tempore ad nos transferebatur; ad Euphorbium confugiunt, eîque principem locum dant inter omnia hydragoga, rebus ſc. Hydropicorũ vehementer urgentibus, *i.e.* (ut verbis *Cæl. Aureliani* utar, qui & conterraneus & tranſcriptor *Sorani* fuit) ubi plurimo humore laborãt corpora, & ubi convenit curam habere, ne rursùs corpora impleantur. At modus ejus exhibitus admirandus eſt, eodem authore, nempè *duorum vel trium Cochleariorum* quantitate, mulſo comiſtum, in potu datũ, vel ovis ſorbilibus aſperſum. Profectò id medicamentũ *homini Africano* præcipuè cognitum fuiſſe oportuit. A me verò vel hoc, vel alio morbo nunquam expertũ eſt. At non ignoro ejus vim Emplaſticam; quippe quòd eximiam virtutem exerere ſolet in oſſibus aut carne corruptis mundandis, integræque ſanitati reſtituendis, ex veterum & noſtrorum quoque hominum fide: de qua re conſulas velim *F. Hildanum*.

At potius in *Hypoſarca* id dandum eſt, ut innuere videtur *Scribonius Largus*: ubi omnia viſcera frigidiora eſſe videntur: ut autem ea fuit antiquorum ſententia hæ autoritates ſatis teſtantur: nempè, in Leucophlegmatia ſalſamenta edat, & ſinapi, & allium, & vino utatur, & mari mixto; & aqua in totum prohibeatur: ſic *Ægineta*. Item *Galenus*: ſalſæ aquæ, nitroſæ, ſulphureæ, &c. Leucophlegmaticis utiles ſunt, at non dulces: at quis, quæſo, apud nos in aliquo Hydropico ſalſamentorum utilitates expertus eſt?

Ad *Bryoniam albam* quarto loco accedimus. Quamvis ad Hydropas ſanandos eximias virtutes, ſi veteribus aliqua fides danda ſit, habeat; nihil tamen affirmo propriâ experientiâ. Sic *Dioſcorides*: Succus è radice vere exprimitur, qui pituitam trahit cum aqua mulſa potus: cit urinam; acrem vim ſortitur; at ejus virtutes aliæ eximiæ ſunt: inter quas, quę maximè faciunt ad Hydropica ſymptomata levanda, hæ ab eodem *Dioſcoridæ* numerantur: *inflãmationes* diſcuit, illita ex vino. Eclegma ex ea fit cum melle *difficilè ſpirantibus*, ſtrangulatu oppreſſis, tuſſientibus, vulſis, *ruptis*, & laterum doloribus; Ulcerum phagedænis *gangrænis*, chironiis, *putrentium tibiarum* tædio efficaciter illinitur ex ſale, item inter Antidotos poſita eſt, &c. Ad novas verò res propero.

Quod autem ad *Gambogium, novam* Reſinam, attinet; illud quidem medicamentum eſſe valdè utile fateor, eòque aliquoties uſus ſum: neque me umquam illius remedij dandi adhunc pœnituit: imò hydropicam quandam vetulam *tibiis valde exulceratis*, me eo olim ſanâſſe memini: ejus autem operandi incertitudo, quò humores trahat, ne dicam de torminibus ab eo excitatis, me ab eo ampliùs utendo deterruit.

Duos tamen illud præparandi modos excogitavi, quibus minori cum moleſtiâ vim ſuam exerat. Quorum unus eſt, ut benè uſtuletur; deinde ex ſacchari ſextupla parte, ſ. a. *drachmales* paſtilli conficiantur. Alter, ut idem linteo incluſus, ex ſucco limonum coquatur: deinde is ſuccus citrinus ſimiliter in paſtillos ex ſaccharo ampliùs cocto redigitur, ut artis eſt. Hi autem paſtilli egregiè purgant, & medicamento, per ſe haud miti, jucundè lenocinantur.

Cætera autem pleràque Hydragoga ex herbarum genere mitiora ſunt, & mino-

minorum multò virium, quàm par eſt morbo tàm atroci domando. Hujus itaq; inferioris ordinis medicamenta nominare ſufficiat, nempè Julapium, ſyrupum è ſpina cervina, &c. quòd *novæ* res medicæ ſint, adeóq; earum facultates adhuc nobis non ſatis conſtare, ut de iis judicium aliquod certum ferre poſſimus.

Ad metallica tandem Antiquorum Hydragoga procedo: in quibus ſanè omnes characteres ad Hydropem curandum requiſiti plane inſunt.

Igitur imprimis *ſquamam æris* perpendamus: hujus autem facultates cum ſuperioribus herbaceis hydragogis ad hydropem expertis conſentire ex veterum quoque authoritate videbimus.

Squama æris, inquit *Scribonius Largus*, pondo victoriati dato, cum apij ſeminis pari pondere, ex aquæ mulſæ cyathis quatuor, Hydropicis *plurimum aquæ* dejicit.

Imò ſquama æris inter præcipua & quotidiani ferè usûs dejectoria ab antiquis numerata eſt, teſte *C. Celſo*, (*l.1.c.12*) dejectionem Antiqui variis medicamentis, in omnibus ferè morbis, moliebantur: dabantq; aut ſquamā æris, λεπίδα χαλκȣ̃ Græci vocant, aut, &c.

Squama æris, inquit, *Dioſcorides*, ex aqua mulſa pota, aquam trahit: aliqui farina ſubactam dant in catapotio: item extenuat, erodit, adſtringit, ulcera ad cicatricem perducit; addita ad oculorum medicamenta, fluxiones exiccat.

Squama æris excreſcentes Ulcerum carnes adſtringit; aſſumpta verò per os univerſum corpus expurgat. *Galeno* de Theriaca authore.

Squamam æris ad ʒj. dat *Oribaſius*.

Squama æris ad ßj.ʒ. ex aqua mulſa aquam & pituitam ſubducit, item valde incidit, teſte *Ætio*.

Pulchrè purgat ſquama æris. *Trallianus*

At *Æginetæ* aliter viſum eſt, & modum non ſufficere: apud quem ſquamæ æris ʒij, vel ʒiij. in catapotia micis panis efformantur.

Æris autem *Flos* [ut cætera medicamenta cuprea breviter percurram] quaternum obolorum pondere datus, *craſſum* humorem extrahit, ut *Dioſcorides* perhibet; aſtringit, & excreſcentia coercet: offuſam oculis caligнem emendat; ſed magnoperè mordet carnoſa narium, & ſedis vitia abſumit; Uvam, tonſillàſq; reprimit farina ejus cum melle admota.

Porrò *Ærugo* raſilis adſtringit, extenuat, calefacit, *vulnera ab inflammatione* tuetur. Ulcera ex oleo ceráq; ad cicatricem perducit, callos & ſordida ulcera purgat, oculorum cicatrices emendat, magnoperè extenuat genarum craſſitiem cum melle illitæ; ex reſina cum ære & nitro lepras abigit: authore *Dioſcoride*. Mel Ægyptiacum ex ærugine raſili in aceto & melle coctum fit.

Ad eadem inſuper *Atramentum ſutorium*, quod noſtris hominibus *Vitriolum cæruleum* audit: nam nondum mihi conſtat veteres uſpiam vitrioli ferrei *viridiſque* mentionem feciſſe, iiſque adeo cognitum fuiſſe.

Ejuſdem verò virtutis & originis ſunt *Chalcitis*, & *Miſy*, *Sori*; quorum vires eximias vide apud Antiquos rerum medicarum ſcriptores.

Atque ex his poſterioribus medicamentis *magiſterium quoddam veneris* conficce-

ficere soleo, quod aquas Hydropicorum vehementer educit, somnum conciliat, & præter fidem anodynum est: de qua facultate in cupro vide plura apud Helmontium.

Ultimo autem loco de Lapide Cœruleo & armenio dicam: Armenius verò etiam Anglicanus æquè benè dici potest, cùm apud nos infinita copia effoditur; nempè prope *Gordale* in *Craven*, Provincia Eboracensi, & alibi: hujus autem ℈iiij. dantur: purgat quicquid crassi & viscosi humoris sanguini admixtum est; authore *Ætio*.

Idem de Lapide Cæruleo sive Lazuli dictum puta ad ʒj. vel ℈iiij. exibitum: pulchrè purgat; at hoc intelligendum est de eo lapide purgatissimo, qui *Ultramarine* pictoribus nostris audit: imò quo colore intensior (unde *inebriatus* à *Dioscoride* appellatur) eò vehementius aquas movet.

Iidem autem lapides nihil aliud sunt, quàm purum putum æris metallum.

Ex illis quidem Ens Veneris sive flores salis Armeniaci eleganter cœruleos, volatiles conficere salebam, hoc artificio; nempè, Cape lapidis armenij aut cujuslibet boni metalli cuprei, & Antimonij crudi, ana quantũvis: funde sale nitro, ut moris est: fit Regulus Antimonij Venereus: is jam in pollinem redigatur, salis armeniaci duplicem modum adjiciendo: deinde ad mensem plus minus in humido loco servetur. Postremò ignis tortura avocentur flores, qui pulchrè cærulei collo retortæ coalescunt.

Iidem flores similiter cœrulei habentur ex butyro Antimonij eadam Enchiresi, si cum regulo Antimoniali Venereo conficiatur.

Horum autem florum, etiamsi medicamenti *Helmontiani* speciem quandam præ se ferunt, usum non admodum probo; ut nec illorum, qui sub nomine *Ens Veneris* in officinis veniunt. Atque hæc obiter tantum dicere volui.

Lubet hic quoque *animadversiones* quasdã attexere. Lapis, inquit *Willis* (*Pharmacop. rational. c. de Purgant.*) Lazulus & Armenius impropriè Catharticis accensentur, quòd operationis minùs fide & certæ sunt: proindè minus per se in istum finem usurpantur. At non audiendus est contra veterum fidem & recentiorum experientiam. Misera sanè doctina, cujus solius gratia, tot & tanta medicamenta gydragoga eximia è re medica exulent, quòd minimè in ejus hypothesi comprehendi potuerunt; cum sal hic & sulphur, præcipua irritationis purgativæ instrumenta, secundùm *Willis*, locum non habent.

Quòd autem idem vir jungit Mercurium dulcem (ut id hic obiter notem) cum lapide Lazulo & Armenio, non ferendum est; eandemque ei incertitudinis & *malefidæ* cum cæteris *purgationis* notam adfigit: Cùm res aliter notissima est etiam Lippis & Tonsoribus. Etenim exhibeatur Mercurius dulcis ad ℈j. vel ℈j. ß. quem, quæso, alvo tutò & certissimè movenda unquam decepit: à me certè sexcenties datum, semper alvum commodè purgavit divinum istud remedium.

Deinde, etiamsi in lapide Lazulo & Armenio, utpotè nativis & crudis metallis cupreis, ægrè, ut dictum est, sales & sulphura, solùm vi stomachi concoquentis eliquata, exeri posse; at in Mercurio dulci abundant, certè sales *adjectivi*.

Quid ergo est? quid meruit paupertinus Mercurius dulcis, ut è classe purgan- tium

tium expelli oportuit? Dicam; sales ejus *absorpti* sunt ab Hydrargyro metallo; perinde ut acidum quid ab Alcali,neutrúmque adeo nescio quid inde oriri existimandum est.

At noli timere, egregie vir; restituam tibi tuos sales & tuum sulphureum metallum:nō prorsus periére quidem: imò nec aliquid ignavum aut hybrida quoddaminérsquemedicamentum ex coitione, ut ut strictissima,genitum est. Etenim in ventriculo receptum,plenam libertatem sensim adepti sales denuò dissolvuntur,divortiúmque cum Mercurio faciunt,& pro sua natura vires exerunt.Ita acetum quod oculis cancrorum adjectis insipidum fit dulcéve, si mavis, redditum est, ventriculi beneficio statim in acetum reviviscit:si quidem infinita corpuscula salina aculeata,quę integro aceto insunt,pulveribus testaceis minimè absorbentur miscentúrve,ut falsò hactenùs creditum est,sed seorsim & inter se crystallos majusculas & paucas fingunt:ut quæ primùm infinitis stimulis linguam palatumq; feriebant,jam ob eorum crassitiem paucitatemque vix gustum leviter afficiunt. Veruntamen iidem sales crassiusculi in stomacho concoquente nullo ferè negotio eliquantur, nempè in infinita sua corpuscula primitiva & constituentia dissiliunt. Teste oculatissimo & fide dignissimo *Levvenhookio*. Sed de his rebus opportunior dicendi locus erit, cùm de concoctione & humoribus agam.

Illud insuper silentio non prætereundum est: Nempè audacia *Zuelferi*, qui *Mysy*, *Sory* & *Cholcitin*, è cuprea familia antidota egregia, contra fidem & authoritatem Antiquorum, è Mithridatio expellere voluit. Eandem quoque, ut id hæc obiter notem, infamiam inferre conatus est Agarico, præstantissimo medicamēto & eadem antidoto quoque Mithridaticâ. At hi insultus sunt ignari rei medicæ.

Multùm profecto doleo compositionem Arabum eximiam, *Alkermes* dictam,à nostris hominibus publicè mutilatam, tantúmque medicamentum Cardiacum, qualis est Lapis Lazulus, ejectum fuisse. Sericum verò ejusdem compositionis è vermiculo crudum(quicquid contrà alii innuere videntur)eximium spiritum(ut id hic obiter notem) sive oleum volatile urinosum dat, sp. C. C æmulū, & multo minus in gratum illud empyreuma olens. At hæc ad concoctionem propriè pertinent, nec hujus loci sunt.

At quorsum,inquies,hæc tua diligentia in enumerandis iis medicamentorum facultatibus, quæ vulneribus aptæ sūt; cùm de eorum virtutibus internis tantùm soliciti sumus. Respondeo: Vulnerum auxilia & chirurgiam antiquissimam medicinæ partem & primo excultam fuisse authore *C. Celso*. Cùm autem multo post, ut idem perhibet, morborum curatio & rerum naturæ contemplatio sud iisdem authoribus nata sit, scilicet his hanc maximè requirentibus ob infirmam valetudinem studiis labefactatam,Philosophos medicamentorum internas facultates ab eorum *usibus externis* jam satis cognitis, didicisse credibile est:siquidem sensus & experientia in chirurga facienda multò facilius tutiùsque in simplicium medicamentorum viribus cognoscendis instruuntur.

Atque hæc sanè vera *medicamentorū* apud Antiquos *Analysis* fuisse videtur, hæc eorum Chymia, quam admiramur, quamvis, ut video, ejus origo à paucis animadversa est; nimirùm experimentorum fides à vulneribus excepta est: idem

innuere videtur *Galenus* (*de simpl. medic. facultat. lib. 4. cap. 17.*) *Quod in vulneribus, inquit ille, nota sunt præstare medicamenta, id ipsum eadem assumpta intra corpus efficiunt*: quæ abstergunt, verbi causa, & expurgant in vulneribus, eadem in venis recepta, crassitiem, si quæ sit, incidunt.

Neque adeo mirum nobis videbitur, si admittatur corporis habitum illum tantùm esse, ubi integer sanguinis motus circumagitur; extráque eum esse & ventriculum, & intestina, totàque vasa excretoria. Igitur eadem fere medicamentorum exhibitio utrobique est, sive ea diglutiãtur, sive artubus certè vulneratis aut ulceratis admoveantur; résque ita infinitis exemplis confirmari potuit, si quis hæreat: verbi causa, Aloes & Colocynthis umbilico adhibita alvum similiter movent acsi intra stomachum assumpta: idem de Anodynis, idem de Hydrargyro in saliva movenda, sive unctione, sive catapotiis usurpetur.

At hæc viam sibi faciunt vulnuscula quædam excitando, atque inflamationes. Ipsa autem cute vulnerata aut ulcerata, medicamenta facultates suas facilè exerere posse intelligimus; quòd venis sic apertis iter iis intra promovendis patet, non secùs quàm si à vis chyliferis admissa fuerint.

Vasa autem excretoria utrobique similiter afficiunt, & si quæ differentia sit, ea tota in magnitudine illorum consistit, ut suprà expositum est.

De hac autem re impræsentiarum satis, cùm infrà plura dicendi frequens occasio dabitur.

Iterùm fortasse objicies, ex his medicamentis hydragogis pleráque deleteria & mali motis esse, adeóque minus tuta; imò istiusmodi pharmacorum symptomata ferè lethalia esse. Respondeo: In gravissimo morbo & casu desperato vehemens auxilium experiri melius, quàm nullum. *Deinde*, si quæ sint, rarò per se, sed antidotis comista, exhiberi solent; perinde ut in Alexipharmacis compositionibus fieri solenne est. Postremò, quæ propriè & pecliariter gravi alicui morbo accommodata sunt, facilè tolerantur, etiamsi eadem in integro corpore, sine summo vitæ periculo, dari non potuerunt: ita in Ascite ob aquæ abundantiam sævitia medicamenti ferocissimi parum sentitur.

DE DIABETE,

Altera Exercitatio Medicinalis.

PRoximum autem & vicinum malum *Diabetes* est. Etenim *in* Hydrope & Diabete superabundans aqua peccat, at in illo propter lentorem ægre movetur: in hoc verò ob tenuitatem mira copia effundi solet, Antiquis etiam hominibus adeo rarus, & inusitatus, ut miraculum quoddam esse videbatur, perinde ac nobis. Sed tamen in hâc Urbe, pro suo modulo jam cum Hydrope, cujus quædam species est, pari passu grassatur. Etiamsi autem *Galenus* ejus varia nomina nobis tradidit, scilicet illum Matellæ Hydropen, Urinæ profluvium, Diabetem, Dipsacon appellando, eum tamen quàm rarissimè accidere affirmat; imò morbum nec *Galeno*, nec *Tralliano*, nec *Ætio*, aliisvè plerisque è veteri-

bus medicinæ principibus viris, sæpius visum fuisse, credibile est; cum plerique õnes in illa nota consentiunt, *ab Aretæo non memoratâ*, cujus tamen enarratio & omnium prima & accutissima est; nimirum reddunt Diabete affecti totum id quod biberunt, minimè à sua qualitate mutatum; quod falsum est, cùm eorum urina semper aquea & subpallida est; nec omnino coloratior, quamvis vinum rubrum potârunt.

Itaque unius *Aretæi descriptionem* attendere operæ pretium est, ut morbi natura nobis elucescat. Peritonæum, inquit ille, Ascitis conceptaculum est, nec defluvium habet, sed illic permanens exundat; in Diabete verò idem est humoris lapsus è venis, eademque *colliquatio*, at per Renes & Vesicam indesinenter effunditur. Diuturna est hujus morbi creatio, & longo tempore parturitur. In morbo autem *futuro*, os humore privatur, saliva albida est, & spumans, peinde atque in siti, nondum sitiunt, prout adventantis morbi processus est. Quinetiam paulo plus lotii, quàm moris erat, effunditur. Sitis adest; sed nondum vehemens. Quùmque amplius incrementum accipit, *calefactio* parva quidem, sed *mordax* visceribus inhærens exoritur. Abdomen habent rugosum, venas *extantes*, totùmque habitum corporis gracilem: ipsi anxii, & animo dubij; atque hæc quidem quando, & urinæ profluvium, & sitis jam aucta insigniter sunt. Quùmque ad extremum *colem vitij consensus* pervenerit, protinus urinam reddunt.

Ubi Affectus *perfectus* est, velox est *carnium* & membrorum in Urinam *colliquatio*, & festina mors advenit. Neque enim cum intermissione lotium reddunt, sed perinde atque canales laxati sunt, *indesinens* est *profusio*. Sitis intoleranda est, potus copiosus, multitudini tamen lotij non respondens; copiosiùs enim lotium redditur, neque eos quisquam nec à mictu, nec à potu inhibere potest. Quod si vel punctum temporis inhibeantur, siquidem à potu os siccatur, corpus arescit, viscera ipsi sua conflagrare opinantur, omnia fastidiunt: ardẽtissima sitis adest; sin autem vel parum temporis à meiendo abstinuerint, intumescunt lumbi, testes & ilia: cùmque remiserint, lotium quidem calefactione profundunt, tumidæ verò partes detumescunt; in vesicam enim confluit exundatio. Durant sanè aliquod tempus, licet non admodum diu; nam cum dolore mejunt, atque atrox fit liquatio: neque enim ex potu aliqua insignis portio in corpus absumitur, & carnium magna copia in Urinam eliquatur. Atque hæc hactenus de ipsius morbi accidendentibus, ejus autem rationem reddere deinceps paucis aggrediar.

Multum quidem interest an Renes, ut Veteres crediderunt, an stomachus & intestina, maxime tenuia, primò afficiantur; frigida ejus causa sit, an calida; nam parti maximè laboranti succurrendum est, idque remediis causæ accommodatis, si quidem curationis rationem cum prospero eventu instituere velimus. Renes quidem & Vesica & ipse Coles afficiuntur, idque non sine aliquo doloris sensu. At morbi tamen primaria sedes stomachus est & intestina tenuia: hujus autem rei indicia sunt; quòd hic primùm ægrotant; quòd iis pertinax & inextinguibilis sitis est, cujus fons stomachus est: quòd viscera ipsis uti videntur, ignéque amplius se ardere putant; item quòd facilis & *festinans ingressus* Potionis cujuslibet est in corporis habitum; etenim humoris exitus non ita subitaneus & perpetuus

tuus esset, nisi ejus ingressus par fuisset. Igitur veteres malè Renes accusâsse existimo, ac si eorum proprius affectus esset: imò interdum hujus morbi affectis Renes potioni exitum omnino non dant, cæteris interim symptomatis sævientibus, authore *Aretæo*: adeo festina mictio hujus morbi signum pathognomonicum, scilitet proprium & perpetuum non est. Ab intestinis autem calefactis & inflammatis subitò Potionem rapi & absorberi solere probandum restat, nimirùm quod in integro corpore & benè pasto venas lacteas potionem, certè coloratam, non admodum admittere, cùm aliàs jejuno, bidui aut tridui puta, quicquid assumitur, si crassius & crudum sit, multo magis tinctum, vel patulis oris hiare & festinanter ad se trahere, & ad ipsa vasa sanguinea ulterius propelli; à longo verò jejunio stomachi & intestinorum siccitatem, calorem & febriculan oriri, neminem latet. Rursus diuretica, etiam mediæ virtutis, ferè calefaciunt; at valida pleráque aut multùm rubificant, aut verè epispastica sunt, ut allium, Sinapi, Cantharides & id genus plurimæ Insestæ Bestiolæ, ut formicæ, apes, multipedæ; item Scinci, &c.

Deinde visceribus semel inflammatis vitium per habitum corporis ad ipsos Renes, Vesicam, & Penem transfertur: imo meram aquam, & quæ inter diuterica ex sua natura mitissima sunt, ardorem intestinorum ampliùs incendere, propter caracterē ab intestinis vitiatis subitò iis impressum, credibile est.

His ita positis, nimirùm Potionem omnem utut crudam & per se mitem subitò vehementer diureticam & acrem fieri, scilicet à summo stomachi & intestinorum ardore: Potionis autem cujúsvis cruditas in eo consistit, quòd ejus natura ex magna parte immutata sit, siquidem vinum non acescit, nec alii liquores potati multùm à suis facultatibus alienātur propter festinum, puta, ingressum in corporis habitum: ab hâc tamen solâ Potionis contaminatione cruditati superinductâ non sequetur, ut cum ea intra habitum corporis recepta sit, ipsam lympham fundat, secùmq; exitum admodum festinanter capessere cogat; scilicet ab arteriarum vehementi insultu. Aliud itaque requiri necesse est; id quod etiam ægroti anxietas, & ipsæ venæ plurimùm intumescentes satis indicant; nimirùm facultas aliqua deleteria sive venenata, omni Potioni, præter naturam suam, impressa. Atque huic rei abundè quidem satisfacietur, cum morbi causæ procatarticæ & efficientes infra enarrabuntur.

Paucæ autem Historiolæ à me expectandæ sunt, eædèmq; ferè mancæ propter hominum infortunium, qui de hac re nova & improvisa dubii & incerti, nisi nimis tardè auxilium quærere non solent; imo *Willis* noster, hujus generis morbi exemplis, non abundat, cùm unicam tantùm Historiolam, éamq; valde imperfectam, ilíq; reliquísq; medicis simul consultis, communem exhibet. Utinam tantò viro placuisset aliquot è crebris instantiis tam ignoti & rari morbi, quæ ei occurrere solebāt, literis commisisse.

a Vide Phil. Transact. n. n.

ÆGROTUS I.

Vide Casum 16. suprà positum in Hydrope, huic morbo valdè affinem, utpote ex eâdem causâ procedentem.

ÆGROTUS II.

Puella quædam sexdecem annos nata, alvo admodum adstrictâ, aliàs firmâ valetudine gaudens, animi causa, ad decem dies multum aquæ sulphurulentæ dictæ in vicinia *Knaresborough*, hausit. Quid fit, plurimum urinæ aqueæ & frequentissimæ minxit; item huic circa stomachum ingens ardor, sitis intolerabilis, nulli Potioni cedens, at hæc omnia citra linguæ ariditatem; Raucedo; vigilia perpetua: in Urbem verò *Eboracum* tandem rediit, & mictionem mox diarrhæa excepit, cæteris adhuc symptomatis eam gravissimè affligentibus: & ut mictio Vesicam, ita dejectiones ipsum anum dolore quodam ardente jam afficiunt. Amygdalatis potionibus & lacticiniis vix fœminam post aliquot menses à siti & diarrhæa ex integro recuperare potui.

ÆGROTUS III.

D. *Sampson*, mediæ ætatis vir, Pharmacopola *Londinensis*, gravi Diabete correptus est, habitus corporis hebetioris, & obesi, & ut istiusmodi hominibus in hac urbe fieri solet, per hyemem plurimùm anhelosus, catarrho insuper affectus: ex nescio verò cujus persuasione libentèr opiata nocte sumpsit, idque frequentèr & multùm, quod mihi ingenuè affirmavit; ad sitim autem & linguæ ariditatem, opii genuinos effectus mitigandos, idem illi aquas *Epsomenses*, si benè memini, de die propinavit: ex horum autem usu gravis Diabetes ortus est: evasit tamen solâ remediorum tàm perniciosorum abstinentiâ. Anno verò proximè sequenti iisdem malis sed vehementius affectus, & jam Diabetes superioris anni oblitus, iisdem etiam usus est remediis. Quid fit? Diabetes iterùm hominem gravissimè adortus est: ferè die noctèq; nulla mora minxit, idq; non ad modum stillicidij, sed ad aliquot uncias una vice: ut viginti aliquando vitrea pocula hujus Urinæ pallidæ & subturbidæ plena ex ordine propè lectum suum numeravi, velut ostentationis causa: nam remedia nulla à me aliòve quovis medico, quod scio, petebat, præter unum opium varia arte & lenocinio paratum: post mensem autè tanto malo succubuit vir optimus, & meliori fato dignus.

ÆGROTUS IV.

Illustrissimus Comes----juvenis, obesus, ex potione matutinâ mellis crudi ex vino Canarino (ut mihi scriptum est à medico ejus sanè doctissimo viro D. *Musgrave*, cum consilium meum literis postularet) gravissimo Diabete af-

fectu

fectus est: omnia autem remedia frustra adhibita sunt. Antequam verò meis usus est, *Londinum* venit, & soli curæ *R.* se commisit; is autem, ut ex necessariis ejus didici, aquas medicatas *Epsomenses* ad x. libras quotidie illi propinavit, & opiū nocte largâ dosi; funesto sanè eventu; nam intra octiduum mortuus est.

ÆGROTUS V.

Adoptivus ex F. Hildano, l. 5. c. 53.

Puer quidam 7. annorum usu acidularum *Greisbacensium*, in tantum Urinæ profluvium incidit, ut an unquam simile visum sit, valdè dubitē. Hinc sitis talis supervenit, singulis noctibus plusquam libras x. aquæ (quantitatem vini, quod admicebatur, non observarunt adstantes) ebiberet, & eodē modo protinus, nihil alteratam, iterum emingeret.

Quibus medicamentis, scilicet lacte amygdalato, pullorū jusculis, &c. ad plenissimam sanitatem restitutum puerum fuisse; vide apud ipsum *Hildanum*. Tamen denuò in eundem morbum graviter incidit, quod vinum aquâ dilutum, à medicis denegatum, iterùm sumpserat, & mortuus est.

ÆGROTUS VI.

Hortulanus quidam in Suburbiis *Westmonasteriensibus* habitantis, mediæ ætatis vir, olim multùm Lue Venerea afflictus, ab agyrta quodam Antimonium, nescio quod diaphoreticum, ad herpetem fœdum & valdè molestum tollendum, sanguinique purificando datum, ad plures dies sumpsit; at id semper citra sudorem contigit. Quid fit? gravi Diabete correptus est: huic urina infinita, at aliquando, ut memini, coloratior; sitis implacabilis, axietas & jactitatio perpetua: me tandem accersivit; at nimis tardè, nam hominem morientem inveni.

ÆGROTUS VII.

D. *Wilson* ex Cohorte prætoria Miles strenuus, mediæ ætatis vir, catarrho vehementi affectus est: cui malo medendo sic medicus quidam magni nominis præscripsit: nimirùm Syrupum quendam è decocto Balsami *Capevi* dict. ex aqua & saccharo confectum, liberaliter potandum jussit; item tàm manè quàm vesperi ad duo grana Opii, in pilulis de styrace dictis, devorandas dedit: his autē remediis catarrhus quidem suppressus est: at matellæ Hydrops ortus & ad minimum bina congia Urinæ limpidæ minxit spatio 24. horarum: post decem dies aut circiter, vix eloqui potuit, ut à circumstantibus audiretur; sudore frigido ex toto maduit, manus lividæ, & jā jam moribundus à necessariis non sine ratione existimatus est. Me vocārunt: ipse verò tàm ad præscripta quàm ad morbū bene attendi; nulloq; negotio hominem ex Orci faucibus eripui; vinū cum gingibere co-

ctum illicò ſiccandum volui, & quantum & quoties pro viribus id facere potuit: cætera autem medicamenta omnia ſupra comprehenſa ſequeſtravi: interim tenuem aliquem haſtum ex aq. lact. pro more, ad ſitem leniter temperandam, propinavi; ea autem nocte & craſtino die multò minus minxit; item incaluit, ſudore ſiccato; altero die è pullo cocto comedit: poſt triduum amplius, præter omnem opinionem, convaluit & foras ambulavit, & jam à multis annis ſanus in hac urbe vivit.

ÆGROTUS VIII.

Hic autem Caſus, etiamſi proprie ad Diabeten non ſpectat; quia tamem remediorum ſuprà multùm memoratorum naturam ulteriùs indicat & confirmat, ad hujus quoque morbi intelligentiam aliquo modo faciet. D. *Ch.* Quadragenarius, egregius vir & ſummus Mercator *Londinenſis*, catarrhi fortuiti impatiens, aliàs robuſtus, & boni & plenioris corporis habitûs, pilulas *Mathæi* dictas, aut alias opio magis refertas, à quodam Chirurgo ſumpſit, item aquas *Epſomenſes* de die ſiccavit. Quid fit? tanto ſudore affectus eſt, ut induſia terquaterve indiès & ſæpiùs nocte mutare coactus eſt: forte ejus filiolas, quas meæ curæ commiſit, pro officio & ex more viſitandas veni; & earum patrem, hominem ſatis carnoſum, & florenti ætate & valetudine cōſpicuum, inveni pallidum, languidum, emaciatum, & per ipſas veſtes ſudore vehementer madentem: hæc autem omnia ingenti admiratione ſpectabam attonitus. Spiritum Vini tincturæ ceraſorum nigrorum confectum, quod domi præſto erat, ad aliquot uncias ſtatim illi propinandum dedi; item vinum optimum rubrum merū ad duas minimùm libras prandio ſiccaret, & ſic quotidie vel majori modo bibendum curavi: hinc ſudor & languor diſparuerunt: cito & optimè convaluit.

Hiſtoriolis autem hujus morbi ſic breviter enarratis, proximum eſt, ut ejus cauſas efficientes, & procatarcticas, & evidentes, quotquot hactenus extant, enumeremus. *Aretæus* verò *primò* morbum aliquem acutum hujus languoris cauſam eſſe poſſe exiſtimat, qui in renes impetum fecerit, & in criſi aliquod malignum virus latenter reliquerit. *Deinde* haud incredibile eſt, etiam aliquod perniciosum venenum ex iis, quæ veſicam & renes infeſtant, huic effectui cauſam præbuiſſe. *Tertiò.* Quin etiam ſi quis à Dipſade morſus ſit, talis effectus illum morſum ſequitur: vulnus ſitim non ferendam accendit, iſque copioſè bibit, neque ſiti medetur, ſed ventrem obruit humore; adeo inexplebilis eſt bibendi cupiditas.

Cauſæ itaque hujus mali *veteribus* ſola venena ſunt, aut à morbo ex criſi, aut à malo medicamento, aut à quodam animali venenato. Atque ex hac nota ſunt pleræque cauſæ noſtris ægrotis ſuprà comprehenſis, aſſignatæ; nimirùm mala aliqua medicamenta, primò ſtomachum & inteſtina, mox renes & veſicam maximè infeſtantia, ut Antimonium diaphoreticum, mel crudum & venenoſum, Balſamum *Capivi* dictum, Opium.

His adjicere licet *vina* vel arſenico vel ſulphuris fumo nimiùm *medicata*,

Thea,

Thee, Terebinthinata medicamenta, Spiritus vini *medicati*, & id genus plurima alia præter modum aſſumpta. Aquæ denique muriaticæ ſive ſulphurulentæ, aut aliàs ex ſalibus & metallis terrenis medicatæ.

Cùm autem colliquatio ſanguinis ex *Aretæo* hujus morbi pręcipua cauſa, & formalis ratio ſit, ſanguiniſque ſerum prout renibus appellatur copioſè effundi. Cauſæ verò evidentes ſint ſuprâ enarratæ; quæ chylum primò, mox ipſum ſerum nimiùm colliquare aptæ natæ ſunt ob vim quandam ſcepticam ſive deleteriam: ideo, quo jure, quàve injuria illa vulgaria & trita medicamenta accuſari poſſint, ut breviter oſtendamus, operæ pretium eſſe putavi.

Imprimis, Itaque rem cum Antimonio diaphoretico dicto privatim habemus. At *Tulpius* aliiq; jamdudum vires ejus maleficas notârunt.

De venenoſo melle ſatis conſtat ex Hiſtoria naturali.

De Balſamo Capivi, aliiſq; Terebinthinatis cum exceſſu aſſumptis, nemini dubitare licet, cùm vera *ſarcotica* ſint. Idem de opio perhibetur, nempè veſiculas excitare ſolere, cuti admotum.

Vina quidem per ſe ad quodvis venenum alexipharmaca ſunt, nec ideo culpanda. Itaque non libenter aſſentior *Willis*, dicenti, « In noſtro ſeculo compotationibus, & imprimis vini meracioris ingurgitationibus dedito; ideo affectus hujus exempla & inſtantias ſatis crebras, tantùm non quotidianas, occurrere. » Quòd tamen ex veterum hiſtoria, certè Græcorum, abundè conſtat, illos longè ſuperâſſe noſtros homines vini meraci potu & enormi ebrietate: Veruntamen ipſis ferè incognitus morbus Diabetes fuit. Illa itaque, quæ à noſtris veneficis œnopolis vino adjici ſolent, ſola condemnanda ſunt, ut Arſenicum & Sulphur accenſum, & infinita alia lenocinia damnoſa; unde vina ob illorum medicationem ſummè nocua eſſe poſſe facile credimus.

Ultimo loco *aquas medicatas* ſuſpicari fas eſt: Quòd autem vehementer diureticæ ſunt, & ratio, & experientia, quæ in iſtiuſmodi rebus ratione potentior eſt, nos abundè docet ex quotidiano infinitorùm hominum uſu. Quòd autem per ſe deleteriæ ſunt, nondum ita perſpicuum eſt. Aquæ quidem *Gersbecenſes* tranſmarinæ Diabetes in puero ſolæ accuſantur à F. *Hildano*; at cujus claſſis illæ ſint; neſcio; illud quidẽ benè ſcio, aquas Gallicas omnes medicatas à. D. *de Clos* coram Collegio Naturaliſtarum *Pariſienſium* examinatas cùm noſtris *Anglicanis* ad amuſſim convenire: nec aliud quid in ſe continere, quam quod à me in noſtris multa ſedulitate inventum eſt: ideòq; ſi ad res, quæ à ſiccatis aquis in fundo ampullæ manent, paulo ſtudioſiùs attendere velimus, lapidem Calcarium & Ocram à qua ferratæ denominantur, non ullius mali, certè per ſe accuſare licet: ſalia itaque perpendenda ſunt; atque ea ferè ſunt, vel ſal foſſilis, vel ſal calcarius; nam quæ de nitro aëreo, alumine, vitriolo, certè maturo & perfecto, ſomniant aliqui, imò totus ferè bibentium grex, mera figmenta ſunt. Igitur quod muria ſulphurulenta, nimirùm liquamen ſalis foſſilis; Pyritæ diſſoluto adjunctum, deleteriũ eſſe poſſit aliquibus nullus dubito, quod hujuſmodi aquæ ſæpenumerò ſtomachum vehementer nauſeant cum graviſſimo vomitu; item pleriſq; ſitim haud mediocrem excitant & non raro diarrhœam plurium menſium: his adde, fœdam ſcabiem cuti ſuffundere

sæpè solent: quæ ita esse, multis experimentis plurium annorum, cùm in viciniâ *Knaresborough* medicinam facerem, credo, testorque. Jam verò illo posito, quod nec vomitu nec diarrhœa, quibus viis faciliùs ejici possint, venenum in renes & vesicam deponant, quod in cute solebant, credibile est; in corpore certè prius haud boni habitûs.

Illud autem notandum est veteres, à quibus medicamentorum facultates & usus nobis traditus est salem & fossilem & vulgarem [1] exurere solebant, non aliter [2] Sandaracham: unde colligere nobis licet, eos sali crudo subesse nescio quid mali medicamenti suspicatos esse; Sandaracham quidem crudam merum venenum esse prodidêre; at ustam, etiam Phthisicis aliisque imbecillis liberaliter dabant. Rursùs inter salis fontium *muriaticorum* liquamen & salem aquâ dulci dissolutum plurimum interest. Etenim in Fontium muria naturali, aut in ipsa aqua marina (ut cuilibet conspicillorum ope examinanti liquidò patebit) particulæ salinæ supra fidem minutissimæ sunt, cùm in muria factitia salis particulæ paucæ & crassæ sunt: ex quibus illud facilè discimus, nimirùm salis acumina infinita ab ejus liquamine naturali multò ferociùs in stomachum & intestina, renésque adeo & vesicam, exeri posse, quàm cùm vel ustum aut crudum coactum sit, & denuò dissolutum, vel siccum sumptum.

Pyritæ autem *ferrei*, quocum in istis aquis muriaticis associari solet, vim causticam discimus ex usu, ubi Emplastris vehementer adurentibus ad strumas inest, *C. Celso* authore; at fontium muriaticorum, sale Pyritarum, vim multùm acui credibile est; siquidem in hujusmodi fontibus gravis sulphuris etiam odor sentitur; adeòque multo aliter in ocram hisce fontibus dissolvuntur Pyritæ, quàm ubi cum sale calcario alicujus alterius fontis misceantur: imò non rarò incalescit fons ab hac mistura, ut [3] alibi probavimus.

Digressio *de Fontibus Medicatis Populo* Londinensi *maximè usitatis.*

Cùm autem omnes aquæ muriaticæ, sive eæ calidæ, sive frigidæ sunt, ultrà centesimum lapidem ab hâc urbe distant, de iis impræsentiarum minùs solliciti sumus; de frigidis verò *ferratis*, & *calcariis*; sive eæ ex utraque mixtę, sive puræ calcarię, item de illa *anomala* ferrata, Naphtha quadam plurimùm imbuta, nuperrimæ quidem inventionis, amplius differere nobis operæ pretium erit, quòd non solùm huic morbo, sed aliis quàmplurimis infrà tractandis adhiberi solent: imò tanquam arcanum quoddam & consummatum aliquod remedium, & Medici propinare, & ægrotos sese capessere libenter consueverunt, casibus maximè deploratis. His adde non sanitatem tantùm ab earum usu assiduo promitti; sed & homines tantùm non præ ætate decrepitos juvenescere posse persuadent. Igitur è re nostra non ita multum erit, si ad Fontes medicatos in vicinia hujus Urbis, aut certè quæ non nisi unius diei itinere ab ea distant, digrediamur: hi autem his nominibus & in Urbe passim veniunt & à suis locis appellantur; nimirùm *Hoxden*, *Streetham*, *Dullidge*, *Barnet*, *Epsom*, *Sunning-hill*, *North-hall*, *Tunbridge*.

1. Dioscor. l. 5. c. 75. 2. Ib. c. 71. 3. De Fontibus Medic. Angliæ.

[1] In vico itaque *Hoxden*, ad regiones *Londini* Suburbicarias ſpectante, aut certè uno vix lapide ab ea diſtante, his nuperis annis puteus effoſſus eſt aquarum medicatarum ſanè anomalarum; nam etiamſi ferratæ ſunt, & ſubpurpureæ cum gallia fiunt, ſcilicet à pyrite ex totâ ſubſtantiâ in ocram diſſoluto; item ſalis calcarii modicum habent, præterea tamen Naphtha aliqua ſubfulva, & ſpecie quidem à quovis bitumine, quod ſcio, diſtincta, ſat copiosè ineſt: hujus autem Naphthæ aliquot uncias, quæ matutinis, cùm puteus aquâ plenus eſt, ſupranatare ſolet, & à Putear io diligenter collectas, redemi. Vana eſt & temeraria quidem quorundam hominum aſſertio, hunc puteum contaminari neſcio quo ſpiritu Terebinthinæ dicto, aliquâ negligentiâ Artificis olim perditæ & in terram effuſæ, ubi jam Puteus effoditur: detur, quod ibidem ita contigit, ſpiritus tamen Terebinthinæ idem nunc erit, atque olim fuit; ſcilicet præter ſuum peculiarem odorem ingratum, & guſtu ardentem, erit facilè inflammabilis & aquæ haud facilè miſcibilis, minimeque per ſe concreſcens. At hæc Naphtha gratiſſimi quidem odoris eſt, fœniculum aut aniſum quodam modo ſpirans; item aquæ per minima miſcetur, ut ab ea paululùm ſubturbida eſſe videatur; item cùm per ſe aliquo tempore ſeparetur, linguam minimè ferit, ſed guſtui admodum mitis & grata eſt; &, quòd rem extra dubium ponit, in ſe facilè concreſcit: eſt autem novi generis bitumen aut Naphtha quædam, ductilis ſive lenta, mollis, ſubfulva.

[2] Secundo loco Fontis *Streethamenſis* aquæ hæc continent, atque ſic ſe habent. Pagus, ubi fons eſt, altero aut tertio lapide *Londino* diſtat, ultra fluvium *Tameſis* in agro *Surrenſi*.

Non niſi poſt longam macerationem cùm galla ex viridi obfuſcantur; adeò leviter tantum ferratæ ſunt.

Ex hujus autem fontis aquæ duodecim libris, ineunte Junio coctis, ſalis calcarii drachmas duas & decem grana; lapidis verò calcarii quinque drachmas & grana viginti quatuor, habui.

Validiſſimè purgant, ſi quæ aliæ, & multis ſæpè vomitum excitant.

Sed mihi tantiſper reliquas aquas *Londinenſes comperendinare* liceat.

Cl. autem *Boilæus* noſter, de his, *Londinenſibus privatim* ſcripſiſſe videtur; nempe Tractatu, biennio poſt meum Libellum *De fontibus medicatis Angliæ*, edito; is verò ex aquis medicatis Anglicanis nullam inveniri, quæ vitriolum det, audacter affirmat. Utinam ei placuiſſet nobis aquas nominaſſe, quas hujus aſſertionis cauſa examinaverat.

Illius verò egregii viri *modi* experimenta faciendi de aquis mineralibus, ferè iidem eſſe videntur ac qui à Philoſophis *Pariſienſibus*, ex quadam aquæ paucitatis neceſſitate præſcripti ſunt.

At in hujus viri ſcriptis editis deſunt, quod doleo, & aquæ eorum examina; quæ tamen omnia à *Pariſienſibus* ſumma fide & accuratione exhibita ſunt: fortaſſe in *Schedis ſuis poſthumis* inveniantur.

Ego autem aquarum noſtrarum medicatarum contenta *aliis* experimentis *luculentis*

[1] *Aquæ* Hoxdonenſes Ferratæ *& Naphtha quadam imbutæ; ſive* Bituminoſæ, [2] *Aquæ* Streethamenſes calcariæ

luculentis probavi; nec minore fide ac certitudine. At hæc noſtra probandi genera, tædii, fateor, plena ſunt, & aquarum copiam requirunt: adeòq; *promptis* aliquibus ingeniis, & Hiſtoriæ Naturalis *ignaris*, placuit mihi, ſumma cura & induſtria, veritati litanti, rursùs aquam *turbulentam* feciſſe. At nugare nimiùm non licet. Et ſi noſtra non dignentur experiri *meo modo*, ſuas conjecturas, per me licet, gaudeant: profectò in re aquatica, ut video,

Quale caput eſt, talis præſtatur ſapor.

Iſtiuſmodi homines diſcant velim ex noſtra methodo & artificio, clarè admodum expoſito, noſtrarum rerum fidem certiſſimam: id quod iis & laudi & abundanti ſatisfactioni toti reipublicæ literariæ erit.

Sed quæ ad rem noſtram præcipuè faciant, ea paucis hic repetere lubet.

In *Cuniculis* quidem arte factis ad carbonum fodinas ſiccandas, inveniendaſve, Vitriolum perfectum paſſim obſervare licet. At hi fontes per accidens ſunt, & *ſentinæ ſive cloacæ* potius quàm fontes medicati appellandi ſunt. Imò cùm Pyritûm tanta copia ſit ubiq; in *Anglia*, è quibus *ſolis* vitriolum oriatur, ſæpe miratus ſum vitriolum integrum & maturum in fontibus naturalibus nuſpiam inveniri.

Vehementer tamen affirmo, jam ut olim, omnes aquas atramentoſas ex ſolo Pyrite, quatenus tales, oriri; quòd in nullo alio lapide vitriolum apud nos temerè reperiatur. Rurſus, omnis Pyrites vegetando naturaliter reſolvitur in ocram & vitriolum: halitumq; edit in iſtiuſmodi germinatione Sulphureum. Si itaque Pyrites reſolvatur ipſo naſcente vitriolo, & contingat (ut in pleriſq; fontibus atramentoſis fieri ſolet) perpetim macerari, decurſu aquæ præterfluentis, tùm iſtiuſmodi aquæ tantùm atramentoſæ fiunt, ocramq; dant, ſed minimè vitriolum perfectum. Sin autem Pyritem humido loco germinare contingat, ejuſq; germinatio non impediatur continuâ aquarum præterfluentium ablutione, iſtæ aquæ verè vitriolicæ fiunt: ut in Cuniculis fodinarum ubiq; ferè contingere ſolet.

Porrò eadem certitudine affirmo *nitrum calcarium* à me *primùm figuratum* deſcriptumque, eſſe ſaltem ſui generis, & ferè omnibus fontibus noſtris ineſſe, in aliis plùs, in aliis minùs; ut nec *Salem Petræ* eſſe, nec *Nitrum Antiquorum* audacter affirmo. Attende deſcriptiones & confer ſales.

Præterea celeberrimas aquas Nitri *Ægyptiacas* ſalem tantùm *urinoſum* præbere, ut olim actis Philoſophicis *Londinenſibus*, expoſui. At is ſal, minimè ſal calcarius eſt: ipſum autem veterum nitrum, ut ex *Dioſcoride* abundè conſtat; ſal Armeniacus eſt.

Urinoſę quidem aquæ in *Anglia* dantur, authore D. P*lot*: imò totæ rupes ſunt agro *Eboracenſi*, quæ urinam vehementer redolent: neque mirum cùm Belemnites, & infiniti alii lapides perpetua figura donati, vel leviter fricati, odorem urinoſum valdè ſpirant: naréſq; feriunt perinde ut Spir. *C. C.* dict.

Denique, & ex ipſo fonte lapideſcente juxta oppidum *Knaresborough*, & à rupe cadente, eandem ipſiſſimam aquam eſſe, nec contentis ullatenus differre; quod repetitis experimentis de induſtria factis, credo: fabulæ itaque ſunt & ſine fundamento quas aliqui cum *Helmontio* exhibent de Fontium ſpiritu neſcio quo eſurino, acido & corroſivo.

Hæc

Hæc autem obiter posui, ne silentio assertiones antiquas nostras multa industria & non contemnendis experimentis, confectas prodere viderer. Si quis tamen expectet, ut aliorum miseras ineptias contra arguerem, sciat velim,

Multo majoris alapas apud me venire.

Sed è diverticulo in viam: Symptomatum verò præcipuorum in Diabete rationes exponere restat.

Primùm, cur urina adeo dulcescit, ut sacchari vel melleum saporem planè referat? At illud quidem de dulcedine Urinæ mihi valdè suspectum est; quod apud veteres quantùm scio, cùm reliquas omnes circumstantias mira diligentia nobis tradiderunt, ejus tamen rei altum silentium est.

At esto! cùm tamen diversæ res huic malo originem dare solent, sic urina possit esse diversæ naturæ & consistentiæ. Alia ita si quando ab ipso melle, vinòve venenato, *Teéve* nascatur; nempè, instar sacchari possit dulcescere urina: at ab aliis causis ortum, ut sunt opium, aquæ medicatæ, Terebinthinata medicamenta, Antimonium, &c. Urinæ quidem gustus lenis, at minimè, quantùm memini, dulcis: dulcescit autem urina, inquit *Willis*, quòd in ea combinantur sales diversæ naturæ, dulcescit verò ut mel, quod salibus combinatis adjiciuntur quædam particulæ sulphureæ ex partium solidarum absumptione. At hæ rationes nullius momenti sunt, quòd istiusmodi salium combinationes meræ fabulæ sunt, ut suprà ostensum est; quippè acetum non dulcescit ob aliquam salium diversorum coitionem, perinde ut plurimi somniârunt, sed ob solas crystallos è sale acido formatas. Deinde quemadmodum nutritio in perpetua arteriarum plenitudine, ita & solidarum partium consumptio & macies extrema in iisdem arteriis inanitis consistit: ut eadem plane sit ratio solidarum partium sanguinisve massæ quoad succum aliquem nutritium.

Aliter itaque rem exponere lubet: nimirùm paulatim dulcescere urinam, quòd primùm aquosior seri pars effunditur, mox colliquatione procedente, ipsa quoque seri pars chylosior: huic autem rei illud fidem facit; nempè Phthisicorum plurimorum ultimis mensibus insignis sputi dulcedo, ad nauseam usque molesta.

Alterum Symptoma est Urinę tanta effusio: quorsum id? fit, ut opinor, à nimiùm colliquato & attenuato chylo; à quo mox ipsum quoque serum sive chylus veteranus intra habitum corporis in quendam ichorem quasi corrumpitur: hanc autem opinionem firmant vehemens ardor & anxietas circa præcordia; item subitaneus potionis cujuslibet intra habitum corporis raptus & transmissio, deinde, eorundem concoctio potulentorum præter fidem celerrima; ut vinum acidulum rubellum, verbi causa, contra quàm vulgò creditum est, omnem naturam suam, ipso per stomachum transitu, pérque venas lacteas exuat; perque renes tandem insipida, subdulcis, colorisque expers Urina, momento temporis effunditur. Atque hic concoctionis *Septicæ* supra modum exertæ, à medicamentis deleteriis, admirandus effectus est.

Tertium Symptoma, omnium longè miserrimum, insatiabilis sitis est. At hoc

ita intelligemus; si inflammatis visceribus adjecta sit urinæ infinita effusio: nam etiam tenuis ichor ubique facillimè possit erumpere, quà vasa excretoria sunt; cùm tamen faucium, *intestinalisque corporis habitus pars exterior* summè inflammata, adeoque excretionibus inepta sit, ob tensionem istiusmodi ductuum, duritiemque; cùmque renibus naturaliter patentibus, multum aquati seri exire solet, tantaque per eos jam à reliquis corporis partibus derivatio sit; non ampliùs mirum videbitur, si salivæ ductus siccentur ad hominis infinitam miseriam. Quale autem vitium sit in renibus non bene video; nam *viscerum fermenta* res vana & futilis est: illud verò clarum est, eos multo & continuo effluvio posse labefactari, resolvi, ampliusq; patere: item ob eandem rationem, insignem eorum fracedinem, quæ in nulla parte major est, quàm in renibus, posse ex toto ablui, ut serum aquatum vehementer & assidue erumpens in Urinam minimè excoquatur.

Causis autem Diabetis sic positis, ad remedia jam tandem venimus: eadem verò sunt quæ ad Hydropa benè faciunt, *Aretæo* authore; ut universa quoque victus vitæque ratio eadem esse debeat. At duæ præcipuè Curationis intentiones sunt; videlicet, ut stomacho imprimis, sitis fonti, quæ omnium malorum etiam maxima est, opem feramus; & quòd meiendi provocatio subinde ab eâ excitetur, & quòd effluens secum abducit ea quæ de corpore colliquat, & quòd frustra bibitur, cùm nullus potus, quantus quantus is fuerit, siti medebitur. Altera intentio est ad sedandam colliquationem à veneno ortam.

Huic autem posteriori intentioni optimè faciunt, ut ad alia venena, *Lac*; item *Poma*, [id est, fructus quilibet, ut poma granata, limones, fragæ, cerasa, &c.] aquæ, quæ potui dabitur, incoquantur; item *Vinum meracius* adstringens, ad stomachum roborandum, idem quoque præstat ad evaporandos, & aliò dejiciendos humores; ultimò Antidotus *Hiera*, quæ utrique intentioni curativæ abundè satisfacit.

Primæ autem Intentioni, inquit *Aretæus*, Hiera medetur; at quæ illa Hiera est? nam innumeræ ferè Hieræ tempore *Galeni* fuerunt, ut ex N. *Myrepso* discimus: verùm enim verò *Aretæo* una tantùm Hiera cognita est; scilicet, quæ nullo alio nomine adjuncto tunc téporis distincta fuerat: sanè inter alia multa hoc egregium argumentum est de summa antiquitate *Aretæi*. At neque Hiera *picra* esse potuit, cùm à *Galeno* sic primùm appellata est; ipsum verò medicamentum sine nomine composuit *Musa Antonius*, Augusti Medicus, ut disertè testatur *Scribonius Largus*, *Claudii Cæsaris* Medicus aliquot seculis ante *Galenum*. Profectò operæ pretium esset omni diligentia tantum medicamentum investigare, scilicet quòd sitim Diabete affectis, tremendum sanè symptoma, efficaciter tollat; nulli certè remedio, quod scio, cedens post hujus seculi, multorum aliàs bonorum feracis, infinitam industriam. Hujus autem remedii notitiam eidem *Scribonio Largo* debemus; idque non perfunctoriè tradidit: Etenim non tantùm ipsum remedium, sed ejus Historiam etiam, sine qua adhuc de tantæ rei veritate dubii essemus, curiosè quidem literis mandavit. Hæc, inquit ille, Antidotus Hiera dicta [quibusdam *Picra*, aliis *Diacolocynthidos*] ab antiquioribus Medicis (quo in numero *Aretæus* fuit)

propter

1 Vinum omnibus venenis contrarium est, *C. Celso* authore.

propter effectus ignorata non fuit: sed *Pacchius Antiochia* illam usu *illustravit*, & post mortem ejus, *Tiberio Cæsari* per libellum scriptum ad eum, Bibliothecis publicis posita, in manus nostras venit, quam antea nullo modo extrahere potuimus, quamvis omnia fecerimus, ut sciremus, quæ esset. Hanc postea nos scivimus, quæ, ut sanè, & libello ipse fatetur, non à se inventa, sed usu exactiore comprobata, ad quæ vitia, & cum quibus, & quemadmodum data proficeret: antiquas ejus compositiones emendavit *Pacchius*; adeòque hæc mirificos effectus habet mirificâ temperaturâ compositâ; hinc Hiera Pacchii nostris hominibus inter alia nomina meritò appellatur. Habes itaque remedium à magno Medico & bene instructo, *Cæsare* quidem dignum, eique per testamentum legatum, usu & approbatione *Scribonii Largi* ampliùs nobilitatum, &, quod anxiè quæsivimus, ad sitim tollendam commendatum, idque non simplicibus verbis & perfunctoriè pro summa aliàs hominis modestia, sed ejus facultatem privatim ad hoc malum vehementer exaggerat.

Est stomachi vitium, inquit ille, quod cum siccitate & ardore ejus, & irrequiebili, ut ita dicam, & inextinguibili siti consistit; ἄποτον Græci vocant; *Marcellus* Eccausin meliùs, sive ardorem, ut rectè observavit *Rhodius*, ab eo quod exsiccat omnem stomachi humorem. Scimus quosdam *urnas aquæ* bibisse, neque ideo sitim aliquâ ex parte in præsentia compescuisse: ad hoc Antidoti Hieræ drachma vel ejus dimidium datum ex aquæ frigidæ cyathis duobus, ita prodest, ut facilè abstinere ab aqua proximis diebus possunt: nec minùs Hydropicis prodest, quibus eadem ratione datur.

Illud verò, ut idem author perhibet, supra omnium opinionem est, quod ad stomachos evidenter convenit, quum sit virosissimum medicamentum adversus *stomachum*, ne ad levia quidem, & simplicia medicamenta aptè *dispositum*, sed videlicet in ejusmodi rebus potentior usus ratione est: expertus enim unusquisque intelligit stomacho quoque hoc medicamentum eximiè prodesse.

Remediat enim eos quibus frequenter inacescit cibus, & eos qui assiduè inflationibus urgentur, &c. Vide apud Authorem. At hæc omnia quòd magnam partem ex antidotis constat.

En præclarum summæ Antiquitatis monumentum, ad multos magnosque hominum usus, & privatim ad Diabetem & Hydropa inventum!

Hujus autem Antidoti succedaneam malè quidem, mea sententia, supposuerunt inferioris seculi Medici, *Archigenes* & *Ætius*, Theriacam *Andromachi*. Mithridatio quidem *Andromachus*, *Neronis* Medicus Squillam & Opium [quod obiter pono] infinita quantitate adjecit, qua in compositione ante omninò defuerunt, ut planè constat apud eundem Scribonium Largum ex Antidoto, πλεῖα, sive perfecta dicta, *Marciani* Medici, & quæ *Augusto Cæsari* componi solebat.

At hæc *Andromachi* adjectiva medicamenta, utpote siccantia & vehementer diuretica Diabetæ minùs idonea esse videntur. Videant tamen nostri homines, quibus huic morbo medendo opportunum fuerit, si Diacodii paululum, ob mitem & temperatum effectum, aliquo modo cum utilitate exhiberi non posset.

De

DE HYDROPHOBIA,

Tertia *Exercitatio Medicinalis.*

AB inextinguibili autem siti, & bibendi assidua cupiditate, ad ipsius etiam aquæ, omnisque adeo potionis timorem transire lubet: miserrimum genus morbi, inquit *C. Celsus*, in quo simul æger & siti & aquæ metu cruciatur. Græcis Hydrophobia audit; Latinè, aquæ pavor.

Quemadmodum autem proximè superior morbus Diabetes, à morsu bestiolæ cujusdam venenatæ, ex serpentium genere, interdum nasci solet; ita hic, de quo tertio loco tractaturi sumus, Canis rabiosi venenato morsui primariò originem suam debet. Atque similiter quoque hic, atque ille, Dei Providentia, mortalibus rarò accidit. Quod tamen vehementer minor, cùm nulla domus sine cane sit, ejusque totiusque familiæ non sine ratione præsidium vocetur; imò cùm omnium gregum, bestiarumque ruralium assiduus & fidelis custos sit. His adde, Canes venatitii capitularium generum apud nos infiniti sunt, & primarii viri eorum etiam greges nutriunt; imò mulieres, cujusque ferè sortis, solius voluptatis & animi causa, eos in sinubus suis gestare amant, & intra ipsos lectos admittere; adeo non satis est, eos esse domestica Animalia, nisi mensa & toro quoque accipiantur: item horum plurimos rabie perire, scilicet morbo Canibus, & id genus animalibus solis peculiari, teste *Galeno.* Idcirco Providentiam divinam magnopere laudo, & à morbo omnium longè sævissimo, humanum genus etiam invitum, tueri velle.

Non autem ignoro Hydrophobiam aliter, atque aliter in morborum classibus disponi. At tota illa contentio, an celeribus tardisve passionibus annumeretur, pauci momenti est. Etenim cùm rarò ante trigesimum quintum diem aquæ pavor à quo prima morbi cognitio est, incipiat; & quòd celerrimè deinceps hominem interficiat, acutus morbus dici potest. Veruntamen, quia post plurimum tempus morsu inflicti ægri morte afficiuntur, & quòd ab ipso ferè morsu diversimodè sese malè habeant, etiamsi morbi genus nondum percipitur, aut ne dum ille animadvertitur; ideo cum aliis antiquorum sectis (quales fuerunt Asclepiadis sectatores, authore *Aureliano*) hanc *tardam* passionem esse putare licet.

Ut autem hujus morbi descriptio perfectior sit, tam ipsius canis rabiosi, quàm hominis à morsu rabiosi conditiones exponendæ sunt.

Canis verò *insania* propriè *rabies* dicitur: huic tùm ferè cauda demissa, oculi inflammati, lingua exerta, citra rationem currere, deinde rursus subitò consistere. Siticulosi quidem sunt, non tamen bibunt, & plerunq; anhelant. Muti sunt & adeò deliri, ut ne familiarissimos cognoscunt, sed hos primùm attingunt. Segniùs ferè incedunt,

incedunt, & velut somnolentiores existunt; si verò etiam cucurrerint velociùs, subitò currunt, at intempestiviùs & inordinatè. *Rufo* & *Posidonio* authoribus antiquis apud *Ætium*: non solùm maximo æstu, sed etiam per maxima frigora canes in rabiem agi solent. Item potum & escam aversantur: largam spumantémque pituitam naribus & ore projiciunt; torvè & solito tristiùs intuentur: in omnes passim sine latratu irruunt, æquè feras hominésque: tàm familiares, quàm ignotos mordent, nec protinùs infestum quidquam infligunt, nisi vulnus, dolorémque; exinde morbus ille contrahitur, qui *aquæ metus* denominatur. Illúdque nosse convenit, pavorem aquæ non stato definitóq; tempore exoriri. Quidam post morsum celeriùs in passionem veniunt, quidam tardiùs: ideo etiam post annum, aut eo ampliùs afficiuntur: sed magis plures post quadraginta dies. *Cæl. Aurel.* Plurimùm tamen ad quadragesimum usque diem neglectis differri consuevit. Post semestre etiam nonnullos invadit. Quendam post *annum* aquam horruisse constat, quæ nobis visa & comperta fuere: narrant & post *septennium* aquæ metu fuisse tentatos.

Jumentorum Hydrophobia correptorum hæc ferè est conditio, *Vegetio* authore, Aliquando jumenti aquas timentis signa hæc sunt, venas omnes habebit extensas, sudabit, suffusis oculis tremorem frendorémque patietur, illidet se parietibus; ex qua passione converti consuevit in rabiem.

Homini autem evenit id malum cum distentione nervorum, totiúsq; corporis rubore, præsertim faciei, cum sudore & languore quodam. Aliqui auræ splendorem fugiunt; alii sine ulla doloris intercapedine vexantur; sunt etiam qui canum more *latratus* edunt, & obviam factos morsu adoriuntur, ac mordendo simili vitio labefactant.

Cæl. autem *Aurelianus* omnium Antiquorum diligentissimus fuit in colligendis nominibus & signis hujus morbi. Hydrophobiam, inquit ille, alii Phobodypson appellant, quòd cum timore sitiat aliquis; aliis *aquæ fuga* audit: aliis *cynolysson*, veluti ex rabie canina morbum conceptum.

Antecedens certè causa passionis est canis rabidi morsus; at quidam in hanc passionem devenerunt solius aspirationis odore ex rabido cane abducto: alii rabidi canis unguibus læsi: alii à catulo parvulo læsi Hydrophobici memorantur.

Sartrix quædam ex chlamyde scissa rabidis morsibus sarcienda, suturis & filo linguam pro more sæpiùs admovendo.

Alia quoque animalia apud eundem *Cæl. Aurel.* numerantur simili rabie noxia, ut Lupi, Ursi, Leopardi, Equi, Asini, etiam Gallus Gallinaceus.

Imò apud illum possibile est sine manifesta causa hanc passionem corporibus innasci.

Hydrophobiam autem, secundùm eundem *Cæl. Aurelianum* hæc ferè indicia circumscribunt: nempè *pronis* in illum, cùm jam prætangi cœperint. *Anxietas* quædam sine ulla ratione: Atq; *iracundia*, & corporis difficultas: insolitus motus: *Somnus* etiam suspensus atq; turbatus, vel vigilia: & simul cibi corruptio: stomachi gravedo: crurum atq; brachiorum extensio, oscitatio jugis, & impigra levandi (an ad ambulandum) voluntas: insueta etiam querela aëris, tanquam austrini, quamvis serena fuerit quies: item difficilis toleratio, atque tædium, & recusatio imbrium, parva

parva bibendi voluntas contra consuetudinem.

Obtinente verò passione appetentia bibendi atq; timor primùm ad ipsius aquæ visum, secundò etiamsi ejus audierint sonitum vel nomen; dehinc timor fomentationis olei. Pulsus densus, parvus, inordinatus: quibusdam saltus stomachi, torpor atque stupor articulorum; subreptio atque extensio præcordiorum ad superiores partes, & officii ventris absentia. *Urinæ reddendæ* paulatim *frequentatio*, tremor atque conductio nervorum. Vox obtusa & velut latrabilis: corporis canina involutio, [sive decubitus caninus) spiratio difficilis: jactatio corporis omnis ad ingressum hominum, tanquam secum aquam afferentium: rubor vultus atque oculorum, & corporis tenuitas, adtestante pallore cum sudore partium superiorum. *Ventris frequens tensio cum seminis involuntario jactu*: lingua prominens.

In *ultimo* etiam *singultus*, & vomitus fellis, ac frequentiùs nigri: quibusdam etiam timor, manus oculis tenus admotæ vel circum tractæ.

Quidam se agnoscere fatentur esse naturalem, vel consuetum aquæ liquorem, cùm sibi monstratur; sed commoveri cùm viderint.

Soranus ipse testatur se vidisse Hydrophobum sese hortantem, ut liquorem sumeret, nec tamen potuisse. Aiunt & militem quendam Hydrophobum, ut *Artorius* memorat, sibi indignatum, quòd in bello nulla timuerit vice, sed nunc, aquam cùm vidisset, quæ esse consuetudinis jucundæ solet, metu inenarrabili terreretur.

Eudemus, *Themisonis* sectator, memorat fuisse Hydrophobum Medicum, qui cùm prænosceret periculum, suppliciter ingredientes exoraret, & cum lacrymarum fluore guttis destillantibus tangeretur, exiliens vestem consciderit.

Soranus memorat se infantem Hydrophobum vidisse, Ubera matris expavescentem.

Atque hæc ex *Cælio Aureliano*, veterùm Medicorum nulli secundo, exscripta habui.

Unum autem morbi sævissimi prognosticon restat; nempè ex iis qui hoc vitium senserint, *neminem* servatum esse: nisi forsitan ex Historia unum aut alterum evasisse audimus, teste *Dioscoride*; & idem alibi; Hoc vitio tentatus nemo servari potest. Huic etiam prognostico consentiunt fere omnes Antiqui Scriptores. Aquæ metu oppressis in angusto spes est: sic *C. Celsus*. Quum liquorem timent, & latratus edunt, spasmóq; vexantur, horum nemo ita correptus, quantum ego scio, inquit *Sribonius Largus*, expeditus est: ad idem redit sententia *Galeni*; hoc autem morbo omnium pessimo correpti aquam timent; ac propter multam ariditatem humidi desiderio tenentur, cæterùm à potu abstinent, *quia mente alienati*, id quod auxiliari potest, non considerant. Proinde fit, ut aquam fugientes inarescunt, & convelluntur ob febrem, quâ intùs uruntur, miserrimóq; tandem mortis genere intereunt. Aquæ, id est, cujuslibet liquoris timor, ubi accedit, summo cruciatu ad mortem eos compellit: hæc etiam *Scribonius Largus*.

Ipso autem morbo hactenus descripto, proximum est, ut aliquot Ægrotos, pro more nostro, exhibeamus; nempè ad majorem morbi elucidationem. At rarissimi hi sunt: imò in tota Historia medica, quantùm legi, tàm antiqua quàm mo-

moderna, vix unum aut alterum ægrum *ex integro narratum* invenire licet; quod fortè ab istiusmodi ægrotis etiam Medici abhorrere consueverunt; cùm saliva non ipsius canis tantùm, sed & hominis rabiosi inficere potis est: neq; enim infectionem aliquibus assidentibus, maximè si vitiosi corporis habitus sint, mediante spiritu communi, communicari posse, non multùm dubitare videtur *Dioscorides.*

ÆGROTUS I,

Jacobus Corton, juvenis procerus, atque admodùm robustus: à Cane quodam rabioso dextra manu levitèr morsus est; vulnusculum per se sanatum est; imò res ipsa & sibi & uxori omninò oblita est; mihi tamen respondit (cùm Hydrophobia correptus est, & ea à me causa assignata est, cur aquam jam bibere non potuit) se uxori dixisse, illud sibi valdè mirum visum fuit, quòd canis, antea sibi tàm familiaris, ipsum tunc morderet: at è memoria id totum sibi excidit. Post quadraginta verò plus minus dies de dolore quodam totum quidem corpus, maximéq; dorsum & tota circumcirca præcordia, vehementer afficiente queritur; pallescit, huic cavio culi,&c. Die autem tertio à primo insultu ad vesperum, circitèr medium *Martium*, anno 1682, Spiritum Vini dictum meracum, & calefactum, petiit, potavit, lecto decubuit, vomuit, noctem inquietam egit, & postridie manè valdè ægrotavit cum stomachi vehementi insultu; & quamvis *minimè sitiebat*, tamen omninò bibere non potuit; imò jam propriam salivam ægrè quidem deglutiebat; quod ipsi, ut nobis seriò multotiès asseveravit, vel morte pejus erat: ejusdem autem die manè, & Diascordii tantillum, & aquam Theriacalem ei obtulit quidam Pharmacopola. Diascordium quidem sumpsit, at aquam gustare non potuit. Atque hæc manè: Primâ autem ejusdem diei pomeridiana hominem primùm vidi, lecto decumbentem; pulsum protinùs exploravi admodùm tardum, & interdum inæqualem; at neque id, nisi ab aliquo stomachi gravi insultu; habitus corporis frigidus, lingua non sicca, sed flexilis & humida, subalbida. Hominem surgere jussi, & ante claram lucem eum posui; & quòd de nescio qua gravi ægritudine circa stomachum multùm querebatur, aquam Theriacalem, quæ ad manus erat, propinavi: cùm ori ejus poculum appropinquarem, inhorruit quidem tremuitque: illud equidem infinita admiratione spectabam; adeóque vinum aquámve petii; & aquam mihi ejus necessarii attulerunt, quam ei statim potandam dedi; sed vehementèr ad eam resiliit, & ejus stomachus modo quodam insolito valdè intumuit, & tunc pulsus ei multùm tremulus & commotus est: ampliùs autem eum ad bibendum provocavi; sed ut ad ejus os aquam propiùs moverem, magis magísque attonitus, caput retrò avertebat, singultiens, & eam torvis oculis intuens, non sine dentium stridore tandem & vociferatione. Illud vehementèr miratus sum, nec ejus symptomatis rationem ullo modo reddere potui; diu verò cogitabundus, felicitèr mihi in mentem venit, hunc *Aquæ metum* esse, mihi tantùm ad hoc tempus ex libris cognitum, nondum tamen visum. Quo adverso, iterùm atque iterùm hominem ad bibendum provocavi, & totiès illum valdè perturbatum expertus

 sum,

ſum, maximè ad aquæ appulſum: Tandem uxoris matrem & ancillam adſtantes interrogavi, quâ corporis parte nuper vulneratus eſt; quâ quidem quæſtione confuſæ, reſponderunt, Quare id quærebam ſe velle ſcire: Illum à quodam cane morſum eſſe dixi. Id verum eſt, ipſe ægrotus territus ſubitò mihi reſpondit, à cane cujuſdam *Sutton*, vicini mei, morſus ſum; ſed vulnus jamdiu ſanatum eſt. Poſt hæc hominem rurſus decumbere juſſi, illúmque reliqui. Uxorem autem & neceſſarios alibi domi conveni, & ejus mortem, ut rem certiſſimam prædixi; ſiquidem tardius eſſet, quàm opem aliquam ferre potuerim; item neminem præter cuſtodes, ſtrenuos aliquot viros, illi adeſſe permittere volui.

Venam autem in brachio demorſæ manûs ſtatim ſecandam curavi; vulnus ſcarificatione profundiore aperui & veſicatoria ſuperinjeci, eadem regioni interſcapulari, tibiis & brachiis ex internâ parte admovi; item Antidotos famoſas & uſitatas, ut Theriacam *Andromachi*, cinerem Cancrorum fluviatilium, Rutam, Agaricum, &c. formâ boli propinavi. Illud autem notandum eſt, *ſolida* quæque cochleari aſſumere potuit, (quod ut jam video *C. Celſum* non latuit) ſed id non ſine multo tremore & metu; obnixè ſupplicans, ut cautè id fiat, neque aliquis eá ſubitò & improvisò afferret, & ut in ejus manus leniter deponerentur; quibus acceptis, manum ſuam ſuſpenſam paulatim verſus os dirigens, ſubitò cochleare intra id, velut ejaculando, conjicere voluit, & dicto citiùs, velut *canis ad offam* quicquid in cochleare contentum eſt, deglutire, idq; multo expeditius, voraciúſq; quàm eſt hominum aut conſuetudo aut natura. Ex variis autem Antidotis aliquid ſingulis horis ad multam noctem ſumpſit, & ſemper ad modum jam deſcriptum: item Potionem plurium generum ſubinde obtulerunt die noctéq; quam tamen nunquam ſine horrore vidit, *gravi ſtomachi motu ſuperveniente*. At Salivam deglutire ei horrendum fuit; perinde, ac ſi mortem ipſo momento inferret. Nox illa ex toto inſomnis fuit.

Poſtridiè verò ejus ſanguinem, è venis miſſum, diligentèr inſpexi; optimè quidem ſe habentem, & colore, & conſiſtentia, & proportione utriúſque partis ſeri ac craſſamenti rubri, & ſanorum ſanè quàm ſimillimum.

Febricitavit jam primùm, & pulſus jam celerrimus, fortaſſe magis à calidis Antidotis, multotiès exhibitis, & vigiliâ perpetuâ & animi anxietate, quàm à morbo. Aqua denuò oblata eſt, ſed fruſtrà; imò me magnopere rogavit, ut non ampliùs ei moleſtus eſſe velim, ut ſaltem quietè mori ſinerem, adeo aqua ei terribilis, ut nihil ſuprà; ſed & omnia alia quæcunque illi jam terrorem incutere dixit; ejus mortem jamjam inſtare ſentit, quòd animo, inquit, penè defecturus ſum; & admodum quidem pallidus, & cavo & tenui vultu erat.

Multâ autem difficultate hominem veſtitum perſuaſi, ut ſe in faciem inclinaret, lectóq; incumbentem, ſeſe ſuper ventrem proſterneret; pectore tamen & vultu in terram ultra lectum liberè deorſum proſpiciente: nam mihi veriſimile eſſe videbatur, ut hoc corporis poſitu (ſc. *canino* aut quadrupedum more, quàm erectiore, humanóq;] faciliùs biberet. Itáque cereviſiæ tenuioris Urnam capacem ipſius ori placide ſubjici curavi; quam, protinùs ut aſpiceret, infinito gaudio amplexus eſt; & ejus odore ſe admodum refici dixit; potionémq; jam cum inſigni voluptate vidit;

dit; séque minime dubitare, quin totam Urnam ficcare poffet affirmavit; & qui jam tantùm non moribundus videbatur, jocosè loquutus eft, & cum uxore & neceffariis ejus multa lepidè & jucunde confabulatus eft; inventionem meam mirificè laudat, mihiq; gratias quàm maximas ex animo dedit, &c. Caput autem versus cerevifiam maximá feftinatione impetúq; movebat, fed fruftrà, nam, quoties labia aperuit, ftomachús vehementèr offenfus eft; linguam jam exeruit, ac fi lamberet; fed cùm vel fummo ejus apice cerevifiam tangere contigit, territus refiluit; bibendi tamen vana imagine ufque delectatus eft; amphorámque è confpectu ejus fubducere ancillam finere noluit; & quoties eam parùm & lenitèr fubtrahere conata eft, odorem fequutus eft naribus, canum more, follicans. Diu & multùm fic fruftrà fatigatus, fe jam plurimùm offendi dixit odore cerevifiæ tenuioris, fcilicet nimiùm vapido & languido; idque fibi ne biberet impedimento effe; itaque *alam* (fortiorem cerevifiam noftratibus dictam] petiit. Atque illa ex voto dicto citiùs oblata eft; fed poft infinitos conatus, & linguam millies, canino more, exertam, neque ex ea vel primis labiis guftare potuit. Atque hâc pofitione modo ventri incumbens, modò manibus & genubus innixus, integrâ minimùm horâ perfiftebat (*Tantalum* agens) at omnino citra potionem. Deinceps, tenuis fiftulæ, è pennis coagmentatis confectæ, alterum caput ejus ori, atque alterum cerevifiæ, immittimus; fed illo Syphone uti non potuit; atque idem effe videbatur, ac fi quis illum Canis ori intrufiffet. Ita vexatus, me perfuadente, tandem decubuit, & non multò poft exitum meum nervorum contractione correptus eft, ore fpumavit, *latravit*, adftantes dentibus petiit.

Hoc autem paroxyfmo finito *Elleborifmum* in bolo propinavi, quod libenter avidéque, perinde ut cętera, fumpfit, ab eo ter quatérve copiosè vomuit, eóque fe multum levari dixit; tamen fubinde convellebatur; & in acceffionibus femper defipiebat. Poft quatuor autem horas hominem rurfùs vifitavi, & jam Sacerdos etiam accerfitus eft, quocum multa loquutus eft fobriè & piè, præcéfq; publicas ab eo repetens, & facramentum menfæ Dominicæ vehementèr petiit; quod tamen propter morbum dare non licuit; Teftamentum fcribi juffit & rationum libros infpexit, Poft hæc rurfùs hominem ad bibendum follicitavi, & jam promptè feipfum in ventrem fua fponte vertebat, omníque artificio & ingenio ufus eft, ut de cerevifiâ capiti fubjectâ biberet; fed nunc ut olim fruftra. Infuper poculum exiguum argenteum, Potionis plenum, in ejus manum tradidi; quòd, cùm propè os leniter & fufpensa admodum manu admoviffet, fubitò intra proprias fauces illud ejaculare voluit, ut de bolis facere confuevit, fed dentibus allifum, in amphoram fubjectam cecidit.

Illum autem, cùm non meminiffem, toto decubitûs tempore vel minxiffe vel femel dejeciffe; ideò enema dari curavi, quod protinùs rejecit & convulfus occubuit. At eum non minxiffe, & fatyriafi moleftiffima correptum fuiffe, (de quâ plurimùm queftus eft, maximè cùm in genibus & manibus incumbebat lecto) à veficatoriis potiùs, quàm à morbo oriri, verifimilius mihi effe videbatur; at lecto poftea *Cœlio Aureliano*, Antiquorum diligentiffimo (fi quis alius) fcriptore, ipfius

ipſius morbi unum è *propriis ſignis* eſſe cognovi.

Ne quid autem omitterem de iis, quæ aliquo modo ad morbi intelligentiam facere poſſit, inſuper dicam, me quandam mulierem è propinquis ejus fortè conveniſſe, cujus filia, ut mihi retulit, valdè anxia erat, ne illa quoq; periclitaretur, quòd hic vir à ſua domo redeuntem puellam nocte conducere ad ædes maternas voluit; ſéq; benè meminiſſe ejus manum, qua illum tenebat, totúmq; corpus tremuiſſe, & frigido ſudore maduiſſe, multúmq; ſecum murmurâſſe, ut illum rogaret, quomodo ſe haberet; reſpondit, poſt operam quotidianam, [nam ſupellecticarius erat] ita ſe malè habere nuper conſuevit.

Neque illud ſilentio prætereundum eſt, ipſum canem, à quo morſus eſt, hominem ea nocte ſequutum eſſe: imò ipſe canis vivus & ſanus eſſe videbatur, quo tempore homo mortuus eſt.

ÆGROTUS II.

AD hæc: D. *Widdow*, ipſo authore, mihi hæc narravit; nempè ad illud tēpus, quo *Corton* morſus eſt, ab eodem ipſo cane nigro ejuſdem *Sutton*, Catulus in ejus officina morſus eſt. Poſtridiè autem à morſu idem Catulus & Dominum & ancillam, illum in manu, hanc in tibia, & eo ipſo die moriebatur. Poſt menſem verò malè ſe habuit, & cordis dolore vexatus eſt, non ſine aliquo tremore & metu, per triduum vix dormivit, ſanguinem mitti curavit, & melius ſe habuit. Ancilla autem de nulla noxa adhuc querebatur.

ÆGROTUS III.

PUella quædam, duodecim annos nata, à cane rabioſò morſa eſt ad Talum: cutis autem ejus non lacerata eſt aliquo vulnere; at penitùs impreſſi ſunt canis dentes, eorúmque veſtigia ad aliquot dies manebant: huic autem in ea parte neſcio quis *dolor Urens*, per intervalla accedens: à ſexto verò, ut memini, die à morſu adeo intolerabilis fuit, ut præ dolore vehementèr vociferavit; pungente, atque urente dolore, ac ſi carbone aliquo vivo afficeretur; is verò dolor uſque ad genu aſcendebat; imò eo tempore planè aliena loquuta eſt.

ÆGROTUS IV.

QUædam mulier, 60 annos nata, ex matre vehementer phrenetica; ab ipſis cunabilis (ut mihi à fide dignis relatum eſt) hujus mali materni quędā ſigna habuit: ex.gr. nunquam in vita niſi pitiſſando, & cum neſcio qua difficultate, bibere potuit; contrà, cibum & multum & avidè ſumebat: aquam ſemper vehementer inhorruit, ut naviculæ in flumine ſe nunquam cōmittere perſuaderi potuit; imò iter factura vehiculo, a quæ metu ſupra modum affecta eſt; item repentinos pavores ſine cauſa vehementer paſſa eſt: ſubitò & ſupra humanitatem, præterq; omnem rationem (aliàs mitiſſima Fœmina) iraſci ſolebat.

Ægrotus V.

Quidam quinquagenarius, Mercatoribus notissimus institor, habitans in *Pye-alley*, ad vicum vulgò dictum *Fenchurch-street*: morbo quodam valdè inusitato ex 25. annis graviter affectus est; me verò per Pharmacopolam vicinum accersivit ejus uxor, ut de re, per neminem adhuc vel infinitis remediis levatâ, saltem judicium meum ferre velim: hominem vidi athleticum quidem & aliàs sanum, & dum ei adstabam, bis aut ter convulsus est ad hunc semper modum; nimirùm, caput ejus *de humero ad humerum* admodùm veloci vibratione concessum est, non sine dentium stridore; ídq; si nocte in lecto contingat, quod tamen sæpissimè fit, cum quodam horrendo murmure perpetrari solet; ut ejus uxor nobis author fuit: hæ autem *vibrationes* tanta pernicitate transactæ non diu durant; tamen cùm frequentes sunt, hominem supra fidem fatigant; ad plures verò menses in anno nihil istiusmodi mali patitur, sed integer est. Ego autem, cùm is *caninus concussus* planè mihi visus fuit, hominem protinus interrogavi quoties [Pharmacopolâ præsente) & quibus corporis membris Cane morsus est? At mihi non sine gravi iracundia respondit, bis: sed utrúmque in tibia, & sibi vel puero vel adolescentulo contigisse. Cùm hæc mea interrogatio hominem valdè morosum reddiderat, parùm aut nihil amplius loquutus, ei valedixi.

Elapso autem anno, rursus, suâ jam sponte, eodem Pharmacopolâ nuncio, me rogavit ut ad se venirem; excusatione autem ab ipso præfatâ. Ejus malum à Canum morsibus, tibiæ olim inflictis, quorum cicatrices, nudatâ tibiâ, mihi libentèr ostendit, posse oriri, verisimile est; maximè quod ejus Uxor sæpius observaverit istum stridorem, & dentium concussionem & murmur in nocturnis Paroxysmis usitatum, canem quendam latrantem valdè propè imitari, aliáque non dicenda mihi narravit, quæ nobis fidem utiq, faciebant, me de morbi natura rectè conjecturam fecisse, opémque meam supplicitèr rogarunt, quòd quò vir senescat, eò etiam malum graviùs inveterascere & multò pejus fieri, Pulverem autem *Antilyssum* diu sumendum præscripsi, &, ut memini, aliquotiès in mense *Helleborismum*, de effectu autem medicamentorum, & an illa sumpserit, nunquam audivi, & istiusmodi homines citò remediis satiari credibile est; & si boni alicujus eventus fuerint, sanè præter expectationem meam id esse, propter diuturnum vehementis morbi malum habitum. At Ægrotus jam vivit, & mihi nuperrimè narravit ipse Pharmacopola; *vicinus ejus*.

Ægroti quidam [*manuscripti* ex minio) ad marginem cujusdam libri *Sant Ardoin* de venenis, ad Medicum quendam eximium, *Herenhoeck*, olim pertinentis: hos autem mecum communicavit pro candore suo notissimo, Doctissimus vir D.D. *Franciscus Bernard*, illósque sanè publicâ luce dignos existimavi.

VI.

Notanda Historia cujusdam, qui tertio demum anno post morsum interiit: *Septimo* autem quoque die, eadem hora, qua demorsus fuerat, toto triennio in

in rabiem agebatur: an rabiei supervenit *Septimana* febris?

VII.

Vidi in sene Septuagenario, qui post XL. dies Hydrophobia correptus, quinto ab ejus insultu die, me mordere appetens, & salivam plurimam ex ore profundens, interiit: demorsus autem fuerat ad auris pinnam.

VIII.

Memento Institoris *Parisiensis*, quem vidi; is à cane *non rapido* demorsus circa malleolum, sine vulnere, per septem annos integros, me spectatore, & si adhuc vivit, per decem, quotidiè millies in quacunque corporis parte, sævissimos percipiebat cruciatus, præsertim in *Pene*, quasi ab adactis vitri fragmentis: carnosus aliàs & boni habitus: nullum ipsi levamen nisi in *vino* generoso, & laudano, quo per plures menses sæpiùs in die usus est.

Atque hæc hactenus de Ægrotis; deinceps verò hujus mali rationem explicare aggrediar.

At breviter videamus, quæ Antiquorum de hac re notitia fuit.

Igitur alii, referente *Cœl. Aurelian.* Hydrophobicam passionem melancholiam esse voluerunt.

Ab *Hypocrate* verò βραχυπότας, *i. e.* parvi *bibuli*; appellantur Hydrophobi, quos brachypotos vocant, hoc est, quod modicum biberent, ob timorem liquoris.

Corporis passionem esse, *i. e.* omne corpus pati: plus tamen stomachus patitur, atque venter, siquidem in ipsis signa plura & manifestiora; ut *singultus*; egerendorum retentio.

At ex nostra observatione *ipsam Salivam præcipuè vitiari*; atque in eâ unicum esse virus, experimentis credo. Etenim hæc ferè vulnera inficere solet: at sine vulnere, etiam vel ab ipsis labiis aut linguæ ope communicata idem aliquando malum attulisse, ut ex sartrice *C. Aureliani* constat, idémque attestante hujus seculi fide dignissimo *Fab. Hildano.*

Huic accedit illud, nempè aliorum morsuum venenatorum non aliam causam esse; Viperæ puta, aut Dipsadis, &c. siquidem ab his Animalibus una evidens saliva vulneri infunditur; quam salivam per se quoque venenatam esse extra dubium ponitur, infinitis experimentis à *F. Redi* excogitatis.

Porrò, canem ore tenus plus imitantur hi ægroti, quàm ullis aliis corporis membris; ubi scilicet Salivæ propria excretoria vasa sunt.

Postremò *hominis* & aliorum omnium quadrupedum rabiosorum, videlicèt ex canina rabie affectorum, *morsum* identidem *virosum* esse, aliàs innoxium; licèt id sæpiùs fiat ab ægrotis ex febribus putridis, aut aliàs vehementer insanientibus, notissimum est. Atque adeò ipsa eorum saliva, æquè ac canum, contagiosa est.

Ad ejus verò rei explicationem hæc imprimis faciunt: nimirùm à morsu canis rabiosi novam naturam caninam aliquatenùs homini superinduci. Id quod liquidò constat, ex ejus latratu verè canino; ex linguæ exertione, rapidòque deglutiendi modo; ex potionis horrore in erectiore hominis positione; contrà, procum-

[a] Obs. 86. cap. 1.

cumbenti, quadrupedum more, ejus delectabilis prospectus, spontanea & vehemens appetitio.

At bibere tamen non possunt, alteruo demum modo iis offeratur aqua: adeóq; aliquid intùs impedimenti; verbi causa, vel faucium tumor, qualis in Angina, quod aliquid intùs impedimenti; verbi causa, vel faucium tumor, qualis in Angina, quod aliquibus, ut video, modernis placuit; vel quòd eædem contractæ & aridæ sint. At omninò nullum horum est: siquidem bolos dictos optimè & facilimè, imò avidè, canum more, appetunt devorantq; , cùm ne linguæ quidem apice potionem ullius generis tetigisse valeant. Quid ergo est? planè *ipsa saliva* in causa est: nam quotiès illam deglutire contingit, ut ex nostro primo ægroto centiès dictum audivi, stomachus tanquam contra rem maximè odiosam insurgere solet: nec aliud molestius, aut gravius symptomata, quàm quod ex mota saliva oritur. Quæ itaque humida sunt, cùm ex similitudine naturæ communis crassis & solidis cibis promptiùs salivam movere soleant, ideo multò magis abhorreri credibile est. Potionem itaque hi miseri per se non recusant, sed quòd propriam salivam venenatam, à potulentis vehementiùs motam, ampliùs deglutire in stomachum non sustineant. *Galenum* itaque multùm erràsse à vero constat, dicentem hoc morbo malè affectos à potu abstinere, quia à mente alienati sunt: ut id, quoq iis auxiliari potest, non considerent.

At noster Ægrotus, ut potionem primis paroxismi diebus non magnoperè desiderabat; ita à calidis medicamentis cùm sitis ei infinita excitata sit; tamen & potionum genera optimè cognovit, earùmque usum, & necessitatem; at citra potentiam bibendi.

Alia autem dubia restant satisfacienda. *Primùm*, cur sola saliva inficiatur, & non alii humores & ipse sanguis? Respondeo, ita quidem aliquatenùs esse; quod liquet ex ægrotorum habitu, & conditione corporis ante paroxysmi adventum; siquidem tremunt frigéntque; at ipse impetus morbosus in salivam maximè erumpit, ut potè *congenerem* humorem. Sanguis autem massam esse duos distinctos humores alibi ostendi; aliùmq; adeo posse infici, alio integro, credibile est. Cùmque é sero saliva proximè conficiatur, qui in sanguine caninæ salivæ magis affinis est, ex communi natura potiùs affici, verisimile est.

Altera quæstio est, Cur canini generis saliva sola rabie afficiat, & non aliorum quorumvis quadrupedum insanientium? *Galeno* authore, (de locis affectis, *lib.* 11. *cap.* 5. item 6. de interioribus, *cap.* 4.) reliquorum animalium *nullum* rabie arripitur; solus canis eo affectu corripitur, tantaque sit in ipso humoris corruptio, ut vel solum ejus sputum, si humanum corpus contigerit, rabiem excitare sit potens. Proculdubio hoc exhibuit *Galenus* ex veterum naturalistarum fide & authoritate.

Non autem ignoro alios ex antiquis aliter sensisse: nam *C. Aurelianus* inter caninum genus, ut Vulpem, Lupumque, etiam Ursum, Leopardum, Equum, Asinum; imò ipsum Gallum Gallinaceum, numerat.

Hæc omnia & alia plurima animalium genera ex febribus, & ob alias caußas, inſanire non dubitandum: imò & *rabie* interdum affici, aliaque quæ momorderint, in rabiem ſimiliter adigere ſolere. At ex rabie caninâ hæc effecta eſſe, non ex ſeipſis illæſis, credibile eſt.

Morſus humanus, (etiam phrenitici aut aliter inſanientis) niſi ex aliquo canino prævio infectus, nocivus non eſt. Si quidem nuſquam, quòd ſcio, proditum eſt maniacum, mania aliquem ex vulnere aut morſu affeciſſe. Ita de aliorum animalium *furore naturali* cogitãdum eſt. Soli itaque canes *rabie infectoria* noxii ſunt, & qui ab iis rabioſis morſi inſaniunt: quæ *Galeni* ſententia fuit.

Et ſi contingat, inquit S. *Ardoynus*, aliquod aliud animal rabioſum effici, illud accidit, quia à rabido cane, aut *à morſo* ab ipſo, *morſum fuerit*: & ſi abſque hoc aliquod aliud animal videatur rabidum effici, erit *rabidum non vera rabie*, juxta *Galeni* mentem, ſed diſpoſitione quadam ſimili rabiei caninæ: vera itaque & propria rabies aliis animalibus non accidit: *cani* ſoli & id genus animalibus proprietas eſt, quatenus ita mirabilia & ſæva ſymptomata communicari poſſunt

Apud veteres tamen quoſdam alia invaluit opinio; nempè eſſe poſſibile ſine manifeſta cauſa hanc paſſionem corporibus aliquando innaſci. At hæc mera eorum conjectura eſt, & ob ignorantiam facti prodita.

Quid autem ſit peculiare in genere canino, quod hanc infectoriam rabiem efficiat, difficile eſt dicere.

Illud interim notare lubet: Canes ferè omnium quadrupedum minimè ſudare, etiam æſtuantes & ex vehementi & diuturno curſu fatigatos; ſed linguis valdè exertis, ſalivam magno & continuo anhelitu effundunt; quam ob rem eorum ſalivam magis ſalſam acremque eſſe veriſimile eſt; maximeque ſi quando, more aliorum animalium, ægrotantes inſaniant. Imò propter eandem fortaſſe rationem omnium *Serpentum*, id eſt, frigidorum, & non ſudantium animalium, etiam omni tempore & ſanitate integra, *ſaliva* viroſa eſt, & in pleriſque ſupra fidem *ſeptica*; quòd nempè nullibi corporis niſi in ore ventiletur, & ab acredine ſua purgetur. De ſalivæ autem natura ſalſa & exedente alibi multa à me dicta ſunt, ſcilicet in Tratatu *de Humoribus*, ubi de Concoctione agimus.

Ampliùs quæri poteſt, cur aliqui ex morſu canis rabioſi non Hydrophobici fiunt? atque adeo de vita non multùm periclitantur; ſed mitioribus quibuſdam ſymptomatibus & citra aquæ pavorem certis anni temporibus, & certis hominũ ætatibus ægrotant.

De hac autem quæſtione veterum nonnulli cum noſtris obſervationibus non conveniunt. *Democrito* [*Hippocrati* coætaneo, & naturæ rerum omnium longè ſagaciſſimo) non danda fides eſt, inquit *Cæl. Aurelianus*, dicenti, Hydrophobas quoſdam *levi* (aquæ) timore affectos, *biennium* tranſegiſſe. At ipſe *Hippocrates* idem cum *Democrito* videtur exhibuiſſe, cùm *parvibibulos* Hydrophobos appellet, & brachypotas, ut ſupra dictum eſt.

At ex noſtris ægrotis, id eſſe verum abundè conſtat.

Quæſtioni itaq; benè fundatæ reſpondeo: Canis alicujus ſaliva poſſit interdũ graviter eſſe viroſa, & Hydrophobiã inducere interdũ ex alio aliquo morbo, quo

canis

canis laborare possit, multò mitiùs inficere. *Rursùs*, incipiente, aut declinante canis alicujus rabie, quos tunc is mordere contingerit, eos leniùs infici, quàm alios in vigore accessionis morsos, verisimile est. *Deinde*, quòd aliquod extremum membrum, pes puta, morsum sit; cùm labium aut manus istiusmodi infectioni opportunior esse videtur. *His adde*, remedia etiam prophylactica, vel minore modo, quàm par erat, aut gravissimum malum futurum exigebat, data fuisse; adeoq; hominibus morsis tantùm ex morbi maligna certè parte, & non ex toto occursum est. *Postremò*, cùm canibus hæc lues propria & peculiaris sit, iis tamen omnibus & singulis non tam funesta est; sed sæpè per se sanantur, ut qui venaticos canes nutriunt, benè nôrunt: imò & homines similiter, etiamsi à cane rabioso morsi sint; non semper tamen Hydrophobici moriuntur; sed à morbo tuti esse videntur, cùm tamen vel iidem ipsi, vel eorum nati *insania peculiari* & *infectoriâ* vitientur in plures usque generationes.

Ex hac itaque & superiore Quæstione *triste corrollarium* deducere licet: nimirùm hinc familiarum insignem calamitatem oriri posse verisimillimum est. Etenim si sola canina rabies ex omnibus animalibus communicari potest, scilicet de cane in hominem transferri, déq; homine similiter in hominem, & sic in infinitum; idq; à solo contractu salivæ absq; vulnere; quidni per semen genitale? Et si illa lues ad Hydrophobiam non semper attingat; sed salva hominum vitâ, non dicendis symptomatibus, quod adhuc plerísq; nostris hominibus non animadversa fuerint, propagari possit; tot & tantarum maximè illustriũ familiarum (quibus canes præ pauperibus in deliciis sunt) ubìq; terrarum melancholiam nescio quam & insaniam hæreditariam ex his ferè causis nasci non sine ratione vehementer suspicari fas est.

Hæc autem non protuli insolentiæ aut animi causa; sed veras causas tanti mali indagando, quò nostri homines meliùs & majori cum effectu curas intendant: cùm alia profectò sit vulgaris phrenitis maniave, atque alia rabies, & ab ea orta melancholia hæreditaria mille larvis simulata.

Reliquum est, ut rationes curativas & remedia huic morbo præcipuè accommodata expediam. Hæc autem ad duas præcipuè intentiones dirigi solent; nempè vel non permittunt homines morsos in aquæ timorem incidere; vel Hydrophobicos, quos ipse morbus aquæ timore occupavit, curant; at utriusque intentionis pleràque remedia communia sunt.

At cùm saliva venenata præcipuè noxia sit, illa imprimis evacuanda, temperandáq;, ne stomachum ampliùs offendat.

In primo autem censu sunt chirurgica; ut cucurbitula, ignis, medicamenta exedentia vulneri admota, balneum, & vehementes sudationes, fricationes ex oleo, multum & meracum vinum, lac, pinguia juscula, &c. At hæc omnibus venenis communia remedia sunt.

Item, Antidota: quorum præcipua Theriaca Mithridatica, secundùm *Andromachum* aut ipsum *Mithridatium*: hæc autem ideo benè faciunt quòd ex aromatibus conficiantur, quæ medicamenta viribus & substantiis ægrè permutantur à

ſtomacho viſceribúſve; cùm itaque intra corporis habitum parùm mutata & tantum non integra admiſſa fuerint, qualitates alienas, ſi quæ occurrant, & naturæ inimicas, facilè vincunt. Etenim quæ difficulter concoquantur, vix alibi corporis aboleri poſſint; itaque venenis rectè objiciunt ad ejus acrimoniam obtundendam, *Dioſcoride* aliíſque veteribus authoribus: imò propter hanc rationem intinctibus & condimentis miſcentur aromata, ut acida & ſalſa temperentur; ſic vinum, ex. gr. ingratum, acidùmque, abſinthij tantillo fit jucundum & potabile: adeòque ad viroſam Salivam corrigendam, ne ſtomachum nimiùm lædat, benè facere exiſtimanda ſunt. Atque hæc Antidotorum communis ratio eſt; ut quæ illis facultates naturæ, id eſt, communibus ſenſibus amicæ & gratiſſimæ inſint, illas & ipſo ſtomacho corporìſque habitu, ad ipſa uſque excretoria vaſa ſartas tectas conſervent.

In eodem autem cenſu Antidotorum à veteribus numerantur etiam ſimplicia quæque medicamenta; imò & interdum medicamenta *propriè & per ſe purgantia*, ſi *minori modo* dentur, quàm ut alvum movere poſſint; ut *Hiera* in hoc morbo quotidiè exhibita citra purgationem: & tunc *auxiliari* medicamentum, id eſt, Antidotum apud eoſdem audit.

Pergo ad alia Antidota: illud autem è *nucibus juglandibus* per ſe quoque alvum, at lenitèr, movet; ſed ad venena mirificè apud antiquos comendatur: ſiquidem in his nucibus inſunt qualitates maximè deſideratæ: earum oleum verè anodynum eſt, & privatím adhiberi ſolet ad inflammationes: idem de iſtiuſmodi nucibus teſtatur *Ætius* ſupra hoc, quod affectioni rabioſæ reſiſtit; Somnum, inquit, conciliat, & febricitantibus convenit. At alia peculiaris qualitas his nucibus donatur, (quæ ei cum oleo ex ſemine lini & papaveris communis eſt) nimirùm per ſe ſiccari, pictoribus hodiernis notiſſima. Atque adeo hæ nuces propter hanc præcipuè rationem aptæ natæ ſunt ſalivam acrem & venenoſam obtundere. Etenim cùm corporis humani omnia ſalia ferè urinoſa ſint, id eſt glabra & pinguia, quòd digitorum atritione planè conſtat, hujuſmodi olea ex ſimilitudine & natura quadam communi propius aſſociari, & cum levi corporis calore quæ earum proprietas eſt, ſtrictiùs uniri poſſe credibile eſt. Quemadmodum in ſaponis confectione, calcis vim *ſepticam* & ſalis lixivij pinguem acrimoniam, ob facilem coalitionem cum oleo olivarum piſciúmve (etiamſi illa præ noſtris oleis jam dictis minimè apta ſint per ſe ſiccari, qui adſtrictiorem inter ſe unionem aliquis tamen defectus eſt) admodùm tetundi, & mitiſſimum medicamentum reddi videmus.

Procedo ad alia Antidota prophylactica, inter quæ numerantur *Cinis cancrorum fluviatilium*: *Hippocampus marinus*: item *Silveſtris roſæ Tuberculum* ex *Plinio*, Hæc autem omnia quandam inter ſe affinitatem habent: nam & cancri, & animalcula roſæ ſilveſtris exanguia ſunt; *Hippocampus* verò marinus, etiamſi è piſcium pinnatorum genere ſit, cùm valde oſſeus eſt, ideòque & propter parvitatem ſuam veteribus exanguis quoque viſus eſt: imò verò piſcium oſſa, cruſtæ teſtæq; exanguium eandem ferè naturam qualitatèſq; analogas habẽt.

At cineres cancri uſti in præcipuis medicaminibus ſunt: ad magnum modum

(ad

(ad ℨj. mininùm, aut ʒij. si tardè dentur à morsu) & per se à veteribus multâ fiduciâ * ad hoc malum præcavendum iidem dabantur: de pulverum verò testaceorum facultatibus, tàm crudorum, quàm ustorum, in Tractatu *de Humoribus* fusiùs egimus. Interim illud scire licet, illos esse è mitissimis colliquantibus medicamentis, adeòque apprimè utiles ad imbecillum stomachum salivâ venenosâ perpetìm offensum, ejúsque acrimoniam optimè iis temperari posse verisimile est; multòq; magis, quòd is pulvis è cancris fluviatilibus confici debet; utpotè marinis, quibus salsedo major lenioribus; item ob similèm rationem ad serpentum morsus & ad tabem benè faciunt, authore *Dioscoride*.

Porrò *Helleborus albus* apud antiquos laudatur, & sternutamentis, & clysteribus aut balanis podici supponendis inditus. De infinita autem efficacia hujus medicamenti ad insaniam curandam alibi erit disputandi locus, sed an ad Hydrophobiam privatim benè faciat, hæreo. Illud quidem verum est, hoc medicamentum pituitam vehementer movere, evacuaréque; quæ cùm salivæ venenatæ proxima materia sit, sic fortè adjuvare possit. At metuo ne nervorum contractiones acceleret. Idem de Diagridio & Elaterio dando sentit *C. Aurelianus*; nempè incongruè agitant atque gravant ægros, & non eo tempore, quo permitti potuit usus suprà dictorum, præcautionis causa ac effugiendæ passionis. Hæc itaque & similia ante accessionem Hydrophobiæ, & proximè à morsu, si quid commodi inde expectare licet, exhibenda sunt. Siquidem incepto semel aquæ pavore nunquam puram & sinceram dimissionem habeat Hydrophobia, in qua sola dandum est Helleborum.

Proximo loco Antidoti *Apulei Celsi* exhibendi modum paucis perpendamus: illo verò in ipsa correptione uti oportet; ad ℨj. dato cum *rosæ* cyathis tribus & exigua aqua; Hoc proficit ut aqam postea sine timore sumant, & minùs quidem liberati hac difficultate cruciantur De Antidotis autem suprà satis diximus.

De *oleo* verò *rosato* mihi ampliùs disserere lubet. Non ita dissimile remedium & optimæ, ut mihi sanè videtur, spei. Cum *Aceto* jumentis Hydrophobicis adhibet *Vegetius*; at illo tantùm eorum nares & caput diligentissimè perungit, & sanitatem promittit. At sumā difficultas est in exibitione alicujus humoris quod *Scribonio* tamē *Largo* satis benè provisum est; remedium ejus ipsa correptione *ineunte*, exhiberi debet: cōcedatur itaque id fieri posse; olei tamen rosati quātitas præscripta admirāda est, scilicet ad quinq; ferè uncias: at tamē salivæ venenatæ ore, faucibus, stomachòq; comistum, ejus virus habitare potest; maximè quod oleum ipsarum rosarum, rerum insignitèr lenientium, ad satietatem usq; particeps est; ita ut postea sine metu bibant haud incedibile est. Ulteriùs videant, quibus opportunitas est id genus medicamenta experiundi.

Ultimo loco. Aquæ exhibitionem violentam consideremus. Nam sunt apud veteres qui nihil aliud, quàm potum dare quoquomodo nituntur.

Nuuc gelu, vel nivem offerentss ægrotis, tunc viridem ficum, vel pyrum, aut cucumerem, & his similia, referente *C. Aureliano*.

Antiqui *autem Medici* alios atque alios modos bibendi invenerunt.

Alij calami perforati initium ori ægrotantis immittunt; dehinc ex alia

* Cancris ustis nemo usus est, mortuus est. *Galen.*

parte per aliam cavernam aquam infundunt.

Alij poculo, lineo panno subter imposito, vel bellulæ pelle (hyenæ puta) potandum putant: scilicet superstitione traducti, quòd naturalis authoritas belluarum, quæ canibus est contraria, timorem ægrotantium solvat.

Democritus autem ex antiquissimis medicis, & qui *Hippocrati* convixit, jubet origani decoctionem dari atque ipsum *poculum*, quo bibant, in sphæræ *rotunditatem* formari.

Si commoti aut irati fuerint audito potu, erit differenda oblatio: dandus interea potus in *Fictili vasculo subtili caverna perforato*, tanquam sunt pupillæ Uberum, & dandus, projecto oculis obstaculo, vel temporaliter clausis fenestris.

At de his ex nostrâ observatione supra comprehensa dicere licet cum *C. Aureliano*; nempè hæc quæ vulgus per experimenta probata putat, longè aliena ab arte monstrantur & frustrà omnia excogitata fuisse.

Porrò, *parum* olei, sive calidæ, ut poterit contineri per podicem, clystere injiciatur: Atque id ad minuendam sitim; nam non solum dysentericis injectum medicamen superiora invadens, sæpè stomachum atque caput vexare accepimus, siquidem eò necessariò pervenit, sed etiam calidam & oleum pervenire posse concepimus, quò partibus iisdem irrigationis præbeat laxamentum.

Restat autem dimersio involuntaria in frigidam, quod & nostris hominibus, ut video, placuit: de hoc verò remedio *C. Aurelianus* audiendus est. Quidam medici, inquit ille, ut *Artorius* memorat, alios in vasculum plenum frigidâ miserunt, alios in puteum posuerunt, saccis immissos, vel inclusos, ut necessitate bibere cogerentur. Alij in aquam calidam.

Quos optimè reprehendit idem antiquissimus scriptor, dicens illos nescios esse, quòd passionis curationem illam esse, non ut *bibant ægrotantes*, sed ut *bibere velint*: quod fit cum passio fuerit adjutoriis destructa.

Multi denique etiam bibentes *raptu* affecti sunt graviore, & convulsi ex frigida interficiuntur.

Strangulatio quoque ac mors quandoque ex sorbitione aquæ accidere solet, teste *Ardoyno*.

Haud ita dissimile experimentum à docto quodam medico *Nottinghamiensi Thuroughton*, mihi olim narrarum est. Is Hydrophobici cujusdam oculis mappam crassam superinjecit, manibùsque ligatis, potionem bibere invitum aliquoties cogebat; at prorsus sinistro eventu, nam statim vehementer couvulsus obiit.

Nec opinantem in *Piscinam* projicere, non anta ei provisam, inquit *C. Celsus* ut invitus aquâ satietur, sic enim & sitis & aquæ metus tollitur

At hæc vana sunt, & sine fundamento: illud sanè ex nostris ægris satis jam evidens est, sitim non esse Hydrophobiæ perpetuum symptoma; adeoque non de morbi natura ægros sitire; si tamen aliquando per accidens id fiat; scilicet, in aliàs vitioso corporis habitu, aut æstivo tempore maximè calidâ aliquâ &

æstuosâ

æstuosa regione, à vigiliis & antidotis calidioribus nempè medicamentis mul tùm exhibitis, si quid boni expectare liceat à tali demersione, id à vomitu plurimæ aquæ deglutitæ oriri debet; ita fauces & stomachus à saliva venenata abstergi possint: at quomodo causam tam altè radicatam tollat levis vomitus, non video: adeoque inter remedia contingentia, & non *privata* & specifica ponenda sunt.

Nostri autem Homines, certè maritimi, in altum mare ægrum demergunt: At aqua, inquies, marina sitim accendere quàm tollere aptior est, propter vehementem & peculiarem salsedinem ei naturaliter insitam. Aliter tamen de aqua salsa marinaque cogitandum est, si quidem adversus omnigenum ferarum morsus sal privatim utilis est. Teste *Dioscoride*.

Inter prophylactica privata oblitus sum memorare *ipsius rabiosi canis Hepar coctum*: * *Catuli lactantis coagulum*. Hæc autem nomino, quia remedia sunt de antiquitate ad nos transmissa; & quòd non rarò à nostris quoque hominibus adhibeantur; at, quantum intelligo, frustrà. Mihi quidem videntur antiquitatis religiosa quædam deliramenta: alia certè antidota suprà comprehensa non negligant, suadeo.

Antequam verò hanc dissertationem dimittam; quæri potest, cur Hydrophobia morbus insanabilis sit? Respondeo primò, ob causam fortasse adhuc ignoratam; adeoque remedia rectè adhiberi non potuerunt. Rursus, cùm duo præcipuè tempora medicamenta dandi in hoc morbo sint; unum, ab ipso morsu ad præservationem ab Hydrophobia; alterum, ad ipsam Hydrophobiam initam curandā. Cumque plurimos à rabioso cane morsos ab antidotis appropriatis sanos evasisse; imò *Galenus*, aliique affirmant, meminem, cui cinis cancrorum fluviatilium, ex. gr. ad ʒij. ex vino puto quotidie exhibitus est ad 40. dies, mortuum esse: cōtrà, Hydrophobicum aliquem rarissimè, si unquam, curatum fuisse. Hujus itaq; in successu medicamentorum differentiæ ratio esse videtur, quòd in ipso statu & paroxysmo plerique morbi medicinam ægrè admittunt; ad eadem medicamenta ante paroxysmum exhibita benè faciunt. Imò morborum initia maximè accommodata sunt medicinæ faciendæ, quòd noxios humores reprimunt, forasque eliminant, antequam habitus corporis vitietur: à morsu itaque ipsoque morbi initio medicamentum est, si quid feliciter moliri velimus.

(*Mantissa ad* dicta, *de Corticis Peruviani exhibendi tempore.*

Quod non alio quidem exēplo (ut id hic obiter notem) melius elucidatur quàm è varia *exhibitione Corticis Peruviani* in Febrib. intermittentibus, aut in ipsis putridis febribus, ubi tantùm remissiones eædémque statæ sunt. Nam si febris paroxysmo declinante is propinetur, & intermissione tota, remissionísve intercapedine aliquoties

* *Gal. l. 11. de simpl. medic. c. de Hepat. 5. tib. Passio naris.*

aliquoties iteretur, ut *Sydenham*, ejusque sectatores faciunt, magnis & multis modis ejus pulveris pugnandum est, & frustaneo sæpiùs eventu; certè ad infinitam nauseam & crapulam stomachi a morbo labefactati: contra, si è vino puro, per diem unum maceratus, propinetur, vel aliquot tantùm paucis horis (unâ vel altera puta) adventum paroxysmi, quando scilicet maxima corporis integritas est, *maximeque si id fiat ipso ineunte morbo*, debellat plus *una* ejus *dosis*, quàm *decem* aliàs exhibitæ: loquor autem de morbis longis, quales intermittentes sũt; id quod *centies* felici eventu expertus sum.

Unde satis constat falsum esse, quod aliqui vehementer volunt; nempè *Antidotum* illud *mirabile* (ipse autem inter primos, quantum scio, illud medicamentum olim in antidotis posui a) multò minoris efficaciæ esse nunc, quàm aliquot viginti retro annis, mercatoresque, ac Pharmacopolas nostros (ut quidam volunt) injuriæ fraudisque insimulando; cùm tamen non in medicamenti bonitate, sed in exhibitionis tempore & modo discrimen sit.

De hac autem re provoco ad *Badum*, qui elegantissimum ac doctissimum Tractatum ante triginta annos de *Cortice Peruviano* edidit, unde; S---- aliique nuperi scriptores nostri, omnia sua habuerunt, præter unum illud, de corticis exhibendi modo inepto, ne pejùs dicam, & intempestivo, authore suo, misero illo agyrtâ *Talbor*, dignum *inventum*.

Porrò, si sit potior aliquis *dilectus in Cortice*, ipsi nos medici videmur culpandi qui pessimum volumus ex inadvertentia. Nam is cortex, me judice, optimus est, qui è trunco arboris, mox qui è ramis majoribus; deinde qui è ramusculis habetur: at ex ipsis summis & tenuioribus surculis non nisi crudus & acerbus cortex detrahitur. Atque hoc satis constat ex analogia corticis *nostrarum* arborum, (quercûs putà) qui maturior, magis concoctus, majorúmque longè virium, quò crassior, vetustiorque, vel ipsis coriariis notissima res. Illud fortè nostris hominibus imposuit, cinnamomi ratio prætiumque, nempè in corticis illius quadam tenuitate parvitatéque: at in illo medicamine quò acrior vehementiorque gustus, eò gratiùs, acceptiúsque aroma: cùm tamèn ex cortice majori camphir copiosius oleúmque elici solent; clara maturitatis indicia.

Illud equidem propriâ experientiâ testor, me ante viginti annos cortice Trunci sæpè usum esse, ad crassitiem & latitudinem volæ manus, magnis & profundis sulcis & fissuris conspicuo, velut in vetusto arbore. Imò eundem aliquando valdè cariosum putridumque ex necessitate, quòd melior nullo prætio tunc temporis haberi potuit, & olim & nunc me vix unquam frustravit eventu optimo & desiderato; maximè si ejus *modus & tempus* exhibitionis ritè observentur. Sed tanti medicamenti rationes cæteras alibi, cum de morbis acutis agam, oportunior dicendi locus erit. Atque hæc hactenus de Hydrophobiâ, ad alios morbos longos procedo.

a Aquis medicat. *Angl.*

Animadversiones in Salium.

Superiores autem Schedæ de Hydrophobia tantùm non impressæ fuerunt, cùm librum *Ptri Salii Diversi*, proximè superioris seculi doctissimi medici, primùm viderim. At multa sanè fide digna, atque aliter quàm ab ullis aliis scriptoribus, apud eum dicta inveni.

Itaque & quæ *nova* ad hunc morbum pertinent, excerpere; & quatenùs nos eo in aliquibus dissentimus, pauca hìc reponere lubet.

Imprimis, apud illum nonvideo ullam bonã rationem, quâ convellatur sententia *Galenis* nempè, *solum canem ex omnibus animalibus rabie corripi*. Admittam licèt, à Lupo sæviora & magis horrenda symptomata posse consequi: at Lupus à cane non nisi specie differt. Cætera autem animalia, quæ ab *Aristotele*, aliìsque, rabie tentari dicuntur, à canino morsu priùs infici possunt. Esto! & Asinus & Leo rabie inficere primariô possunt; cur homines sic tentati non irrugiant, rudantve, sed semper ut canes latrent, vel ut Lubi ululent? Hoc itaque rem planè conficere mihi videtur; morbi nempè malitiam ex integro à canino genere oriri, non homini tantùm, sed & aliis quibuslibet animalibus.

Nec multùm commoveor ab instantia mulieris Hydrophobicœ ex febre recens sanatæ; nam potuit, ut suprà diximus, ea ex traduce transmitti à parentibus, ut alii morbi hæreditarii. Et in his propagatis mitiora ferè symptomata esse solent.

Inter symptomata verò titubat, dicens, dum rabiant homines, *situnt admodùm*. At *sitis* non minùs, quàm *Febris*, (quam ipse excludit) ex morbi natura est.

Ut verò Febrem rectè explodit, ita *delirium* quoque nolit hujus morbi *signũ Pathognomonicum* constituere, nec necessariò rabiem consequi; quæ ex nostris quoque observationibus fidem habent.

Rationem verò *Salii* libenter admitto, cur oblatio, visus, soláque imaginatio aquæ Hydrophobicos lædat, nempè ex consensu ventriculi cùm rebus vel visis vel imaginatis: quæ infinitis exemplis expediri potest.

Causas Timoris aquæ, quæ ab aliis afferuntur, doctè refutavìt: at *ejus* non libenter admitto.

Etenim illa *Antipathia*, quam cùm virosâ salivâ liquida alia habeant, res vana & futilis est. Atq; hæc aversio ex acidenti tãtùm est: nã pejorãte malo, ubi valdè cupiunt bibere, si virus salivę abominandum non impediret, promptè biberent.

Item illa altera ejus causa falsa est; nempè esse materiam ullam, quæ obstruat fauces; vímque deglutiendi in rabidis hominibus ullo modo ex pituita *cruda viscida*, & *virulenta* esse præpeditam: sed stõachum potiùs à tãto veneno vehementer offendi; nè itaque lædatur, ad aquam insurgere.

Quod autem *solida* avidè deglutiant, cùm *liquida* aversentur; ratio est, in absorbendis liquidis *arctiùs* astringi gulam, quàm in assũendis solidis cibis, ideò iis magis offenduntur, quòd è ductibus excretoriis saliva copiosiùs à liquidis elicitur.

Si quis verò quærat, cur liquida (ut in nostro *Ægro* I. suprà ostensum est) non

non aversantur in positu canino & pronis capitibus, erecti verò illa maximè abhorreant? Respondeo, Quia saliva virosa, in illo positu effusa, ad labia decurrit, in hoc ad fauces relabitur, eàsque ad illam deglutiendam magis provocat.

Etiamsi verò Timoris aquæ causas non benè, ut opinor, expedivit, cū illo tamen asserere necesse est, *verum characterem* hujus mali esse *cruciatum internum*, ab aqua vel assumpta vel oblata inductum, & non *vanum* aliquem timorē aquæ liquidorúmque, aut aliquam falsam de iis imaginationem, sed quia *verè* & *sensibiliter* ab iis *interiùs* admodùm & in stomacho læduntur.

Hæc autem quæ sequuntur ferè singularia sunt, atque ad intelligentiā morbi maximè faciunt; eáque ideò in nostras chartas transferre non gravabor; & præcipuè quòd cum nostris observationibus, suprà comprehensis, ex magna parte benè concordant.

1. Sensui quidem nullus rabientium à proprio habitu, & temperamento, ex aspectu immutatus apparet, cùm nec in colore, nec in mole corporis, nec in facultatibus, nec in affectionibus, nec in ullis accidentibus sensibilibus, antequam rabiem incurrant, ullam mutationem subeunt.

2. Rabientes ratione *proprij virus* non febricitare: si autem aliquando febricitant, hoc ex corporis *prævia altera indispositione* fieri.

3. Præter signa ab aliis comemorata, unum se (quod *præcipuum* & *infallibile* futuræ rabiei appellat) animadvertisse ait, omnibus ignotum; atque hoc signum est, dolor *quidam* in loco jam comorso, licèt ulcus antea per dies & menses integrè fuerit sanatum, accedens, qui intensus esse non consuevit, nisi morsus partē nervosam petierit. Hic dolor à loco jam comorso incipiens, levitèrque patientem affligens, per partem post partem, spatio trium aut quatuor dierum, aliquando paulò plùs, aliquando paulò minùs, ascendit ad cerebrum: cui cum comunicatus fuerit, in eo quasi *vertiginem* causat, simúlq; *confusionem* quandam, quorum merito, modò ad hanc partem, modò ad illam declinantes rectà progredi nequeunt; indéque statim homo in rabiem deducitur.

4. Etiamsi rabie correptis omnia excrementorum genera, ut plurimùm retineantur: 1. In uno tamen vidi maximam & ingentem Urinæ copiam excretam, sine ullo ægrotantis sensu.

5. Vidi aliquos simul carnes & ossa apprehendere & conterere, & ita facilè esitare, ut profectò non adeò facilè *Canes* ipsi ossa edant.

6. Narrat, quâ fide nescio, Lupum à venatoribus captum, in diversaque opsoniorum genera apparatum & coctum, fuisse in causâ, ut qui cum gustârint, esitârintque, rabie non multò post correpti fuerint: si verum est, remedium sanè illud ex Hepate dentéve Canino suspectum imò abominandum reddit.

7. Ubi Hydrophobiæ indicia accesserint, si quid in tali casu prodesse poterit, hoc unum erit *Helleborus albus*, ab antiquis valdè celebratus, qui admirandus est in hisce affectionibus. At ubi rabies facta est, morbúsque gravissimus avasit, adeò *lethalis* est ut, *auxilia humana*, nisi tantùm ad *remittenda symptomata*, quæ in *verenda* & horrenda sunt, in cassùm censeam.

DE

1. *En præclarum* Diabete; *exemplum* ex veneuato morsu!

DE LUE VENEREA,

Quarta *Exercitatio Medicinalis.*

QUarto autem loco de plùs quam ferinâ *Lue*, ſcilicet de *Venerea*, dicturiſumus. Hic novus quidem morbus eſt, ejùſque adeò deſcriptio è modernis petenda eſt. Morbi autem tàm vulgaris deſcriptio ſupervacua eſſe videtur; adeóque ejus definitio, & ſymptomatum præcipuorum enumeratio ſufficiat. Morbus autē contagioſus ab humore aliquo venenato ferè in Coitu contractus, ulceribus, doloribùsque ſe manifeſtās, definiri ſolet. At hæc ferè mala morbū in omni ejus ſtatu circūſcribunt; nimirùm Gonorrhæa virulenta, interdum ſine ulla alia exteriore Luis nota; inflāmati Teſtes; Bubones; veſiculæ cancroſæ in pene & alibi corporis; in tota cute puſtulæ; Capitis dolor; Verrucæ ad radices linguæ; ficus & condylomata in año; ſcabies; ſerpigines; in volis & plātis pedum fiſſuræ; Tumores duri; nodi; dolores acerbiſſimi, qui noctu ferè ingraveſcunt; Oſſium caries, in primis in cranio, & naſo, & palato; exoſtoſes à carnibus carcinomatoſis intra ipſum os genitis, dolorificæ; Pilorum defluvium.

Una tamen Lues, varijs diſtincta ordinibus eſt; imò etiamſi multis modis & accidentibus oriatur: maximè tamen ex venereo, fit concubitu, à quo ferè propagari ſolet Lues Venerea in hominum genus. Itaq; qui venereo cōplexu jungitur cum inquinata, á pudendis Lue inficitur: nutrix, à quâ infans pollutus lac ſugit, à mammis: obſtetrix, quæ infectæ parienti opem tulerit, à manu: infans à vitiatâ nutrice altus, nunc ab ore, nunc ab interioribus; condormiens inquinato ſudore difluent, à cute, & à ſummis partibus; qui effuſiore oſculo ſalivam exceperit, ab ore.

Ab Inſulis autem *Americanis*, in quibus, āte *Hiſpanorum* adventum, hic affectus populariter graſſatus eſt, illum per *Hiſpanos* in *Europam* allatum eſſe, nullus jam dubitat.

Unde autē primùm inter *Americanos* Lues illa orta ſit, quæritur? Reſpondeo, Vel à morſu alicujus animalis venenati, vel à victu certe aliquo venēato, credibile eſt. *Americanos* autē *Serpentes* quoſlibet (quorum innumeræ novæ ſpecies nobis incognitæ apud *Indos* ſunt) libenter *comediſſe*, notiſſimum eſt; adeóque vel à victu eorum impuro, (maximè ſi qui ſerpentes darentur, ex eſu hanc labem infligere proprij) vel per ſe, vel certé ex ſua natura viroſa, ab *internâ* causâ primùm malum oriri dicendum eſt: aut ſi qui ſerpentes ex *morſu* (ut Hydrophobiā canis rabidus infligere ſolet) iſtiuſmodi Lue aliquē contaminare apti nati ſunt, tunc ab *externâ* quidem caùsâ primùm originem habebit Lues; quæ ſemel genita, non niſi contagione poſtea afficere ſolet. Imò non multùm refert, quæ primùm via, à ſerpentino genere certè vel morſu, vel cibo aſſumpto oriri, veriſimile eſt.

1 Fernel. cap. 4.

Huic autem rei hæc fidem faciunt; nimirùm *Oviedi* observatio; is autem vir omnium *Hispanorum* primus rerum Naturæ apud *Indos* inventarũ fide dignissimus Historiographus, idem & plurimis annis Insularum unus è primis Gubernatoribus fuit: hujus verò aliquot libri extant, quãvis multi, ab eo scripti, periêre; vir, Cardano judice, antiquis scriptoribus comparandus. Inter alia animalia *Indiæ* occidentalis *Inguanas* exactè describit, scilicet ex serpentum Quadrupedum genere bestiolam haud mediocrem; eo *Indi* avidè vescebantur, & in delicijs habuerunt; homines verò *Hispani* ad eorum exemplum illum in cibis suis quoque posuerunt: neque enim ejus gustus displicuit, etiam cuniculorum carne multo Sapidior; imò neminem, inquit ille, eorum esus lædit, nisi quem Lues Venerea affecerit; de quo quidem morbo, *etiamsi diu sanati sint*, tamen ijs noxam *protinus* infert, & morbum, ex aliquot annis *sopitum, denuò excitat, renovatque*; id quod nostri homines *infinitis exemplis* experti sunt: Hæc *ille.* Adeoq; haud ita absurdum est credere Luem hanc originẽ suam ex simili, si nõ ipsâ illâ, causâ habuisse; cùm ex eorum quidem esu protinùs renascatur malũ, diù ante quasi extinctum.

Ad hæc à me facit illud, nimirùm in pudendis utriusq; sexûs hoc malo affectorum, etiam cùm alia symptomata diù desierunt, tamen ibi nasci solere *Cristas* quasdam spisse *dentatas*, non aliter, quàm in serpente *Inguanas*; cujus corpus istiusmodi cristis ex toto ferè circumscribitur: propria sanè *repræsentatio*, à quo animali ortum suum deduxisset malum: hæc autem mala cristata, inter condylomata & mariscas ab alijs fortasse numerata sunt; etiamsi ea ferè sine *ullo dolore & tenuitate* membranaceâ conspicuâ sint.

Animalia autem venenata contagij sui *characteres proprios & peculiares* imprimere haud rarum est, ex. gr. In Hydrophobiâ à canis rabiosi morsu, & antiquis & modernis authoribus confessus *Latratus*; item deglutiendi *canina voracitas*; item *Lambendi* potius, quàm bibendi, assidua linguæ exertione, *aptitudo.* Ab aranei *Pulicis* morsu, *Tarantula* dicti, assidua saltandi cupiditas; neque istiusmodi araneorum gressus alius est, quàm, more pulicum, de loco in locum saltatio. Illud quidem non ignoro, à quibusdam etiam doctis viris pro fabula haberi; at mihi certè non ita, cui araneorum mores cæteris paulò diligentiùs perspecti sunt: imò, id genus araneorum in fervidis, *Calabriæ* putà, regionibus dari posse, à quibus perniciosissimi morsus inferri possunt: Rerum quidem naturæ historia tantũ incepta est, adeóq; nihil miror illud & id genus infinita alia Phænomena nos latere, & non sine injuria suspecta esse.

Porrò qui *leporem marinum* sumpserint (id est, limacis nudi marini aliquam speciem, qui ferè omnes, etiam in nostro mari inventi, purpurei sunt) urinam *purpurei coloris* reddunt; & in somnis *litoris pulsi fluctus* subinde audire videntur: Corpus fit ijs lividum *Scribonio Largo*, & *Dioscoride* authoribus.

A *Salamandra* (quod è serpentum quadrupedum genere est, gressu invalido & pigerrimo, linguâ longùm exertâ & *aspera*, muscas captas) lingua exasperatur, corpus invalidum & exolutum fit; eodem authore: sed de his plùs satis.

Denique,

Denique, noñullla symptomata (suprà comprehẽsa) à morsu canis rabidi huc accedunt, & ad hanc nostram conjecturam firmandam apprimè faciunt; nempè *Satyriasis*, & haud dissimilis *Gonorrhœa*; ita infectio propagari potest de bestiola in hominem & de homine in hominem ex ipso jam infecti traduce.

Hujus autem Luis origine sic positâ, ad ejus causã efficientem procedã: quæ, ut mihi videtur, perniciosa labes est ex sui generis veneno, attactu multiplici, supra comprehenso, & contagione, contracta. Hujus autem veneni vis & efficacia *hebetior* esse videtur, quòd feminudas tantùm partes & cutem minimè integrã contaminare potis est; item quòd aliquando diutiùs in nobis delitescit, antequã manifestis signis sese prodat. Item, ut venenum magis elucescat, cuicũque particulæ primùm insederit, illic inhærescens pustulam ferè excitare solet; si à pudendis ex. gr. initiũ habet, pustulas in his primùm, & ulcuscula evocat contumacia & mali moris: Igitùr si hæc & similia benè perpendamus, non simplicem humorum putredinem causam adæquatã, sed veneni alicujus peculiaris participem esse Luem hanc nobis affirmare necessè est. Etenim à nimiâ portione in totum corpus disseminata, non alitèr serpit, quàm quæ à canis rabiosi morsu infertur.

Contagionem autem Veneream, ubi scilicet integra cutis est, nec aliquo vulnere læditur, ut in canis ferè rabidi morsu, sic breviter intelligo: Nimirùm, humor aliquis venenosus è muliere Lue affectâ homini transfertur, adhæretq;: is verò humor, quòd tenuis & acris, sese primùm insinuat in oscula vasorũ excretoriorum, quæ ferè ab œstro Venereo patent, perindè ut à frigore contrahi, ac in tubercula se erigere solent. At nec istiusmodi veneni vis tanta est, quin integra cutis satis benè ei resistere possit: ideóq; in ore, circáq; glandẽ penis nudatam, vulva, mammarum papillis, quòd in his partibus oscula vasorum excretoriorum minùs firmentur, id malitiam suam potentiùs exerere solet.

Cùm autem *vasa excretoria* non *meri canales* sint, & perpetuo sine mora humorũ transitui tantùm destinata, sed etiam receptacula, quatenùs humores excernendi diutiùs inibi restitent: id quod à *Glissonio* nostro de Poro bilario ejùsq; ramificationibus satis confirmatur, ex quo reliquorum ductuum excretoriorũ analogia manifesta est. Item, cum humores excernendi ex aliqua certè sui parte possint *regurgitare in habitum* corporis: maximè si ab aliqua causa ductuum excretoriorum oscula coarctentur: Cùmq; is *humor* in Lue venenosus summè *inflammatorius* sit, ut ex ejus infectu aliquando prompto, adurentéq;, vesiculas excitando in ipsa glande, aliisq; infinitis exẽplis, in progressu statúq; morbi sese prodentibus, abundè constat: Phænomena in Lue vulgaria facilè intelligantur. Hinc itaq; Gonorrhææ virulẽtæ ratio, ex qua prima ferè hujus Tragœdiæ notitia, nempè ubi parastatarum, glandularũ & vesicularũ seminalium ductus acredine venerea inflamantur & regurgitat humor infectus: ita ipsi etiã ductus vellicantur ab humore acri, serúmq; adeò ab arteriis eò propulsũ validiùs effluit ex habitu corporis, atque ex *fracedine* ductuum *venenosa* citiùs corrumpitur. Item Bubonũ intumescẽtia hinc elucescit, nẽpè ubi stagnat istiusmodi humor Infect⁹. Item cur tantoperè caput, ejùsq; ductus salivales in oculis, in ore, in faucibus, in

palato, petat, ratio est, quòd ex ijs serum infectum (ex regurgitatione ductuũ circa penẽ putà) faciliùs erumpat, nimirùm tali humori recipiendo, evacuãdóque maximè totius corporis usitatis & *capacibus* vasis.

Cùm autem hujus morbi infinita exempla passim occurrãt, ea, quæ maximè nota, & suis symptomatibus facilè discernẽda sũt, ferè omitto; alia verò magis *occulta*, *incognita*, *& suspecta tantùm labis*, & ferè ex adjuvantibus tantùm agnoscenda, *exempla* in Lucem proferre operæ prætium esse existimo.

ÆGROTUS I.

Mulier quædam marito ex viginti annis Lue Venereâ affecto, & jam diù sano, (certè ex propria opinione) nupta, ex secundo Puerperio, mense jam finito, tumorem contra uterum obliquum, non sine aliquo dolore, sensit: ab Utero verò toto puerperij tempore gravis odoris quædã sanies effusa est, tandẽ uterinâ purgatione ex consueto cessante, is tumor paulùm auctus est; item sub eo tẽpore febricula accessit, quæ, certis quasi periodis quotidiè exacerbata, ex intermittentiũ genere esse videbatur: fœminã lenioribus medicamentis purgavi at sine effectu, nã tumor & dolore & magnitudine indies multùm increvit; adeóque curationis rationẽ protinùs mutavi, & cataplasmata ex emollientibus, maturantibus, & anodynis superin jeci; itẽ simul ãtivenereũ Apozema, cui *Cortex Peruvianus* ficúsque larga manu injectæ sũt, aliquoties in die propinavi: post 10 dies Chirurgus, caustico primûm admoto, abscessum mediâ plagâ aperuit, quo vulnere magna puris copia effusa est; ad 20 dies vulnus clauditur; interim apozema suprà scriptũ assiduè, &, vulnere ad integritatẽ se contrahente, *Hierã antiquam* simplicem ter, quatérve sumpsit. Convaluit. Hoc mihi contigit ante aliquot annos.

ÆGROTUS II.

Mediæ ætatis mulier quædam à puerperio gravissimis doloribus ab utero affecta est; tandem ex altero latere, paulò infra umbilicum ad inguin, tumor ortus est; altero mense à tumore incepto accersitus, fœminam tabidam suprà fidem inveni, cubili defixam, die nóctéque præ cruciatibus exclamantẽ; tumorẽ admodùm durum, capitis infãtis ad instar magnitudinis, vidi; tumor plerisque medicis cancer uterinus existimatus est, multa tàm extrà quàm intrà adhibita sunt, at sine ullo effectu. Huic protinùs purgatoriam medicinã validã, ex *Hiera antiqua*, secundùm *Scribonij Largi* mentem *duplicata*, propinavi; item alternis diebus Antivenerea, & alternis diebus invicẽ purgationes, repetere jussi. Quid fit? Octidui spatio tumor ex toto disparuit, lecto egressa est mulier. Convaluit præter omnium expectationem.

ÆGROTUS III.

Mulier 30 annos nata, in *Clare-Market* habitans, ex secundo puerperio, ad secundum mensem tumore duro è regione Uteri, ad alterũ inguen paulùm inclinante, graviter affecta est, non sine febricula. Me vocavit: cùm pus ex tactu confectum

confectum esse videretur, anti-venereum Apozema ter quotidiè propinavi: biduo autem ab adventu meo Chirurgum incidere tumorem jussi: à quo vulnere infinitum pus fœtidum effusum est. Paucis septimanis fæmina ad integritatem restituta est. Maritum clàm, & in aure, monui de malo Uxori inflicto: neque se olim Lue Venereâ affectũ fuisse negavit, sed jam à multis añis, certè ex propria æstimatione, ab illo morbo convaluit.

ÆGROTUS. IV.

Mulier quædã ex puerperio, multo fluore, albo dicto, valdè afflicta est: mox eo ex parte cessante in assiduã diarrhæã, at citra graviora tormina, incidit. Etenim huic à multis multa data sunt; at inutilia õnia. Aquæ chlaybeatæ, falsó sic dictæ, & ipse crocus, ferrùmve vario lenocinio apparatũ, infinita astringẽtia simplicia, cùmque rhabarbaro tosto admista, opiùmq; diversimodè cõfectũ, ne hilũ profuêre. Ad tertiũ annum malũ assiduè protractũ est; penè jam tabe consumpta est fœmina; ipse tandem accersitus maritũ clam monui de uxoris malo, quod graviter tulit, tamen libenter confessus est, se primâ juventute istiusmodi labẽ contraxisse; at præter aliquos, idque rarissimè, contingentes dolores vagos, se ne suspicionẽ quidem alicujus mali habere; imò nec ejus filiam, octo jã años natam, alicujus vitii impressionem unquã indicâsse, adeòque ejus uxorẽ minimè contaminari posse. Ampliùs cõtendere nolui: Respondi, tardiùs esse quàm ut propriis medicamentis opem ferre possem. Rus abiit mulier uno vel altero lapide ab urbe; eòque malo obiit.

ÆGROTUS V.

Mulieri cuidam primariæ, marito Lue Venerea affecto, &, ut fieri solet, *benè sanato* plures años nuptæ saliva tenuis vehementer moveri cõsuevit; at sine gravedine aliqua, tussi, aut destillatione certè molestâ: tamẽ saliva ad libram unam vel alterã die noctéque effundi solebat, ut ipsa & ego etiã aliquoties ex linteis madidis cõjecturam fecimus. Hæc autẽ obiter notavi: Cùm marito, ex febre putrida laboranti, bis, aut ter trieñij spatio, medicinã fecissem, aliquoties è magnis periculis evasit; vir tricomgiarius tanden obiit; altero post ejus obitum anno optima fœmina, eâ salivatione spontaneâ jam in assiduam tussim conversâ, graviter afflicta est: in manibus præcipuorum hujus Urbis medicorum diutiùs fuit; ab omnibus malum pro simplici Phthisi habitum est; biennium & ampliùs medicè vixit, tandem fato succubuit.

ÆGROTUS VI.

Quidam quinquagenarius, ante 14 annos Gonorrhæâ leniter virulentâ, si id fieri potest, affectus est remediisque vulgaribus, ex ejus relatione, subitò convaluit, nec ampliùs recidivam passus est aut ullum grave symptoma. Vino & potationibus assiduè deditus est; ex improviso tandẽ ambabus manibus & altero pede resolutus est, non sine oris tortura: hanc paralysim subitam levis salivatio excepit, indies increscens; sesqui annũ rurales Medici hominem frustrà tractâ-

tractârunt, & *aquas calidas* ad dies plures bis ingressus est: at nihil profuerunt. *Londinum* venit, & se meæ curæ comisit: Alterum pedem trahebat, manûsque ita contractæ fuêre & rigidæ, ut nec digitis aliquid comprimere, nec intra eos aliquod depositū ejicere potuit, pleráque verba vix articulatim pronunciavit; at omnium jam longè gravissimum symptoma salivatio spontanea fuit, quæ hominem die noctéque vehementer molestavit, imbecillem reddidit, & omnibus remediis obstitit. Hujus autem salivæ lentorem & fœtorem ingratum curiosiùs observavi, qualis esse solet ab Hydrargyri inunctione. Huic autem malo sic protinùs occurrendum putavi. Apozema ex Guaiaco, &c. confectū citra sudorem propinavi. Vinum & carnem homini marescenti, & quia eo in bona valetudine admodum usus est, indulsi; quarto quoque die Hierâ Diacolocynthidis simplici ex decocto Epithymi, alvum movi: at Salivatio non ante tertium mensem ex toto desiit: tandem cardiacis & calidis aromatis ejus viscera confirmata sunt; intra sex menses manum ita firmam habuit, ut jam scribere posset, imò aliquot miliaria ambulare, & domum tantùm non integer rediit.

ÆGROTUS VII.

Quidam juvenis, admodùm robustus, vino & scortis deditus, Rheumatismo gravissimè correptus est, maximè nocte præ cruciatibus infinitis, in capite, mediisque tibiis, regione interscapulari, & alibi corporis, citra ullum tumorē, afflictus, ut nec cubili se continere, nedùm dormire, posset; itē his malis febris insuper aliqua intermittens añexa est, horrore, incendio, sudore certis horis quotidiè circumscripta; quod ex pulsu celeri, urinâ valde biliosâ, & tempore accessionis, mihi liquido constitit. Venā in brachio potinùs incidere jussi, è quo sanguis admodùm lentus & crudus ad librā missus est; deinde Apozema ad Luem simul & Febrifugū validum ter quotidiè propinavi. Sudorē Sp. C. C. ad ℈. ß. ex aq. lact. alexiterij dict. excitavi. Alternis diebus per tres vices sanguinē mittendū curavi; quotidiè enematis fortioribus alvū sollicitavi, nocte somnium opio cōciliavi. Octiduo elapso, cùm Urina primùm paulò pallidior visa est, *Corticem Peruvianum* ad ʒij. ex vino, bis quotidiè sumēdùm proposui. Decimoquinto die exiit foràs integer; at multò diutiùs Apozemate suprà posito usus est. Convaluit.

ÆGROTUS VIII.

Mulier, viginti quinque años nata, ex septennio nupta, obesa, ad tres minimùm menses doloribus quibusdā punctoriis in cruribus, maximèque pedibus, eorúmq; vehementi ardore graviter cruciata est. Item huic assiduus capitis dolor; huic præterea tussis die noctéq; vexatissima, ut insomnis planè fuerit ad aliquot menses. Accersitus, fœminam in veni febriculâ lecto detentam, Urinam admodùm rufam, qualis Ictericorū esse solet. Clàm maritum de Uxoris malo monui; haud inficias ibat, mutúsque assentire videbatur. Huic protinùs sanguinem ad libram misi. Postridiè calamelanos ℈j. ex Electuarij lenitivi ʒj dedi. Potionèmque horâ unâ elapsâ, Decocti amari cum Senna ad ℥iij. propinavi. Et vomitu & dejectione benè fecit; ea nocte opio somnū conciliavi, Tertiò, hujusmodi

modi pulverem præscripsi, [℞. *Cocheineil.* ℥j. *Ossis sepiæ optimè lævigati* ℥ß. *m. f. Pulvis.*] Hujus ʒij. sexta quoque hora sumpsit. Item Decoctum validum Guajaci, &c. ex more nostro, omnis potionis loco, vino albo omnigeno non excluso. Bolum & Haustum purgatorium tribus ampliùs vicibus sumpsit, at ex calamelanos ad x. tantùm grana. Octidui spatio urina primùm fit optimi coloris & consistentiæ qualis sanorum: ad decimum quintum diem & dolor & omnino tussis desiit. Convaluit.

ÆGROTUS. IX.

Infans quædam ex nutrice inquinata, annum tertium agens, hæmorrhogiâ, capitis dolore præcedente, usque ad deliquium, affecta est; ad unum verò ætatis suæ decimum quartum, Vesiculæ sivæ pustulæ quædam, modò in fronte, at sæpiùs ad imum nasum, oriri consueverunt; hæ vesiculæ mali moris fuerunt, & aliquot vestigia sive cicatrices sui reliquerunt ad instar variolarum: ubi jam menstrua apparere ceperunt tussi gravissima & febricula affecta est; & simplex Phthisis judicata est: Fonticulo in brachio, & diætâ ex Guajaco, cui *Cortex Peruvianus* adjectus est, & medicamentis purgatoriis tandem convaluit; imò ejus extrema macies in habitum pleniorem pinguémq; mutata est. At deinceps valetudinariam vitam egit; modò capitis dolore, modò raris aliquot pustulis circa faciem orientibus, at sæpius tussi & spirandi difficultate oppressa est.

ÆGROTUS. X.

Lichenes Venereæ admodùm vulgares sunt, & passim occurrunt; non tantùm in iis hominibus, qui Lue affecti & pro sanatis habentur, sed in aliis etiam non suspectis. Ejus autem mali hæc ferè conditio est: In cute alba, vel pectus totum, vel præcordia, vel collum, aut fœmina & inguina latè occupat quædam flavedo, minutissimis puncturis rufis exasperata; istiusmodi verò maculata cutis, ferè tempore æstivo molestissimo pruritu ægrum torquet, præcipuè noctu; quas ideò insomnes peragunt.

Item in hâc Urbe valdè frequens est Herpes, dicam an Scabies quædam sicca Venerea, admodùm contagiosa, vexatissimum malúmque, ut nihil suprà. Hujus autem notæ sunt, pustulæ quædam exiguæ, modò tantum corpus infestantes, modò brachia aut crura tantùm, ferè sine pure, imò etiamsi unguibus incidantur, tamen siccæ esse non desinunt; interdùm in cute permanent, sæpiùs verò latent & ægrè sentiri possint, nisi ab infesto & assiduo, maximè nocturno, pruritu.

His verò remediis uti soleo, præter decoctum Guaiaci, &c. & purgationes proprias; nimirùm, priorem labem succo limonis ex sero lactis fovere soleo: item illæ, si admodùm pertinaces sunt, & posterior, etiam labes, maximè Unguento *Catapsoras*, vel per se, vel alio diluto, cum bono eventu & tutò illini possint; ut sæpiùs expertus sum: Imo tu velim scias hæc mala nullis remediis nisi ex Hydrargyro confectis extirpari posse.

ÆGROTUS XI.

Quinquagenarius quidam ex aliquot annis *Iſcuria* graviter affectus eſt; à tertio ejus conjugio id illi accidit; ejus fœmina valetudinaria,& quantùm ex voce impedita,ob aliquem,putà in palato,defectum,& vultu,conjicere mihi licuit, ex Lue inquinata: certè is vir mucum quendam fœtidum & ſanguineis fibris interſperſum copiosè cum urina excernere ſolet, non ſine infinito cruciatu in pene. Huic autem ſic putavi ſuccurrendum eſſe: nimirùm, [℞.*Spiritus Vini rectificatiſſimi.* ℔ß. *Gummi Guajaci* ℥ß. *Cantharidum* ʒj. *Cocheineil* ℥ij. *Succi Hypociſtidis* ʒij. *Spir. Sulph.* ℈j *digerantur cinere calido ad* 12. *horas*:*filtrentur per chartam bibulam.*] Hujus medicinæ guttas XL.ex cereviſia tepida manè & tantundem veſperi quotidiè propinavi; quo ſanè remedio ,bono effectu,ad tres menſes uſus eſt;idémque à me infinitis gratiis propter inſigne beneficium redditis, etiam atque etiam rogavit; Etenim malum diuturnum jam potuiſſe tolerari, haud nihil eſt.

ÆGROTUS XII.

Vidua quædam juvenis,graviſſimo Urinæ ardore & punctionibus ibidem, item Condylamatis cancroſis in pudendi labiis, non ſine vehementi capitis dolore, afflicta eſt; maritus ejus ex anno ruri Lue mortuus eſt; ipſa *Londinum* venit, & me coram obſtetrice de morbo conſuluit.Hanc autem ſic curare cogitavi;nimirùm illam purgavi quarto quoque die pilulis de duobus, quibus æqua pars Mercurij dulcis adjecta eſt. Item Apozemate ex Gujaco, &c. pro potu quotidiano,citra ſudorem. Item,[℞. *Cocheineil* ℥iij. *Cantharid.* ʒj. *Vini Rhenani* ℔j. *miſce, digeratur per diem B. M.*] hujus cochleare è decocto Guajaci ℥iiij. bis quotidiè ſumpſit; quorum uſu Gonorrhæa admodùm virulenta, fœtidum & ſanguineo viridem purem effundens, integrè ſublata eſt; & duobus plùs minus menſibus ſine ullâ ope Chirurgicâ, etiam ulcera ſiccata ſunt, dolórque capitis ex toto deſiit.

ÆGROTUS XIII.

Quidam juvenis ter Gonorrhæa affectus eſt,non ſine aliis gravibus Luis ſymptomatibus.Tertia vice ad me venit, Urinæ ardore punctorio,item deſtillatione puris ſubviridis. Hominẽ ſtatim *calomelano* purgavi pilulis fortioribus additis; intra triduum pus attenuatur, & pelludidum fit; quo tempore colyrium injeci hujuſmodi, [℞. *Aquæ Plantan. Papaveris Rhœados, an* ℥iij. *Opij benè uſtulati* ʒj. *Mellis Roſati* ℥j. *Trochiſcorum ex Minio puro metallico* ʒij. *m.*] intra ſeptiduum & Urinæ punctiones & Gonorrhæa ex toto deſierunt. Decocto autem Guajaci diù uſus eſt citra ſudorem, quo integrè convaluit.

ÆGRO-

ÆGROTUS XIV.

Quidam juvenis jam primùm Lue inquinatur; illi in Glande veſicula cancroſa orta eſt, at ſine Gonorrhæa aut ullis punctionibus inter meiendum; ſub eodem tempore in utroque inguine inſuper bubo ſentitur; & jam inhorruit & febricula incenſa eſt; propterea ingens capitis dolor, & in cruribus puncturæ intolerabiles. Hominem ſic protinùs reſtitui: Alternis diebus calamelanos ℈j. ex Electuario lenitivo dedi; ſanguinem è brachio ad libram miſi; decoctum valentiſſimum Guajaci, cui Cocheineil ad ℥iij. adjectum eſt, propinavi. Chirurgus veſiculam citò curavit præcipitato rubro ex aliquo digeſtivo; bubones à tertiâ medicinâ purgatoriâ diſparuerunt; ad tres ſeptimanas convaluit; diù tamen Apozemate ſuprà ſcripto uſus eſt citra ſudorem, & vino albo carnéque minimè abſtinuit.

ÆGROTUS XV.

Juvenis quidam, triginta annos natus, bis Lue infectus eſt, & toties ſalivationem cum Hydrargyro paſſus eſt; at non ſine recidiva; etenim huic lingua & fauces & ipſe penis Ulceribus cancroſis miſerè affectæ ſunt; etiamſi optimorum chirurgorum ope, & methodo vexatiſſimâ diu à ſalivatione ultimâ uſus fuit. Hunc ſic reſtitui. Propter ſummam ſtomachi imbecillitatem, vinum ei album Gallicum libenter indulſi; item, propterea quòd Hydrargyri copiam ſupra fidem ſumpſiſſet, [nam ultima ſalivatio per calamelanos admodùm difficulter mota eſt] ſucco limonum in omni intinctu uſus eſt. Hierâ antiquâ duplicatâ eum admodùm frequenter purgavi; interdum aliquot grana, ìdque raro & parcè, Mercurij dulcis ex bolo Mithridatij dedi; pridiè nocte ante medicamentum purgatorium deſignatum, Decoctum Guajaci, &c. aſſiduè citra ſudorem propinavi. Chirurgus *Mullins*, egregius artifex, quem accerſivi, & oris & penis Ulcera diligenter curavit: intra ſex menſes integram ſanitatem recuperaverit, nihil mali relicto, præter lichenes quoſdam; at citra cruciatum aut contagium, quod ſcio. Uxori datum, & optima valetudine fruitur jam ex ſeptennio.

Hactenùs de Lue Venerea aliquot pauca at diverſa pro inſtituto noſtro Exempla breviter expoſuimus; mox de Curationis ſcopo dicemus, qui in purgatione, medicamentis ex Hydrargyro confectis, præcipuéque nunquam ſatis laudando illo Mercurio dulci dicto, & Guajaci decocto conſiſti; imò his ferè duobus medicamentis tota curationis methodus hodiè includitur. Horum itaque medicamentorum virtutes paucis pro more noſtro examinare volumus.

Hydrargyrus autem primùm inventus, & huic malo cum aliquo ſucceſſu adhibitus eſt, at extrà tantùm & in unguentis. Hoc *debemus Arabum Scholæ* authore *Fernelio*. Illud quidem non ignoro, *Arabes* literarum ſtudium coluiſſe

post *Graces*: *Arabes*, inquam, ab *Octavo Seculo* omnium ſcientiarũ artiúmq; utilium & præcipuè medicinæ monumenta è Græca in linguam ſuam traduxiſſe. At pace tanti viri, facilè ſui ſeculi doctiſſimi Medici, Hydrargyri multiplex uſus, etiam ad Scabiem ab antiquiſſimis Medicis Græcis diducendus eſt. Etenim *Dioſcorides* expreſſis verbis ita perhibet, *cinnabaris*, cerato excepta, papularum eruptionibus, ambuſtis igni medetur; *cinnabaris autem & optimum & ipſiſſimum Hydrargyri metallum* eſt. Item idem medicamentum alio nomine apud antiquos *minium* appellatur, & ſinopicum præ cæteris valdè commendatur. Hydrargyrus fit ex Minio, quod abuſivè cinnabaris dicitur; *lib.*5.*cap.*6. Unde conſtat cinnabarim & minium, certè antiquis pleriſque, ſynonyma fuiſſe: imò cinnabaris optimi coloris minium quoddam *Africanum* fuit, quo nomine inſtitores ejus temporis omnigenum minium appellaſſe veriſimile eſt.

Atq; ex hoc fit Emplaſtrum rubrum adverſus morſus ferarum apud *C. Celſum*, quod ſanè pro nobis maximè facit; ſiquidem Hydrargyrũ ex reſina Terebinthinæ ad contagioſa vulnera aptum eſſe confirmatur. Rurſus, apud *Æginetam* exſtat Emplaſtrum ex Cinnabari ad Tophos & alios omnis generis induratos tumores, Porrò, adeò mite remedium apud antiquos creditum eſt, ut ad oculorum inflammationes efficacitèr cohibendas commendârunt, *Dioſcoride* authore: atque hæc ſatis ſunt de externo ejus uſu apud antiquos Græcos. De interno autem *Myrepſius* audiendus eſt, (*cap.* 62.*de Antidotis*) is inter Antidotos omninò neceſſarias ad difficultatem Urinæ & ſtillicidium & calculoſos unam à *Galeno* tranſcripſit, in qua ciñabaris drachmæ ſex inſunt. *Ætius* quidem eandem Antidotum *Philagrio* inſcribit, cui fortè cinnabaris ex aliqua temeraria, non minùs quam timida ſuſpicione minùs arriſerit; ſed animadvertendum eſt in hac Antidoto ineſſe quoque Lapidis *Syriaci* (fortè *Judaici*) drachmas 35. adeóque vim ejus potiorem metallis deberi, veriſimile eſt: & perperâm cinnabarim ideò ab *Philagrio* excludi: quâ tamen omiſsâ Antidotum à *Philagrio* denominare voluit *Ætius*, quàm à *Galeno*, cujus compoſitio cinnabarim incluſam habuit.

Hinc adeò evidentèr diſcimus(quod demonſtrandum propoſuimus)apud antiquos Cinnabarim, id eſt Hydrargyri purum putum metallum, medicamentum natum & non ullo lenocinio vitiatum, ad omnes uſus in Lue Venerea maximè requiſitos tàm intrà, quàm extrà, adhibitum fuiſſe; nimirùm *ad Urinæ difficultatem*, quod genus remedii Gonorrhæa virulenta maximè deſiderat; *ad ignis ambuſta & inflammationes*; ambuſtis autem veſiculæ propriè oriuntur Lue: ad *tumores omnigenos induratos*, ex quo mali genera Bubones Venerei ſunt: ad *papulas erumpentes*; & quæ, quæſo, fœdiores papulæ: quàm quæ ex tùr; eadem mala in pene frequentiſſima ex lue oriri ſolent; Poſtremò, ad *ferarum morſus* ex reſina Terebinthina; atque ita prodeſt ad Luis efficientem & primariam cauſam. Quorsùm itaque *Arabibus* damus, quod *Antiquis Græcis* jure meritò debetur?

Illud quidem fateor, aliam rem eſſe Hydrargyrum, atque aliam Cinnabarim

rim: at in CiñabariHydrargyri vis nativa lenis, & benigna eſt: cùm idem ex lapide coctus, & ignem expertus tantùm non venenum eſt, & inteſtina exedit; imò ex Terebinthina aut a dipe articulis inunctus, linguam, fauces, totúmque caput intumeſcere facit, ſalivamque vehementer movet, haud aliter quàm ex intẽſo aliquo frigore, cui corpus exponitur, gravedines deſtilationéſque pituitæ protinùs oriuntur; ad eundem modum venas quaſlibet, præcipuè lymphæ ferendæ dicatas, torpore quodam infeſtat: rigorem autem torporémque genuinum eſſe Hydrargyri effectum cuilibet experiri licet. Etenim tu velim demittas digitum in Hydrargirum, paucis momentis illum pallidum, mortui inſtar membri, extrahes: imò vi quadam narcotica tremores nervorúmque reſolutiones ex ejus aſſiduo uſu oriri neminem operariorum latet: ad hæc, quòd Hydrargyro inunctis ægrè adeò medicamentis purgantibus alvum moveri, ut ea duplo validiora, quàm ante, facilè perferunt; ſcilicet, à ſtupore viſceribus inducto.

At qui fit, inquies, ſalivam, non ipſum ſanguinem moveri? Ita quidem haud rarò evenit; ab intenſo gelu multi hæmorrhagiis corripi ſolent; ad eundem modum in Ptyaliſmo ex Hydrargyro interdum diſenterias, & ſanguinis è gingivis profluvium contingere ſolere abundè teſtatur Hiſtoria medicinalis: Saliva tamen ſola diu & vehementer movetur. Ea autem res paulò altiùs deducenda eſt. Cùm lymphæ & aſſidua ſeparatio & in ſanguinem reditus neceſſarius eſt, propter rationes alibi exponendas, ubi de natura ſanguinis privatim agemus; cùmque propter ſummam Lymphæ-ductuum teneritudinem quâ ſtupore facilè afficiantur ab Hydrargyri inunctione, illa debita lymphæ ſeparatio reditúſque in venas ſanguineas multùm impediatur, neceſſe eſt; vaſáque adeò ſanguinea ſupra modum impleri ſuo alienóque humore, tantámque lymphæ copiam ſolis arteriis veníſque contineri non poſſe. Igitur aſſidua vi & pulſu arteriarum, lympha per propria vaſa ægrè jam reflua, (quæ ex intenſo Hydrargyri frigore tonum jam ſuum & vigorem amiſiſſe diximus) ad *Salivæ majores ductus excretorios*, (ſcilicet quá patentior porta detur) qui ferè in ore ſunt, propellitur effunditurque. Etenim niſi lympha, propter dictam cauſam, jam ſupervacanea aſſiduè evacuaretur, ne cor ſuffocatione perpetua deficeret, ſuóque gravi oneri ſuccumberet, metuendum eſt: hinc adeo frequens & familiare eſt delinquum in primo Salivationis impetu; item Glandularum capitíſque infinita intumeſcentia. Ad hæc, ſi ob aliquam cauſam ſalivæ exitus in ore impediretur, ea protinùs totis inteſtinis excerneretur, & Diarrhæa, (ſalutifera tamen) vehementèr infeſtaret; ſiquidem ibidem quoque innumeræ glandulæ *Salivæ excretoriæ* ſunt, non aliter quàm in ore; etiamſi præter unum *pancreaticum ductum* alii minutiſſimi ſunt, tamen multitudine infinita eorum parvitas compenſatur. Adeóq; in hoc tota *ſalivationis ratio* verſatur, nimirùm intra ſanguinea vaſa lympham cohibendo, quæ jugi circuitu aſſiduè & neceſſariò ſeparari & denuò inferri debet; ab artuum verò inunctione, propter vaſorum Lymphaticorum torpidorum tenuiſſimæ texturæ depravationem & ineptitudinem, ejus reditus eo præpeditur

ditur, veníſqueadeò ſanguineis uſque circuire cogitur ad gravem cordis arteriarúmque inundationem, per *emiſſaria* Salivæ ductuum tantùm deplendam; neque enim arteriis ſe exonerandi alia ratio niſi ductibus excretoriis relinquitur. Quemadmodum ſi fortè à frigore, mutilatione alicujus membri, vel à ligatura, menſura & modus Venarum diminuatur, pulmo à catarrhis infeſtari, vel hæmorrhagia, hydrópſve oriri ſolet.

At noſtri homines magna induſtria Hydragyrum *operi interno* tuto abhibuerunt, ejuſmodi itaque remedii jam ſecuri eſſe poſſumus; quòd ejus ferocia domatur, & ſalibus multiplicitèr adjunctis, compedes ei injiciuntur; quorum ligatura ſtrictiore fit lene remedium. Hoc equidem ſentio, noſtros homines aliquid ampliùs quàm *actum* egerunt, & eorum *artificium prætio longè materiam excedere.*

Atque ea hujus ſæculi felicitas eſt: adeòque ampliùs quæritur, cur ab Hydragyro in Mercurium dulcem confecto, eadem tamen ſalivatio oriatur; maximè ſi adjectum ſit aliquod medicamentum aſtringens, ut in corpore, etiam invitis ſalibus ei connexis, tantiſpèr moretur, idémque ſpiſſius detur. Atque illa ſanè differentia eſt inter medicamẽtum natum; atq; idem artificioſum; nimirùm ſales *adjectiuos* pro ſua natura à madore caloréq; ventriculi, & inteſtinorum diſſolvi, & à ſale urinoſo, è concoctione Stomachi *Septica* orto, vinculis & connexu cùm Hydrargyro liberari; huncque adeò ſibi jam reſtitutum relictùmque, vim ſuam indolémque denuò exerere poſſe; ſcilicet torporem Lymphæ ductibus cõciliando; quod illic tanto faciliùs efficere potis eſt, quantò corporis interior pars cute externa, digitorum putà, tenuior eſt.

Ex hoc autem Lymphæ mirifico profluvio [quæ prorsùs *nova purgationis forma eſt*, veteribus incognita] multa commoda nobis accedunt; nimirùm puſtularum ardorem extinguit, exſiccátque Ulcera? non externa tantùm, ſed & interna; quæ ipſa quoque veſiculis, puſtulis, ulceribûſque fœdâtur: cætera omitto; illud quidem veriſſimum eſt, ſolo *Ptyaliſmo* morbi racidem non evelli; imò ſuperiore ſeculo infinitis experimentis conſtabat, multos decies & ampliùs curationem ex perunctione fruſtrà expertos fuiſſe: Atque idem teſtâtur noſtri homines, inter alios *Wiſemannus, Obſ.* 53. optimus ſanè chirurgus idémque fide digniſſimus, nuperus *Anglicanus* Scriptor: vitium quidem lenit, différtque, at perniciem non aufert, neque ulla cura fine *Guaiaco* efficax; ut nec à Guaiaco ſolo aliquid expectandum eſt citra periculum recidivæ.

Igítur ut rem conficiamus *Guaiaci* etiam facultates nobis brevitèr expediendæ ſunt. Hic verò aliquis objiciet, Ægrotum 16. noſtrum ſuprà comprehenſum, uſu Guaiaci, Hydrargyro modicè dato tantùm ad grana aliquot, curatum fuiſſe; item in illa præclara *Fernelij* cura, cujuſdam quinquies fruſtrà inuncti, ſolo Guaiaci cremore tandem reſtituti? Reſpondeo, *Hiſtoriæ Fernelianæ* facilè fidem do; at nec ſuus æger, nec meus, nec alius quilibet ſine uſu Hydrargyri unquam integer erit; mihi autem perinde eſt, ſi unquam datus eſt, Hydrargyrus: quamdiu ſanè ab ejus exhibitione ſit, non magnopère quæro; nam corpus afficit, etiam poſt triginta & ampliùs annos, ut ex Trepano, & Salivatione

tione aliquoties per se redintegrata nobis certò constat: imò nulla concoctione domari potest, & in glandularum *Mæandris* aliisve corporis recessibus latere solet; aliquâ tandem occasione loco moveri, & genium suum denuò exerere solere; adeóque si quis Hydrargyrus vel intùs sumptus, vel extrà corpori adhibitus unquam fuit, ex usu Guajaci è latebris excitari, & cùm antiquâ ejus impressione, hominis ævo non delenda, tùm nova operatione partibus adhuc vitiatis curam facilitari, perficique.

Guajacum sanè est medicamentum admodum tenuium partium & piperâti gustûs, sudorésq; adeò movere aptum. Hæ verò *piperatæ Resinæ*, ab *India Occidentali*, *Nova* medicamenta sunt: hujus notæ sunt Balsamum *Peruvianū* & Gummi falsò, dum Resina Guajaci dicenda est, Paralyticos, stupidos, & quovis modo resolutos, curat. Ejúsq; adeò præcipua facultas est stupori ab Hydrargyro inducto mederi, ipsúmq; Hydrargyrum ponderosum & hebes medicamentū digerere & in omnes corporis partes dissipare, tandémq; expellere, scil. viscera eorùmq; vasa calefaciendo, penetrando, corroborando. Igitur *Guaiacum Hydrargyri*, ut *Hydragyrus Veneni, in Lue Antidotum* est. Hydrargyrus pustularum ardores extinguendo, atque ulcera siccando, aliquot teneriores corporis partes stupore resolvit labefactátque; contrá Guajacum easdem partes labefáctatas suo calore piperato fovet, expeditque; & quatenus valdè resinosum, vi sua emplastica, ex integro sanat: visceribus autem iam denuò invigoratis, ipsum tandem Hydrargyrum, Hospitem torpidū & alienum, ne intra nos æternùm pernoctet, circuire cogunt, sudoréq; præcipue rare-factum aut Urina, aut Vapore insensibili expellunt.

Atq; hæc via quidem brevior & expeditior est; tamen citra sudorem idem ab eodem fit, certè medicinis purgatoriis adjuto; maximè si cætera boni regiminis præcepta serventur, at cura diutiùs procrastinetur, certissimi tandem effectus: imò vinum, quod sæpiùs expertus sum, successum nō impedit; potiùs auxilio est.

DE SCORBUTO

Quinta Exercitatio Medicinalis.

PRoximo autem Lui Venereæ loco *Scorbutum* posuisui, & propter morbi *novitatem*, & quòd illi tot tantísque *signis communibus*, valdè affinis sit; imò ab altero dignoscere, nisi admodùm exercitato medico, haud ita facile est. Etenim Scorbuto sui quoque dolores sub noctem graviùs infestantes, item sui tumores duri; suáque Ulcera exedentia, pustulæque & maculæ, suæq; pedum punctiones, & crurum lancinationes sunt, Veruntamen Scorbuto etiam *peculiaria symptomata* sunt, in Lue Venerea minimè notāda; minirùm Gingivarū tumor, mollities & fœtor; in toto ore, cruribus, aliisq; corporis partib⁹ purpureæ maculæ *verè violaceæ*; ventris

ventris tormina; præcordiorum gravitas molestissimúsque anhelitus, sæpiùs ad deliquium; crurum debilitas & mira lassitudo. Dysenteriam, Febres erraticas, intermittentes cujuscunque Typi, pestilentiales, Pleuritin, Dolorem Ischiadicum, Arthritidem, Paralysin, Hydropem, Atrophiam Scorbuticam, aliáque infinita symptomata taceo, quæ primâ facie alios, atque alios morbos mentiuntur; summa tamen industria & admirabili sagacitate ab *Eugaleno* primùm, superioris seculi medico docto, hæc morborum simulachra à suis archetypis penitùs discernere & distinguere docemur. Illud quidem non ignoro, apud *Plinium stomachaces*, & *scelatyrbes* cujusdam mentionem fieri, quo Milites *Romani* olim in *Belgiæ maritimis* subitò correpti sunt; unum eundémque morbum cum Scorbuto hodierno fùisse, vero non admodum dissimile est: tamen à veteribus medicis prorsùs neglectus est, neque apud eos ullibi, certè de industria scriptus, ut tantus morbus meruit, occurrit; quòd loci alicujus remoti & tunc temporis parum noti, tantùm indigena fuit. Superiore autem seculo exeunte, ut diximus, *Eugalenus* multùm de Rep. literaria meruit, quòd hunc primùm morbum accuratè descripserit. At hic Morbus jamdiu quasi lâtescens inter haud ignobilem gentem *Flandriæ* Populum, ex assidua & aucta navigatione apud Indos novas vires acquisivit, ut *maris ipsius* proprius & peculiaris plerísque jam audiat, verè *morbus nauticus*, & omni populo longis itineribus naviganti, cujuslibet terræ *Europæ* ij fuerint, communis, sive ea Navigaria calidis, frigidísve regionibus fiat: modò nimius iis labor, & victus præter rationem salsus & crassùs tantùm præbeatur.

Hujus autem causa efficiens *victus salsus* est, ex. gr. Salsamenta è marinis piscibus vel muriâ conditis, vel se siccatis, item caseus (omnis in *Salem* caseus senescit; id est, urinosum septicúmque, *Plin. lib.* 11. *cap.* 42.) vetus & salsus; atque id genus alia victûs genera. Identidem potio quælibet salsa in hoc censu est; ut cerevisiæ ex aqua subsalsa coctæ; vel quibus sal aut calx viva adjecta est: quæ pessimæ consuetudines, in coquendis cerevisiis non lupulatis, ferè per totam *Angliam* jam obtinuerunt; siquidem inde cerevisiarij multùm lucrantur, quòd ita *Potiones hordeaceæ* confectæ, & subitò claræ fiunt, & ab acrimonia diu servantur. At sanitati nostræ interim infestissimæ sunt. His adde ipsum *marinum aërem verè salsum*; quòd *salsæ pluviæ*, calidis maximè regionibus, (ex fide navigantium testantur.)

At quomodo, inquies, id fieri potest; ut ex *sale condimentorum antiquissimo*, & in auxilium stomachi concoquentis apto nato, pessimum morbi genus oriatur; huc accedunt salis eximiæ virtutes; nimirùm à putredine vindicat, pruritus sedat, Lichenas, Lepras, Psorásque medetur; contra omnigenûm ferarum morsus optimè facit; adversus Opium & Fungos præclarum antidotum; ad Hydropicorum tumores dissipandos: item abstergit, extenuat, &c. & infinita alia, autore *Dioscoride*. Hæc quidem contra nos maximè facere videntur, Respondeo; crudum salem his usibus veteres non adhibuisse, sed *ustum*, ex eodem *Dioscoride*, constat; scilicet ustum, semélque lotum, atque sicca-

ſiccatum. Quod nobis innuere videtur, aliquid mali ab ejus *cruditate* illos me-tuiſſe. Deinde, ex ſalis *modico uſu quotidiano* hoc malum non naſci ſolere, orbis terrarum populi univerſi cõnſuetudo magno argumento eſt. Itaque ab ejus *ex-ceſſu* tanta vitia gigni, credibile eſt: eamque rem ſic paucis expediam.

Animio ſale ſtomachus & inteſtina primùm vitiantur, ejus filamenta exedi, totumque ventriculum tenuiorem reddi, inflammarique quemadmodum ab aliquo alio medicamento *ſeptico* copiosè & aſſiduè in victũ quotidiánum dato, tandem evenire, neceſſe eſt. Huic autem rei fidem faciunt *inanis* vomendi cu-piditas, præcordiorum, etiam jejuno, mira gravitas & diſtenſionis ſenſus, cum moleſtiſſimo anhelitu, non ſine animi defectione & ſubitâ interdũ morte; imò hic & alibi cardialgia *ſubito deliquio* examinare ſolet. Inflammatione autem ſe-mel vitiato ſtomacho chylus crudus confici ſolet; quòd is ne cibi quidem pon-dus diu pati poteſt; maximè cùm ab eodem cibo ſalſo potionéve continuò ir-ritetur. Itaque crudus chylus feſtinanter in inteſtina deducitur, lacteiſque rece-ptus, vi cordis arteriarumque elaſtica, habitum corporis permeat; at cùm cru-dus & *ſupra modum ſalſus* chylus in *Lymphæ ductus* ſeparatur, eos maximè vellicat, inflammat, corrodit; unde vaſorum tenerrimorum & anguſtiorum ad-ſtrictio mirifica, & ad circuitum lymphæ ineptitudo. His itaque labefacta-tis, ſalſus, & lentus, & craſſus chylus in venis ſanguiferis deinceps, ex magna parte, circulatur; arteriáſque adeo ob nimiam lympham multùm diſtendi ea-rumque pulſum impediri, neceſſe eſt: Pulſum autem laborare conſtat, cùm il-lo morbo *pulſus celer*, *parvus*, *inæqualis* inter præcipua indicia *pathognomonica* numeretur. Ab ejuſmodi autem pulſu ſanguinem *crudum*, *lentum*, *craſſum*, *ſal-ſumque* tardè, ægrè in orbem moveri, neceſſe eſt; à motu verò ſanguinis lento & inæquali, eum, maximè vaſis *capillaribus*, ipſiſque excretorijs ductibus ob pulſus impotentiam ac languorem, coaleſcere & ſtagnare aptum eſſe. Hinc Symptomatum facilis explicatio: nimirùm *maculæ purpureæ*, ut in ſuggillatio-nibus, & in omni vulnere contuſo latè circumcirca fieri à ſanguine coagulato novimus: item hinc proveniunt Tumores, & Hydropis Scorbutici ratio ma-nifeſta eſt; ſcilicet à chylo ſalſo & crudo minimè circuire apto; & in hujuſ-modi Hydrope tumor *durior & magis renitens* eſſe ſolet, utpote à majore vaſorum inflammatione Item Arthritidis vagæ ratio apparet à ſalſedine ſanguinis ægrè moti, & hic & illic membraneis ductibus reſtibilis ac corrumpentis. Jtem laſſitudinum cauſa intelligitur membrorumque diſtentio ab arteriarum nimia plenitudide. Itẽ torpedinis, nervorum reſolutionis & contractionis; nimirùm à lympha ſalſa nervis impacta & adplicita, & à nutritionis paucitate & defectu nutritionis ſanè ratio, etiamſi conſiſtere videatur in perpetua arteriarum pleni-tudine; niſi tamen ſanguis debitè per corporis habitum, neutro venarum gene-re obſtructo, circumferatur, ductibuſque univerſis excretoriis perpetim venti-letur accretio corporis infida erit & ſimulata; vitium que, non vigor (qui nu-tritionis tamen præcipuus effectus & ſumma utilitas) à corrũmpentibus hu-moribus expectandus eſt. Item dolores acuti ſub noctem maximè infeſtantes, ut in lecto ne horæ quadrantem manere poſſint, quòd à lecti calore ſalſus &

K concreſcens

concrescens sanguis paulatim fusus liquatùsque celeriùs per lymphæ ductus torpentes moveri solet; quemadmadum in digitis nive frigefactis; quò incalescunt, eò accerbissimo dolore punctorio afficiuntur. Ultimò *Atrophia* explicatur cùm Lympha à nimia salsedine vitiatur, & qui mitissimus humor esse debet, fit suprà modùm salsus, crassus, crudus, lentus, nutritionique adeò minimè aptus; id est, qui commodè & æquabili quodam tenore per omnes venas circumferri, perque vasa excretoria à superfluitatibus continuè expurgari non possit. Hujus autem rei illustre exemplum infantibus lactescentibus videmus; ubi lac â Nutricis conceptione fit salsum & Urinam salsam plenè redolet sapitque; quo lacte paucis septimanis nutriti iufantes, toto corporis habitu sic vitiantur, ut tabes illa vix totâ vitâ delenda sit; imò infiniti atrophiâ pereunt, aut scrophulis alijsve malis inde ortis conficiuntur. Huic autem infortunio (ut id hic obitèr notem) non aliud remedium æquè bonum unquam expertus sum, ac lac novum ex aliâ nutrice sanâ.

Quòd autem *Gingivæ* intumescere, & cruentari; vel levi de causa, & putrescere solent, (id quod *nautis*, præcipuè in longâ & molestâ navigatione, indicium est futuri Scorbuti) ratio est, lympham *salsam & lentam* à sanguinis crassamento ægrè separari posse & propter vitiatos lymphæ ductus, ad ductus, salivales excretorios propellitur ab arterijs; vbi in salivam lentam, salsàmque conficitur, non admodum adeò effundi aptam: Gingivisque itaque empacta, vasi excretorijs subsistit, ampliùsque ibidem corrupta, eas tumefacit: imò *hemorrhagijs funestis* subitò Scorbuticos corripi, propter vehementem hujus salsi humoris sanguinem colliquatum ex putredine appulsum ad caput in exemplis nostris infrà videbitur: cujus quidem symptomatis in hoc morbo ipse *primus*, quòd scio, authorsum.

Hinc liquet insuper, cur *Hydrargyrus* in hoc morbo curando (*Hartmanni* monitu, aliàs plurimum addicti chymicis remedijs) nihil prodest: cùm & lymphæ ductus ampliùs infirmet, & à salsa supra modum lympha ipse tandẽ vitietur; cùm sal urinosus vim & efficaciam salium acidorum destruat; & quòd hîc lympha crassior & lentior est, quàm quæ salivæ ductibus effundi posset.

At de salsedine sanguinis aliqui meritò dubitant, cum cibum salsum cõedẽtiũ sanguis minimè *muriaticus* est, nec ex analysi spagirica sal marinus in eo ad pauca grana inveniri potest. Respondeo; sani quidem, & salsamenta multùm comedentes, herbis tamen fructibùsque simul victitare solent, qui salis naturam alterent, diluàntque. Deinde, salem culinarium concoctione quidem domari, & mitem reddi posse; in alium salem, urinosum putá, certè à sanis, manifestum est; quòd nullum alium salem toto uspiam corpore reperire licet. Rursus; de *nautarum* sanguine omnium gravissimè Scorbuto affectorum, nemo, quòd scio, *quatenus iste muriaticus* sit, adhuc experimentũ fecerit. At nobis abundè sufficit, si hujusmodi salis copia in habitu corporis restiterit;

cum

cum sal urinosus, crudus & imperfectè coctus eosdem effectus, è putredine ortos, perpetrare potis est.

Exemplum unum vel alterum ponam, quibus sales integros posse per habitum corporis transferri, ibidèmque morulas facere clarè evincitur.

Cuidam Gonorrhæâ graviter affecto, ad ʒj. salis prunellæ ex Terebinth. in bolo exhibui; post aliquot horas alvus ei mota est, & sub noctem, fortè cum hominem visitavi, intolerabili dolore meiendo cruciatus, matulam mihi monstravit, quâ nuper minxit; ubi sale micante saturatam urinam vidi; imò aliquot guttas urinæ albicantis, in marmora ante focum posita, stillavit; quæ, ut curiosè eas examinaverim, meræ salinæ; & in crystallos aculeatas suo motu concretæ fuerunt. Idem tamen phænomenon ab eodem medicamento aliquoties exhibito, prout sanitatem recuperavit, ex toto desiit.

His adde; in iis, qui se aquis medicatis nostris, maximè salsis, *Epsomensibus* putà, aliisve ejusdem farinæ, ingurgitant, eorum urina salis calcarii particulis tàm repletur, ut, si vitrum, eâ urinâ plenum, inter oculum tuum & solem teneas, illarum infinitam micationem admiraberis. Imò si multùm & diutiùs bibant, ad aliquot menses illis salinis particulis, (ut ex urina diligentèr inspecta liquidò tibi constabit) non ex toto corpus vacabit.

Hactenùs de Scorbuti causâ, ejùsque accidentibus, diximus; hujus autem morbi aliquot è multis exempla, pro more nostro, ex adversariis transcribam, ut medicamentorum specificorum rationem exponam.

ÆGROTUS I.

Juvenis quidam robustus, miles, è castris transmarinis rediens, dolore per omnia membra vehementèr affectus est; item ferè assiduo vomitu & diarrhæa, huic etiam maculæ quædã rubentes per totum corpus eruperunt. Sanguinem è brachio mitti jussi: is autem refrigeratus cute crassâ ex fusco flavescente obductus est: urinæ paucæ, crassæ & rubræ. Hunc sic curavi, [℞. *Vini albi Gallici* ℔ß. *Sem. Anethi* ℥j. *fœniculi dulcis* ℥ij. *Gingiberis rasi* ʒß. *ad duodecim horas vase diligenter clauso leniter coquatur.*] Hujus medicamenti ℥ij. ter minimùm quotidiè quantum calidè id ferre potuit, propinavimus. Convaluit.

ÆGROTUS II.

Vir quidam, obesus, ab aliquot mensibus, nescio quo languore & horrore, quotidiè recurrente, affectus est; item huic gravis in lumbis capitèque dolor; matutini sudores valdè frigidi; Tussis; spiritûs difficultas; nulla ciborum appetentia; lingua non arida, tamen siticulosus; decumbendi in lecto assidua cupiditas; pulsus parvus & debilis urina admodum biliosa: huic succos *Nasturtij* & *Cochleariæ* ex vino rubro propinavi; & quamvis aliquoties inhor-

inhorruit, tamen & urina pallida & ſudores paulò tepidiores; itē ſpirit' multò facilior. Balſamū Martis ad grana x. ad tuſſim & ſpiritum difficilē nocte dormituro dedi, cujus uſu, etiā ipſo ſudoris tempore, meliùs dormivit; quod aliàs ante, ob pectoris neſcio quam anguſtiam, nunquan facere potuit. In his remediis ad decem dies & ampliùs perſeveravit: horrores ſudoreſque omninò deſierunt mirificè convaluit præter neceſſariorum expectationem.

ÆGROTUS III

Paralyſis *ex Scorbuto.*

Quinquagenarius, obeſus, (*Tithmarſh*) media hyeme primùm fit anhelosus, dèque neſcio quâ ægritudine circa ſtomachum valdè queſtus eſt; mox brachiorum & crurum quaſi paralyſis & languor ægrum corripuit; hæc autem mala excepit gravis & aſſiduus crurum dolor, dies noctèſque hominem crucians, ſomnùmque ei prorsùs adimens. Poſt quatuordecim vero dies in utròque crure *maculæ* infinitæ *purpureæ* apparuerunt. Penè invitus curatus fuit remediis Anti-ſcorbuticis vulgò cognitis; adeò vino *Hiſpanico* & ſæpè Spiritui Vini dicto, indulgere voluit. Non ante æſtatem tamen manuum pedùmque vigorem recuperavit, quo tempore hominem *aquis muriaticis* (in viciniâ *Knaresborough* agri *Eboracenſis*) coctis & calidis, quantùm ſuſtinere potuit, balneare volui: ex integro convaluit. At Hyeme proximè ſequente ſimiliter affectus eſt; & mortuus eſt.

ÆGROTUS. IV.

Atrophia *ex Scorbuto.*

Tailour de Marſton, quinquagenarius ſpirandi difficultate diu affectus eſt, tandem admodùm emaciatus eſt; cætera ſanus ut ſibi videbatur; propter pituitam verò viſcidam in lecto dormire vix potuit; pulſus celer & debilis; modica ſitis; urina rufa; è medio pectore maculæ ſubpurpureæ efflorеſcebant; atque hæ tandem latè ſetaceum pectus occupabant; à prima autem earum eruptione iis color ſubpurpureus, qui indiès degenerare in ſubluteum ſolebat, id quod curioſiùs obſervabam. Tabidus mortuus eſt.

ÆGROTUS V.

DOminus *Cooke*, è Prebendariis Ecclesiæ *Eboracensis*, minimùm quinquagenarius, macer, literis valdè deditus, *Decembri* exeunte ex frigore primùm tussi affectus est; huic nulla ferè ciborum appetentia; tussi supervenit spirandi difficultas, & nescio quis levis dolor, & in tibiâ dextra imbecillitas; mox ibidem *pruritus* ortus est, & maculæ *purpureæ*. Ipse autem vocatus, femur & crus tumida & intensè purpureo colore occupata vidi: huic Urina varia, nunc rufa & valdè turbida, nunc clara & qualis sanorum. Imò malum quodammodo Tertianam Febrem mentiebatur, nam alternis diebus pejus se habuit; malum in femore & tibia cum dolore, duritie & rigiditate indiès serpebat. Quò malum auctum est, eó Urinæ certiores, & rufiores, & fæcibus magis id saturatæ. Ad decimum verò diem paulatim serpendo totum femur & tibiã & jam ipsum pedem tumore insigni occupavit, & livor jam ad *nigredinem violaceam* valdè accedebat; foveæ in pede facilè fiebant; at tumores cruris & femoris multò duriores fuerunt. Jam verò languores primùm æger sensit, & assiduè in lecto deinceps decubuit.

ExAnti-scorbuticis medicamentis Apozema præscripsi, item Cataplasmata ex solis emollientibus cum herba Cochlearia & Unguento è mucilaginibus toti cruri femorique latè admovi; quibus admodùm levati sunt, & dolor, & tumor; Atque à pertinaci istiusmodi remediorum usu tandem convaluit. Illud insuper notavi nigredinis extremas partes subluteo colore circumscriptas fuisse, perinde ut fit in suggillatis.

ÆGROTUS VI.

QUidam Batavus, valdè obésus, languoribus diu affectus est; tandem lecto desixus; huic labia, genæ, & ipsa lingua livescebant; pulsu parvo, debili, & urina qualis sanorum fuit; Spiritus Vini multùm & assiduè potare consuevit; huic autem à magni nominis medicis & sanguinis missio aliquoties repetita, & purgatoriæ medicinæ, & chalybs diu exhibitus est: at non ullo modo ei profuerunt. Ipse vocatus mala in infinitum aucta observavi, & jam manus cruràque livescebant, & spirandi difficultas tanta fuit, ut nisi erectus in sella sedere non potuit; adeò lingua balbutiebat, ut hominem gallice loquentem, vix intelligere potui. Omnia à me sumere recusavit præter cardiaca medicamenta vinosa; quorum sanè in nostris officinis copia est: post aliquot verò menses à primo insultu hæmorrhagiâ sub noctem adeò violentâ correptus est, ut aliquam multas libras sanguinis è naribus effuderit, antequam moriebatur.

ÆGROTUS VII.

JUvenis quidam, exeunte *Decembri*, subitò & sine aliqua causa manifesta narium hæmorrhagiâ correptus est: id malum aliquot dies per intervalla duravit; mox totum corpus maculis ferè *ex nigro-purpureis* eleganter depictum est; etiam earum aliquot ex internâ labiorum parte observavi: *huic tamen nec febricula, nec pulsus justo debilior*; Urina qualis sanorum; nec ullum grave aliàs symptoma. At funesta illa pictura fuit.

ÆGROTUS VIII.

PUer quidam, quinque annos natus, subitò, ineunte vere, maculis quibusdam *ex viola-purpureis* in cute albissima per totum corpus depingitur; ejus inguam, osque fortè inspexi, easdèmque maculas, & in ore, & in labiis ulceratas observavi; ejus cura ad me non pertinebat. Nam puerum mihi attulit vicinus quidam meus tantùm, animi causa. Et nescio an aliquod medicamentũ ab ullo datum fuit. At eadem nocte, Hæmorrhagia graviter affectus, & illicò mortuus est.

N.B. In proximò superiori casu maculæ eruperunt à sanguinis profluvio; in hoc autem post maculas Hæmorrhagia lethalis sequuta est.

ÆGROTUS IX.

PUer quidam (*Waller*) summè agilis, decem circiter annos natus, casei mercatoris filius, subitò *maculis pupureis* per universum corpus depictus est; ex his parvæ & aliæ majusculæ fuerunt, ipsum *violæ martiæ florem* eleganter repræsentantes: mox vehemens Hæmorrhagia sequuta est; gingivæ, fauces, ipsáque lingua summa putredine virulenta exulcerantur; ut nec cibum, nec medicamenta ampliùs sumere potuerit. Intra septiduum mortuus est.

ÆGROTUS X.

QUidam puer (*Hevvet*) sex annos natus, subitò *nigro-purpureis* maculis per universum corpus affectus est, puer autem de capitis dolore leviter tantùm questus est, & toto eo die ludebat; naribus tamen paululùm sanguine stillantibus; omninò non febricitabat, & cibum pro more avidè appetebat; ejus parentes insolitas maculas mirabantur; media nocte sanguis è nari-

e naribus copiosè profluebat, eundémque adeò grumosum è ventriculo vomebat: ad decimam diei horam vocatus, sanguis admodùm difficilè comprimi potuit: maculas autem in labijs & linguâ video; item per ejus femora maculæ aliquot longæ & latæ, velut ex verberibus vibices; huic corporis habitus frigidus, pulsus rarus & debilis, urina succinea & qualis sanorum; nulla sitis: ad illum comprimendum infinita frustra adhibita sunt: venâ autem brachii à me incisâ, is protinùs in deliquium, vix sesqui uncia sanguinis effusa, lapsus, & sanguis è naribus per se protinùs compressus est. Sudore frigido madebat usque ad mediam noctem, deliravit; fortè ex diacodio dato in aqua plantaginis: postridiè verò manè idem ei sanguinis profluviũ contigit per aliquot horas tandem balsamo veneris nares implevi, & sanguis stillare desiit, Deinceps diacodium modicè datum est. Et *succi limonum*, *succi cochleariæ* ad cyathos aliquot quotidiè illi propinavi. Vibices primum, mox maculæ in labijs, reliquòque corpore, sensim disparuerunt. Convaluit.

ÆGROTUS XI.

Sub idem tempus puellam vidi octo annos natam, cui infinitæ maculæ *purpura-violaceæ* in *nivea* cute efflorescebant, sane spectaculum haud ingratum, nisi quod affectus morbosus fuerit: inter has verò maculas quasdam ad amussim *triquetras*, alias *quadratas*, pleràsque *rotundas* & *inordinatas*, non sine ingenti admiratione curiosius contemplabar. Huic autem me præscripsisse memini spiritum C. C. ad aliquot guttas ex cerevisiâ tenui quotidiè bibendas. Convaluit.

ÆGROTUS XII.

Item alia puella eòdem anno 1682. mihi ostensa est ijsdem maculis per totum corpus depicta: diù in cute eæ maculæ apparuerunt; tandem nescio quibus remedijs convaluit. N. B. in his duobus ultimis casibus de ulla hæmorrhagiâ superveniente non memini.

Ad *remedia* jam tandem venio; nam in recitandis exemplis, quæ infinita sunt, polixior esse nolo. Præcipua autem hujus morbi medicamenta sunt, *Cochleariæ*, *Limonumque*, *Aurantiorumve succi*: & ex hâc notâ sunt omnigeni fructus & olera: at quò magis acidi eò meliores sunt: hinc Acetum quoque & Spiritus Vitrioli valdè prosunt.

Horum itaque omnium facultates, & quæ comoda ab istiusmodi acidis remedijs expectanda sunt, ab uno Aceto discemus. De Aceto autem inter alia multa ita *Dioscorides* perhibet. Acetum refrigerat, & astringit. Stomacho utile, appetentiam excitat, Erumpentem undique sanguinem sistit, potu insessùve.

sesuve. Prodest alvi fluctionibus cum cibis coctum. In Orthopnæa calidum commodè sorbetur. Tussim veterem mitigat. Inflammationes arcet. Reprimit abscedẽtes Gingivas & sanguine manantes. Suggillationes rapit,& ad conglobatum sanguinem prodest. Ad capitis dolores confert. Ad aquam intercutem ferventis vapor proficit, panos coercet tepidi fotus, pruritus permulcet; ad nomas & sacrum ignem, & ulcera quæ serpunt, ad lepras, impetiginésq; efficax est. Phagedænas ulcerum nomàsq; fotu continuo cohibet. Calidum potũ adversùs omnia venena efficax est,præsertim contra Meconium, Fungos & haustam cicutam. Contra venenatorum serpentium ictus, & eos, qui urens virus ejaculantur.

An verò aliquid in *aceto* deficiat, ad morbum nostrum curandum, aut ampliùs desideretur,remedio cum morbi symptomatibus dilligentèr collato, planè nescio; certè tu velim pensites, ô bone lector.

Quamvis succi ex usu quotidiano in hoc morbo suprà memorati & præ cæteris commendati, veteribus parùm aut nihil noti fuerunt; eorum tamen opinionem de fructibus acidis in malo punico videre licet;nimirùm boni esse succi,& stomacho utilis,&c. reliqua vide apud *Dioscoridem.*

Quomodo autem hi effectus ex usu acidorum oriantur explicandũ restat. Atque hujus rei ratio in his paucis consistit. Acidum imprimis infirmũ & æstuãtem stòmachum refrigerat & adstringit; adeòq; concoctioni eum aptũ reddit; similitèr cogitandũ est de intestinis visceribus, eorùmq; vasis, una eadémq; ratione, salium exedentiũ copia laborantibus; hujus autem in stomacho & visceribus refrigerij ratio est, quod acida salibus urinosis adjecta eorum vim protinùs frangunt, & cùm attenuando chylum lymphàmve insuper urinam moveant,sales exedentes mitigatos jam maximè eò diducunt forâs: à chylo autẽ novo,tenui & dulci sãguinis circuitus rursus expeditur,lymphæque adeò motus placidè perficitur, quo arteriarũ labor multùm diminuitur, levatùrque; adeòq; hæmorrhagia & maculæ,& dolores,& lassitudines,nervorùmque resolutiones contractionésq; paucis diebus ex toto cessãt, & homo moribundus ex integro restituitur. Cujus subitæ curationis exempla infinita in nautis, terræ semel expositis à longis navigationibus, occurrunt.

At remediorum magnæ differentiæ sunt: Respondeo, verissimum quidem esse, multis oleribus, inter quæ Nasturtium & Coleariam pono,ad Scorbutum utilibus, præter succum acidum inesse etiam quandam piperatam acerbitatem; quâ tamen de causâ crassos corporis humores magis attenuant, & in omnes ejus meatus faciliùs sibi viam faciunt;adeòque salem crudum Urinosum ubique locorum promptiùs subigere & expellere potes sunt.

Salis autem culinarij *crudi*, sive in Urinosum mediocritèr tantùm *cocti*, notio haud ita aliena est. Nam etiam in benè coquentibus Urina suum salem urinosum non facilè & à primâ statim mictione analysi chymica præbet; imò ut ulteriùs putrescat, necesse est. Item ex sanguine humano eodem artificio destillato, paucæ tantùm drachmæ salis culinarij, ex multis libris sangui-

sanguinis haberi possunt; At idem etiam ambiguæ naturæ est, nec in omnibus, vere marino respondet, ut perhibet *Boïlæus* noster.

Rursus; Acetum à fructûs alicujus immaturi succo viribus distat, in eo, quòd Acetum acrimoniam quandam ex putredinosa caliditate, scilicet ex bina fermentatione confectum, adeptū est. Fructus autem acidus immaturus ea acquisita acredine caret, & acerbitatem habet. Unde magis etiam tenuium partium est Acetum, quàm alicujus herbæ aut fructus immaturi succus, velut sensus quoque testatur; *quo autem acrior succus, eò promptiùs penetrat*, ut rectè de victu attenuante *Galenus*.

Ampliùs; Limorum, Aurantiorum, Malorùmque Punicorum, scilicet perfectè maturorum, succi acidi sunt: nec fructûs alicujus immaturi acerbitatem ingratam, nec aceti acrimoniam calidam, *ex duplici fermento confecti*, habent; adeòque præ cæteris valdè excellunt, & privatim ad hūc morbum omnium remediorum longè præstantissima medicamenta sunt; etiam miseris nautis in auxilium suum infinitis exemplis experta. Limonum autem commendationem hic inserere suave est; Authore *Pisone* Batavo, medico diligentissimo, & in rebus Naturæ exoticis, si quis alius, versatissimo. *Peritissimi*, inquit ille, *nonnulli Indiæ*, ubi diu vixit, *medicastri plus præsidii in limonibus ponunt, quàm in lapide Bezoartico aut Theriaca, contra malignos morbos, & pestilentes febres, atque ipsa Venena. Ego autem, sine jactantia affirmo, me ex nullo, alio aliquo remedio simplici tot fœlices effectus in tota praxi mea observâsse, quàm ex limonibus.*

Atque hæc satis dicta sunt de id genus remediorum naturâ.

Quæstio autem haud importuna superest, cui respondere, antequam hanc exercitationem finiam, mihi bonum videtur: nimirum cur hoc morbo correpti, sanguinem mitti, & purgari plerúmque malè ferunt? Respondeo; Qui diu ciborum appetentia caruerunt, etiam succo nutritio, qualiscunque is sit, vix abundare, credibile est: huic rei fidem facit, inanis vomendi conatus sine ulla notabili excretione; item quòd Lymphæ ductus feriant; quod testatur & nervorum resolutio & corporis nimia lassitudo, è maximè communibus hujus morbi indiciis, & interdum ossium crepitus.

Deinde diutiùs ab hoc morbo affecti, etiam *vitiatis* humoribus effusis supra modum languent, quòd arteriæ rigidæ, & diu distentæ ex chylo crudo, salsoque, eo dempto, planè stupent, nec facilè ac promptè ád officium debitum redire possunt; sed penè ab opere deficiunt; illud confirmat pulsus debilis, parvus, inæqualis; item quod ab omni mutatione positûs corporis deliquium pati istiusmodi ægri valdè proni sūt, nimirùm cordis & arteriorum Systole fatiscente, id refluo sanguine inæqualitèr moto, tantùm non opprimitur.

DE ARTHRITIDE

Sexta *Exercitatio Medicinalis.*

ARticulorum *Dolor* sive pedum, sive manuum, sive coxendicum, idem morbus in diversis corporis partibus merito audit; etiamsi aliis atque aliis nominibus, ut podagra, Cheiragra, Ischíasve appelletur.

Rheumatismus verò, quamvis is morbus, dolorem quod attinet, affinis sit; in hos tamen non articuli tantùm, sed media quoque inter articulos spatia gravissimis interdum doloribus affici solent.

In descriptione autem hujus morbi, sicut in reliquis omnibus, veteres imprimis audiendi sunt: profectò singulorum accidentium, quibus hic morbus cōcludi posset, enumeratio apud illos mirabili quadam industria exhibetur, ut nihil hodiernæ diligentiæ relinqui videatur. De his verò consulas suadeo *Aretæum* aut *C. Aurelianum*: Equidem ea, brevitatis causâ, quam in his Tractatibus unicè institui, certè in tam vulgari morbo libenter omitterem. Quoniā tamen Aureliani liber, propter editionum paucitatem, (imo non nisi ejus unica, quod scio, integra est) in paucorum manibus est, & quod hoc sit Veterum *summæ accurationis* in morbis describendis *exemplum*, illud transcribere in nostras chartas non gravabor.

‘Sequitur, inquit ille, passione articulari tentatos, *torpor* atque *formicatio* eorum ‘articulorum qui tanguntur, & difficilis *flexio*, atque rursum *extensio*: item *gravedo* & *vacandi ducedo*; & ad parvum motum vehemens dolor; atq; dormientibus sensus quidam *resonantium* articulorum, & cùm de somno surrexerint, veluti ‘*saltu* earundem partium afficiuntur; tum *horror* vel *rigor*, vel *tremor*, sine ulla manifesta ratione, partium sequuntur: dehinc cùm passio se extollere cœperit, in ‘Podagricis *dolor* alterius pedis, aut utriusque cum *punctionibus* nascitur, incipiens ‘à vestigio, aut plantæ cavitate, vel sæpiùs à majore digito, attestāte torpore & ‘gravedine, & difficili motu cum horrore rigido, atque inæquali per membra, & ‘aliquando plurimo *fervore*, aliquando *frigore*, ut alii refrigerantia, alii calida desiderent ægrotantes & propterea quidam alteram calidam, alteram frigidam podagram putaverunt nuncupandam: item initio, ut sæpè contigit, similis color ‘patientium, atque sanarum videtur partium attestante æqualitate, nullo emergente tumore. Dehinc *inflatio partium* fit cum *rubore*: quapropter *relevatio altiorum* sæpè sequitur (Hoc est, partes circa ipsa ossa minus dolent) Tum pejorante ‘passione, *Arthritica* sufficitur passio, cùm in unum, omnium articulorum consensus, & facile ex articulo in articulum venit dolor, nec desinens priusquā cunctos invaserit nodos: sæpè denique, prioris articuli, dolore declinante, *secundus* invaditur, atque eodē similiter miscente, *tertius* sumit exordium, comsentiente etiā ‘vesica, atque spinæ majoribus nervis, quos *Tenonias* vocant. Et in *Stomacho* etiam ‘*nausea* vel vomitu jactantur ægrotantes. Tunc articuli tumentes inflantur

'tur, ac deinde *durescunt*, & soliditati *saxeam* faciunt qualitatem: tum etiam *ni-*
'*griores* efficiuntur, atque *contorti*, ut in *obliquas* partes *digiti vertantur*, aut
'*reflexi supinentur*, aut vicinis adfixi incumbant. Et aliquando *humore purulen-*
'*to*, vel *mucilento collecto*, aut viscoso, generent *Porus*, quos nos *Tophos* dicere
'poterimus. Denique lapides sufficiuntur, qui quidem *articulos solvant*, & *cutem*
'*distendunt*, atque erumpentes promineant, & chirurgia detrahantur, aut exi-
'lientes cyathis cum fibramento tollantur, quod nos scalpreolum discere po-
'terimus, & *rursum renascantur*. Tum membra dolentium partium, cessante
'nutrimento, *tenuata languescunt*, & *arida* efficiuntur. Erunt præterea ægro-
'tantes parvis ex causis *mobiles* atque *iracundi*, siquidem motum vel actum non
'sine querela accipiunt.

Principaliter autem hæc passio, inquit idem *C. Aurelianus*, constituitur in Nervis vel eorum colligationibus, tum cætera morbo consentiunt, atque contiguos, vel superpositos lacertos, & majores nervos pati demonstrant: ineunte morbo, *Nervi*, id est (ex interpretatione ipsius Aretæi) articulorum vincula, & quæcunque ex ossibus exorta sunt, & in ipsa ossa inseruntur[1], dolore incipiunt. At ipsa ossa non dolent, vel minimum. At si aliquis ab ipsis doleat, non ferramenta adstringentia, non vincula, non vulnerans gladius, non exurens ignis (nam hæc interdum ex remediis in hoc morbo sunt) tantum dolorem excitare possunt, quantum quæ ex ipsis ossibus nascuntur.

Patitur autem principaliter membrana quæ ossa circumtegit: item musculorum capita vel summitates.

Denique augmento passionis inter *creatus* humor, ex frequenti dolore corruptus, in saniem transiens, partes aliquas (imò ipsa tandem ossa) collectionibus, id est, abscessu afficit.

Hujus autem tanti doloris causam sic breviter intelligo. In articulis itaque & coxis, ubi primus morbi insultus est, *ductus excretorij* cartilaginosa ossium capita, tendines musculorum duriusculos minûsque flexiles, membranasque iis circum positas penetrant, pertanseuntque; perinde ut iisdem ductibus in cute intestinisque fieri solet; nempè ut perpetim effundatur in cavitates aut interstitia articulorum humor ille pituitosus, illorum madefactioni inunctionique valdè necessarius, ne in motibus suis exerendis articuli mutua attritione offendantur.

Hi autem ductus *labefacti*, id est, vel laxati ab improbo aliquo exercitio, maximè à cibo; ex nimia Venere, à quâ tot motus articulorum convulsivi; ex frequenti usu vini vel aromatum, quibus iidem ductus vehementer resolvuntur; vel ex naturali quadam ductuum imbecillitate, quà contractioni impares sunt: vel *obstructi* ex aliqua longa hæmorrhagia; ex crapula & otio, humor ille ex crudo jam & lento sero confectus, in ductibus articulorum excretoriis moram trahendo, facile putredinem & acrimoniam concipit, & ichorosus tandem fit; ipsa denique ossa rodendo, illa in Tophos dissolvere potis est. Quod satis constat ex

L 2 ossibus

1. Inter causas antecedens varias *Aurelianus* numerat frigus profundum, laborem immodicum, vel repentinam desertionem solitæ exercitationis in anteactum morem; aut rursum cum mollibus nervis atque insuetis fuerit illata quassatio.

oſſibus carioſis vermiculato quodam opere profundè inſculptis. Undè primùm *atrox dolor*, *nempè à continua diſtentione* & *dilatatione* ductuum *excretoriorum* à corrumpente humore, cui tamen diſtentioni partium cartilaginoſarum *durities* plurimùm reſiſtit: ideòque in iis dolor vehementior excitatur, quàm in mollioribus corporis partibus fieri ſolet, ubi tanta reſiſtentia non eſt humori abſcedenti. *Hippocratem* audi; Humor corruptus, inquit ille, (*lib. de Affectibus*) quo magis tenues venulas, corporique movendo magis neceſſarias, nervoſque & oſſa multa & crebra ſubierit, eò ſanè tum ſtabilior morbus eſt, tùm ægerrimè profligatur.

Atque hinc illi ſenſus ſtricturæ infinitæ, conpreſſionis, ponderis, caloris urentis, lancinationis, punctionum, roſionum, ut humor putreſcens in anguſtis & vix dilatabilibus ductibus impactus, viam ſibi faciat.

Huic autem explicationi hæc fidem faciunt, quod ad ipſas cavitates & interſtitia articulorum, ut ſuprà comprehenſum eſt, *profundè incipit dolor*; ſursùmque fertur in muſculos circum eā bientes, ferè inflammatione in iiſdem excitata; nempè ex *regurgitatioue* humoris jam putreſcentis in arteriolas cutaneas ac muſculares: ubi autem ex articulis ſurſum inflammatio tollitur, dolor ad oſſa multo remiſſior eſſe ſolet; quòd ſcilicet ductus excretorii cartilaginoſi & ſemioſſei humore corrumpente paulatim deplentur.

Deinde, à *Tophis*, ipſis articulis innatis, ſatis confirmatur; quòd ii ex materia *oſſea* ſunt. Ab initio quidem, Authore Aretæo, veluti abſceſſus articulos occupant; poſtquàm verò magis ſpiſſātur, etiam concreto humore difficiles fiunt inflexiones: demum Tophi ſolidi, albi conſiſtunt. Imo univerſam oſſium compagem morbus populatur, haud ſecus atque pedis aut manûs articulum. Etenim in toto membro Tubercula exigua & majora exurgunt. Illorū verò humiditas craſſa, albicans, & grandinoſa eſt. At illa rara fiunt, niſi ubi longa morbi conſuetudo facta eſt.

Atque hæc hactenus de cauſa doloris *conjuncta*, nempe de diſtentione præternaturali ab infarctu ductuum excretoriorum in tendinibus cartilaginoſis membraniſque ab oſſa pertinentibus.

Cauſa verò *antecedens*, eſt ſtomachus labefactatus, unde chilus crudus & lentus.

Inter Antiquos verò, Hyppocrates, hanc cauſam voluit eſſe ſanguinem bile & pituita corruptum, inque articulos effuſum. At cùm bilis & pituita extra habitum corporis in inteſtina ferè effundi ſolent, nec aliqua ſecretione, ſed ex ipſo ſanguine (ſi bonus, bono: ſi malus, malo) foràs in ductus excretorios ubique propulſo, & ſola ductuum *fracedine nativa* excoctæ fiant, (de quo fuſius in Tractatu de Humoribus egimus) ideo iſtam opinionem non libenter admitto. Inficias tamen non ibo, poſſe aliquando ſanguinem à bile & pituita *refluis* per vaſa chylifera vitiari.

Alij autem hodierni Medici ſalem neſcio quem, Tartarumque accuſant. At hæc vana ſunt, & ſine fundamento. Cum ipſe Sal Tartareus, ex quo Tophos oriri volunt, nuſpiam in corpore reperitur; cùm nec ipſi Thophi, nec oſſa, nec aliquid carnis, humorúmve alium ſalem edant ad torturam ignis, aut alio artificio, quod ſcio, chimico, præter unum eundemque planè urinoſum.

At ipſum Sal Tartareum, (quod à Paracelſo conceptum, Mayerno, ejuſque ſectato-

sectatoribus tam gratum est) alius planè generis salis; ut ex ejus figura, cùm in crystallos coiverit, satis constat.

Denique sal urinosum *putredinis concoquentis* & coagulationis tam *citra*, id est, in Renibus & reliquis ductibus excretoriis cutaneis, quàm *ultra* habitum corporis & in intestinis, *effectus, non causa* est.

Restat itaque solus chylus sive *serum crudum* & viscosum, in ductibus excretoriis articulorum, ægrè dilatationi cedentibus, *accumulatum*, causa materialis hujus morbi.

Antequam verò morbi accidentia dimittam, unum à moderno quodam Scriptore novum inventum, ut credi voluit, notabo; nempè totam illam narrationem plurimorum exiguorum paroxysmorum quotidianorū ad podagram constituēdam, bellam atque lepidam Fictionem esse. Quòd autem dolor nocte recrudescat, manè verò remittatur: id situs corporis facere potest, quo sanguinis motus vel promovetur, retardatúrve in hanc vel illam corporis partem: quid enim pedem in scabellum interdiu altiùs gestet podagricus, si non ad dolorem à positione sedandum. Deinde victus ratio, quæ ferè diurna est, unde nocturna aliqua exacerbatio oriri potest. Ipsa verò Febricula si quæ, ineunte morbo, fit, per accidēs est, & à dolore orta & symptomatica, & quæ levi de causa à *medicamentis* aut *victu* intempestivè datis recrudescere potest. Rectè itaque Aretæus, in Arthritide atroces sanè dolores sunt, sed dolorem comitantia atrociora: defectus animæ, ciborum aversatio, sitis, vigilia, inter quæ febricula. Imò eadem incertitudo & varietas exacerbationum in Ischiadicis olim animadversa est à Cœl. Aureliano. Dolor, inquit ille, efficitur nunc jugis, nunc deficiens, ordinatus, aut inordinatus, ac longis vel parvis intervallis recurrens, ac paucis ac limpidis lenimentorum spatiis, aut mediocres reliquias servans.

Aliquot autem Quæstionibus de Podagricis hic respondere lubet: quarum prima est cur mulier Podagra non laborat, nisi menstrua defuerint? Illud verum fuisse Hippocratis ævo & in Græcia facilè credo. Quod mulieres Græcæ summæ castitatis & temperantiæ exempla fuerunt. At apud nos is Aphorismus minùs verus est; cum infinitæ instantiæ occurrunt Podagricarum mulierum etiam quibus menstrua benè respondent. Illud tamen concedendum est, illas multo rariùs affici hoc morbo, quàm viri, ob menstruorum excretionem à quibus inaniuntur levanturque illi alteri ductus Articulorum excretorij; claro documento, ut id hic obiter notem, magni emolumenti appropriatorum catharticorum ad morbum hunc præcavendum. Deinde, etiam ex consuetudine vitæque ratione, causis hujus morbi procatarticis parùm noxiæ, adeòque minus illo vitio opportunæ sunt.

Eadem verò ratio est de Pueris, quibus plerique ductus excretorii & molliores multo, quàm in ætate provectioribus, & indies pro corporis incremento ampliantur.

At quærent porro, Cur Eunuchi Podagra non laborant? Respondeo, Admodum pauci in omni ævo fuerunt. Deinde iis ipsa muliebris cura & consuetudo imperata est. Imo mollitie & teneritudine carnis non mulieres tantùm, sed &

pueros ſuperant; ut de omnibus cujuſcunque generis caſtratis animalibus ſatis conſtat; adeòque iis ductus articulorum excretorij facilè dilatabiles, & humores *liquidiores* ſunt.

Cùm autem intentiones curativæ præcipuè duæ ſunt; *una* ad præcautionem ne redeat morbus, aut tardius mitiúſve. *Altera* ad dolem citò ſedandum, diſſipandum, reſolvendum: ideo ad Ægrotorum exempla pro more noſtro jam procedo; in tam vulgari autem & quotidiano morbo paucis tantum opus eſt; nempè ut naturam & uſum aliquot remediorum ſpecificorum oſtendam.

ÆGROTUS I.

Domina *Ashton de Whallie*, primaria fœmina, ſexagenaria, ex multis annis graviter Arthritide in omnibus artubus afflicta eſt. Tophi ingentes ubique articulorum, etiam in mediis membris Tubercula tophacea; alia ad ovi gallinacei, alia ad nucis avellanæ magnitudinem, alia minora infinita grandinis inſtar.

Huic Urina ſemper pallida, etiam ipſis acceſſionibus, ut ipſa ejuſque neceſſarij mihi retulerunt.

Ex Lancaſtria ad Eboracum venit, meum auxilium implorans, quòd, multo maximam anni partem, arthriticis doloribus vehementer vexata, decumbere conſuevit.

Hæc erat obeſula, certè non macilenta fœmina. Huic verò ſic præſcripſi. (℞ *Vini Emetici* ℥ß *decocti Sennæ Gereonis* ℥iß. *Syrup. Violar.* ℥ß. m. f. Potio Emetica.) Ab eo verò medicamento aliquoties vomuit; alvuſque mota eſt cum euphoria. Idemque adeo medicamentum ſingulis ſeptimanis exhibui ad menſem. Domum autem reverſa, ſingulis menſibus idem emeticum ſemel repetiit ex præcepto meo; valetudinemque ei annuam & duos menſes bonam præſtabat.

Ex hoc verò ſucceſſu lætata Londinum abiit, ubi inter alia, ad Tophos diſſolvendos, (nam id fieri potuiſſe vehementer credidit) Antimonij Diaphoretici à L. R. diu ſumpſit. Atque alia infinita: tandem à N. *pulverem Hues* dict. i. e. præcipitatum rubrum per ſe, magno ptetio redemit; item Arcanum ejuſdem N. etiam ad integrum annum ſumpſit; item chalybeata ex plurimorum Medicorum præſcriptis. At hæc omnia vana, imò noxia, & tandem pernicioſa fuere. Nam ipſe poſt ſeptennium forte Londinum adiens, morienti fœminæ accerſitus hac didici ab illa. Huic autem ſupra fidem *pruritus* continuus ab iſtis remediis non in univerſa tantum cute, ſed & in ipſis faucibus, ſtomachóque, quod ſeriò centies mihi affirmavit, (nam in hac miſera conditione ad decem minimùm menſes vixit) excitatus eſt, & tandem convulſa mortua eſt.

ÆGROTUS II.

D. *Buchenham* ſexagenarius, vir admodum obeſus, diu podagricus ad totalem ambulandi impotentiam; tandem manibus captus eſt: mox in omnem corporis ambitum vagatus eſt morbus; ſæviſſimíſq; doloribus etiam in colli vertebris, & omoplatis

& omoplatis cruciatus est; post sexaginta vero dies singuli paroxysmi, quibus ferè annuatim corripi solebat, vix finiti sunt. Atque hæc illius podagrici conditio erat, cùm primùm hominem viderem. Ad septennium meæ curæ se commisit. Hæc autem expertus sum in 12 minimùm paroxysmis: nempe, ineunte morbo, sanguinem ei semel atque iterum prima *diatrito* mittendum curavi, cujus semper crassamento frigido cutis densa atque albida adhæsit verè coriacea: item sub eodem tempore ventrem subduxi lenioribus injectionibus. Febricula autem paulatim finita, aliaque cum viderem victæ cruditati, indicia ex Urinæ hypostasi levi & albicante, hominemque jam in declinatione morbi constitutum, hujusmodi potionibus dejectionem alvi aliquoties mollitus sum. (℞ *Decoct. Sennæ Gereon.* ℥iv. *Syrup. è Rosis purg. cum Agarico. Syrup. Violar. Aq. Mirab. succi limon. āā* ℥ß. *manna* ℥i. misce, f. Potio.) Hoc autem medicamentum adeo profuit, ut intra tres plurimùm septimanas ad integram sanitatem sæpiùs restitutus est: nec memini illum ullo paroxysmo semel excessisse mensem toto illo septennio, quin ad integritatem corpus rediret; cùm tamen antea ad duos trésve menses decumbere consueverat. Quis verò exitus fuit hujus viri, si quæras, dicam. Dum forte laudaret effectum medicamentorum purgantium in Podagra curanda, aliquis ex officio ei pilulas nescio quas Scoticas vehementer commendabat. Quid fit? Ultimo paroxysmo quo vivere desiit, & sanguinis detractionem, & omnem methodum meam omnino noluit; sed clam à primo insultûs die ad decimum è pilulis Scoticis duas trèsve devoravit, quibus alvus quotidie aliquoties mota est. Jam lepidè mecum confabulatus est, an crederem illum tot annis valetudinarium vixisse, nec, sibi certè, Medicum esse posse? Illa verò nocte urina citra ullum dolorem compressa est. Imò mingendi cupiditas ex toto desiit. Ad decimum verò quintum diem vixit, nec unquam vesica respondit néque enim guttula urinæ in ea inventa est; cathetere sæpiùs immisso à perito chirurgo.

ÆGROTUS III.

Domina *Ch.* optima fœmina, mediæ ætatis, obesula, aliquot liberorum mater. Huic menstrua semper benè responderunt; attamen ex Arthritide jam diu miserè afflicta est. Huic bimesties Paroxysmi & interdum longiores, idque aliquoties in singulis annis: dolores in paroxysmis continui & vehementes præter fidem: perpetui ejulatus, nisi ex opio quotidiano epoto. Item totis pedibus, talo & manuum carpis cubitoque inflammatis & mirè tumefactis. Adhibitum est remedium Anodynum nullo secundum ex præscripto S. nempe ex opio crudo Spir. Vini dissolut. De Sanguinis verò missione, aut dejectionibus ventris nihil audivi. In hac itaque conditione erat mulier, cùm primùm accersitus sum. Sanguinem verò, etiamsi nimis tardè, è brachio mitti jussi; enematis eodem die ventrem subduxi: postridie sic dejectionem mollitus sum. (℞. *Extract. rudij* ℈ß *de duobus gr. iv. Bals. Peruv. gutt. ii.* m. f. *Pilul. n. ii.* inaurentur.) His verò alternis diebus exhibitis, & dolores, & inflammatio intra septimanam desierunt; mirè & præter consuetudinem convaluit. Hæc hyeme acciderunt. Vere autem ineunte, iterum

iterum ex podagra decubuit, ſolitis ſymptomatis ex toto corpore, nempè primùm in pedum digitis & talo, poſtridie in carpo & cubito graſſatus eſt morbus, dolor in articulis intenſiſſimus: Urinæ paucæ & rubræ; ſitis; vigilia; febricula. Huic jam ſub ipſo primo inſultûs, die ſanguinem è brachio mittendum curavi. Sanguinis verò frigidi craſſamento rubro *Coriaceum* tegumentum craſſum adhæſit; cruditatis certiſſimũ indicium. Dolori autem mitigando hujuſmodi cataplaſma & Talo & Cubito admovendum præſcripſi (*Micæ panis ſiliginei ex Lacte cocti* ℔j *Croci* ℥ß. *Aloes Succotrin. ad pulverem ſiccum & friabilem uſtulati*, ℥iij. *Olei Liliorum alb. q. s. f. Cataplaſ. ex arte.* (

Al o verò Paroxyſmo atroci Empl. viride Glyconis apud Scribonium Largũ deſcriptum adhibui non minori cum ſucceſſu ex molli aluta illitum. Ubi autem concoctionis ſigna ſeſe ex urina manifeſtârunt, & morbus in declinatione poſitus fuit, ſic mulierem purgavi. (♃ *Decoct. Senn. Gereon.* ℥iiij. *Syr. Violar.* ℥j. *Syr. è Spin. Cervin. Aquæ Mirab. Succi Limon.* āā. ʒj. *Confectio Hieræ Diacolocynth.* ℈ß. *miſce*; *f. Potio.*)

NB. In biennij ſpatio & ad aliquot menſes amplius à meo adventu, Podagrâ quinquies correpta eſt. Intra biennium verò à tempeſtiva ſanguinis miſſione, & levi cathartico appropriato, ſtatim exhibito, ante ſeptimum diem morbus ter ex integro profligatus eſt. Bis verò ſæviſſimis paroxyſmis Decumbens, intra 14. dies morbus ex toto judicatus eſt.

Jam verò & ambulare & manibus ſeſe exercere commodè potuit. Item gravida fit, uterúmque ex 22 ſeptimanis geſtabat, cùm forte ruri ad *Epſam* degens propter aëris æſtivi ſalubritatem, villarumque infinitam commoditatem, pede altero ſubitò capta eſt; alicujus temerarij ſuaſu *aqua neſcio qua chymica*, mirificæ, ſi diis placet, virtutis, ineunte paroxyſmo pedem inflammatum fovebat. Quid fit? Ingenti ventriculi & præcordiorum dolore anguſtiaque ſtatim affecta eſt. Poſtridie Londinum rediit, à quo malo valentioribus Antidotis Stomachicis fœminam liberavi. At Epſam denuò adiens poſt duos menſes iterum ex articulis pes doluit, eademque aqua chimica illum irrigavit, atque iidem dolores in ſtomacho cum motibus convulſivis illico redièrunt. Londinum verò protinus advecta, obſtetricem Medicum vocavit Doctiſſimumque virum D. *Carolum Scarborough*, militem & Medicum egregium quem ſummi cultûs & honoris causâ æternum memorabo: his mecum conjunctis omnis lapis motus eſt ut ei aliquas ſuppetias ferre poſſemus: at fruſtra omnia, intérque diros cruciatus plurium dierum & vehementer convulſa, ipſo abortionis momento, expiravit.

ÆGROTUS IV.

Penruddock quidam aulæ regiæ famulus pede pro more captus, ex neceſſitate alicujus negotij expediendi, agyrtæ ſuaſu, biduò ab acceſſione Emplaſtrum neſcio quod pedi dolenti admòvit, ac die tertio dolore quaſi ſolutus foràs ambulavit, nec ante veſperam domum rediit; manè lætus ſurrexit, veſtitúſque ſubitò concidit, animâque defecit. Ipſe vocatus, quòd in vicinia mea habitavit urbe

urbe Westmonasteriensi, hominem mortuum inveni; atque hæc à filia ejus, aliisque necessariis, mihi de Emplastro narrata sunt.

ÆGROTUS V.

Illustrissimus Comes de *C.* mediæ ætatis vir, aliquoties Atthritide affectus est; ac diutiùs in morbo hæsit; nec citra longam membrorum imbecillitatem solvi consuevit. Bis tandem ei podagra laboranti medicinam feci. Huic autem in singulis paroxysmis urina Biliosa: dolor in articulis cum inflammatione; febricula à primis diebus. Sanguine sub initio misso; peptica nonnulla mitiora propinavi, item vinum Canariense ex sero lactis vel se quotidie indulsi, victumque præterea tenuem maximè secunda diatrito. ubi autem declinatio morbi instabat, quæ ferè fit tertia diatrito, cartharticum hujusmodi sumpsit (℞ *decoct. Sennæ Gereon* ℥iij. *Syrup. è Spin. Cervin. Aq. Mirab. Succi Limon* āā. ʒij. *Confect. Hier. Diacolocynth.* ℈ß. *m. f. Potio.* (Ante 14. diem ex toto convaluit, parúm aut nihil debilitatis membris.

Ad præcautionem verò hujusmodi pilulas devoravit. [℞ *Antidoti Marcian.* ʒß. *aut ejus loco Spec. Aromatic. Rosac.* ℥ij. *Cortic. Peruv.* ʒß. *Sal. Mart. agarice* āā. ℈j. *Succi Hypocistid. Aq. Ros. dissolut.* ʒj. *f. Pilul. exiguæ, inaurentur.*] Ex his unam vel duas, quotidiè, vel alternis noctibus tantum ad mensem sumere consuevit. Huic methodo assuetus à multis annis jam sibi medicus est: nec mirùm quòd omnigena eruditione excellit, non sui ordinis viros, sed etiam instructissimos Philosophos.

ÆGROTUS VI.

Domina C. Quinquagenaria, primaria fœmina diu Athritide vehementer affici consuevit. In aliquo paroxysmo accersitus, hæc ejus morbi conditio. Manus pedesque simul inflammati, ut nec interdiu noctève quiescere præ summo dolore posset. Item in ventriculo nescio quis dolor & Ciborum fastidium. Huic, quòd tardè veni, fæminamque ab omni evacuatione aversam habui, sic prœscripsi. (℞ *Bals. Leucatelli* ʒij. *Salis Martis* ʒj. *diligēter optiméque terantur super marmor. in singularem lævitatem unitatemque*) Ejus *gr. x.* dormituræ: quotidie exhibui: ab ipsâ prima nocte meliús se habuit, & deinceps convaluit.

N.B. De Vitriolo Martis illud scire licet ex Galeno * ferri squamas inter siccantia medicamenta citra rosionem numeratas fuisse, easdémque abstergere, purgarèque. At omne ferrum Vitrioli particeps est.

Item Bitumen Judaicum ex aq. mulsa optimè facit ad Arthriticos, authore Ætio.

ÆGROTUS VII.

Dominus *T.* mediæ ætatis vir robustus, ex frigore, Arthride & artuū doloribus vagis vehemente affectus est: huic Febricula, stomachus æstuans, vigilia, urina admodum biliosa. M Ante

* De comp. Medicam. secund. prima lib. 3.

Ante meum adventum hominem vehementer purgavit, ſudorémque noctè movebat quidam ... omnia taman ſymptomata pejora; die 7. decubitùs accerſitus, ſanguinem è brachio mitti juſſi: Ei verò refrigerato craſſamento craſſa & albida cutis adhæſit.

Poſtridiè febricula paululùm remittere viſa eſt. Ad 12. verò diem ſymptomata æquè gravia, ac antè. Rurſus ſanguinem mittere curavi; qui refrigeratus idem viſus eſt ac prior. Tunc primum è Pilulis Agatico-martialibus alibi deſcriptis unâ dormituro dedi. Atque illâ noctè optimè quievit, cras urina minùs biliosa; ex bona parte deſiit febricula.

Ad 16. diem integrè convaluit.

Quoniam autem hic & illic, nempè ad Talum aut ad carpum dolor interdum leviter exacerbatus eſt: Hujusmodi Emplaſtrum ex Scrib. Largo ſupra injeci: à quo mirficè, adjutus eſt.

[℞. *Æris uſti, æruginis raſæ ā ā ℥vj. Salis Gemmei, guttæ Ammoniaci, Thuris maſculi ā ā ℥ß. Ariſtolochiæ rotund. ℥j. Aluminis ℥ß. Myrrhæ, Galbani. Aloes ā ā ℥j Ceræ ℥ij. Terebith. Chiæ ℥jß. Olei* ℔j. *Oleo, Galbano, Cera Terebinthina ſuper ignem liquefactis cætera ex aceto, ex arte miſce. f. Emplaſtrum viride.*]

N. B. Intra noctem illa pars pedis, quæ & dolore & infirmitate vexabatur, cæteris jam prævalebat.

ÆGROTUS VIII.

Illuſtriſſimus Comes de *P.* Quadragenarius, obeſus, ex aliquot annis Arthritide vagâ miſerè affectus eſt. Ante verò biennium Pariſius hoc malo decubuit, & poſt quartum menſem vix ad ſanitatem reſtitutus eſt.

Hoc autem paroxyſmo, quo ipſo accerſitus ſum, cubiti dolore vexari cœpit, non ſine febricula, & urina craſſa & biliosa.

Ex meo conſilio, ſiti, abſtinentia & quiete contra primos morbi inſultus pugnavit; nam ipſius rebus domeſticis maximè tum temporis intereſſe dicebat, ut protinùs convalleſceret.

Ideóque ut nobili viro quantum in me eſſet ſatisfacerem, etiamſi aliquo modo temeraria eſſet methodus, nec ſanguinem miſi, nec Alvum ullo modo duxi aut movi, nec ſudorem provocavi. Alvus tamen per ſe quotidie reſpondebat. Parti verò affectæ Empl. Paracelſi linteo molli illitum illico ſuperinjeci. Quotidie autem alterum è manibus pedibúſve denuò cum magna inflammatione malum adortum eſt. At protinùs Emplaſtrum adhibuimus, & cùm vehementiùs doluit, etiam ipſo Emplaſtro cataplaſma ex mica panis Aloe & Croco, &c. latè ſuperpoſuimus. Ita ad quintam diem ſe habuit.

Sexta autem die concoctionis ſigna de urina obſevavi, ac iſtud medicamentum propinavi [℞. *Hier. Diacolocynth.* ℈ij. *Sacch. Cand. alb.* ℈iß. *m. f.* Bolus: *cui-*

ſuper-

superbibit Aq. Epsam. ℥vj. *Succi Lim.* ℥j. *Syrup. Violat.* ℥ß. *m.*]

Septimò omnino desiit febricula, atque urina citrina qualis sanorum reddita est.

Novo exiit foras negotij expediendis. Decursu autem morbi ad sitim leniendam aquam hujusmodi limac. ℥vj. ter quotidie indulsi, [℞. *Cochlearum Hortensium* ℔vj. *Nucis Mochatæ contusæ* ℥j. *Lactis* ℔xij. *cautè distillentur evitando Empeuremæ ad medias; singulis libris aq. distillatæ adde Sacchari Cand.* ℥ij. *Succi Limonum maturorum & de Malaga* ℥ß.]

ÆGROTUS IX.

Illustris Comes *H. Bronchard* Sexagenarius exeunte Septembri Podagra vehementer correptus est; utroque pede inflammato, item dolore Ischiadico. Huic præterea assidua Tussis, difficilis admodum anhelitus, ut non decumbere quidem in lecto posset, sed sella pēsili dies noctesque residere coactus est. Huic pulsus celer, formicans, & ad tres minimùm pulsus intermittens.

Sic autem hominem ex bona parte intra hebdomadam restitui.

In primis sanguinem mittendum jussi, hujus crassamenti refrigerati pellis crassa & albida adhæsit.

Deinde à prima nocte *Balsamum Agaricomartiale* ad ℈ß exhibui. Idque singulis noctibus sumpsit. Desiit autem ex toto dolor & inflammatio pedum post dies quinque. Item tussis, & facilis ei Spiritus redditus est, pedum autem & tibiarum tumor à perpetua sessione remansit; nec catharticum, quo id incommodum optimè tolli posset, sumere voluit.

ÆGROTUS X.

Quidam pauper Sexagenarius Ischiadico dolore correptus: malum ad Ischiam dextram non tantùm sæviit, sed Tibiam etiam occupavit. Huic *Hier. Diacoloc.* ad ℥ij. exhibui: à quo sexies purgatus est. Intra biduum ex toto dolor desiit, & misso baculo, quod ad se sustentandum gestabat, intra hebdomadam ad consuetum bajulatoris munus rediit. Post alterā verò septimanam ex eodem medicamento se purgavit, & jam firma valetudine fruitur.

ÆGROTUS XI.

Dominus *J. L.* miles *Baronetus*, Sexagenarius, macer: ex multis annis [minimum viginti] Arthritide vexatus: itē cui jam in plerisq; articulis Nodi Tophacei: huic olim aliquoties paroxysmi trimestres, & bimestres sæpiùs contigerunt. Ex biennio & ampliùs sese meæ curæ commisit; illum autem quinquies illo tempore malum invasit: in carpis digitisque & pedum manúmque ingens inflammatio. Item non raro ipsis colli vertebris humerísque capi solet; febricula ab ipso impetu, vigilia, infinitus articulorum dolor, urina pallida, tenuis. Huic autem ferè sic sæpiùs medicinā feci. In primis sanguinē detrahi jubeo; leniori injectione

si præcordia inflata sint, ventrem duco. Inediam impero *prima diatrito.* Mox si dolor vehementior & omnem tolerantiam excedat, haustulum è Diacodio permitto, aut etiam Laudani liquidi guttulis aliquot adjectis. Itē aliqu ē pulverem vel è Bezoar. Orient. vel è Chel. compos. aut è lapid. Goæ. dict. aliquot sex grana bis quotidie propino ex Aq. Alexiterii Haustulo: at hæc citra sudorem. Item *altera* diatrito & Avenacea, aut juscula è pullo Gallinaceo; item Vinum Canariense, vel per se, vel ex lactis sero incoctum, cui succi Limon. cum tantillo sachari adjecta sunt, liberè indulgeo.

In malo autem declinante, cùm scilicet Urina tenuis paulo coloratior fuerit; ac febricula, doloresque remiserint, sic præscripsi. [℞. *Tinctura Sacra ex Vin. Canariensi confect.* ℔j. *Cochineil. pulverisat. nodulo inclus.* ℥jß. *Spiritus Vitroili* ℈j. *misce.*] Hujus Cochleare unum nocte dormiturus capit; idque triduo, vel quatriduo pro ratione alvûs motæ & dejectionum tolerantiæ. Ita omni paroxysmo ferè intra 10. aut 14. dies integrè convaluit.

ÆGROTUS XII.

D. *Reynolds*, mediæ ætatis vir, aliquoties per tres quatuorve annos *Rheumatismo* miserè afflictus est. Ei verò sanguis primis illis morbi insultibus pro more nostrorum hominum, ad aliquammultas libras missus est: nec tamen desiit bimestri spatio malum; & interdùm diutiùs hominem tenere consuevit: virèsque ei tandem ægrè restitutæ sunt.

Exeunte autem brumâ, gravissimo illius mali paroxysmo correpus est. Me vocavit. Ejus verò morbi hæc erat conditio: nempe, febris intensa, sitis, perpetuæ vigiliæ; dolores vagi, ut plurimum tamen in scapulis, humerisque, tibiis carpisque, non sine inflammatione, partiumq; affectarum tumore, Urina pauca valdè biliosa.

Hunc autem curatonis methodum institui. Imprimis sanguinem ad ℥*xij.* mitti jubeo. Item ut alvus enemate leniori, cui Vini Emetici ℥*iv.* adjectæ sunt, curavi. Hæc autem circiter diem quintum decubitûs facta sunt. Sexto autem & septimo hordeatis tantùm & vino oligophoro vel ex sero lactis, vel ex aqua nutritus est. Item Julapia refrigerantia & modicè diuretica propinavi. Octavo verò inclinata febre, hujusmodi medicamentum catharticum & anodynum exhibui. [℞. *Spec. Hiera Picra* ℥ß. *Cochineil pulverisf.* ʒ*ij. Vini Hispanici* ℔j. *misce. Stent in frigido. Hujus Cochleare unum nocte, & tantundem mane per triduum aut diutius quotidie bibat.*] Paucis autem diebus à sumpto illo cathartico omnino convaluit.

At cùm nec amplius purgari voluit, & quod foràs ad negotia curanda ei exire necesse esset ex frigore recidavit. In hoc autem relapsu malum admodum vehementibus symptomatis antedictis recruduit. Iisdèmque ego vestigiis insistere volui, nempè semel sanguinem in principio mittendo, &c. Priori tantùm methodo adjeci propter sævitiam dolorum & vigilias, Diacodii ℥j. nocte bibendam. Quinto autem recidivæ die, quod jam paululum remittere mihi symptomata videbantur, sic hominem purgavi. [℞. *Decoct. Senna Gereon.* ℥*v.*

Syrup. è Succo Limon. Aq. Mirab. ãã. ℥ß. *Syrup. è Spina Cetrina* ℥ij. *Confect. Hier. Diacolocynth. misce f. Potio.*] Alternis verò diebus pro tribus vicibus hanc ſumpſit potionẽ,& convaluit, poſtque alteram ſeptimanam ſtrenuè ſe habuit. Hactenus Ægrotorum aliquot paucas Hiſtoriolas ex Adverſariis noſtris tranſcripſimus. Antequam verò medicamentorum rationes ac uſus diducam, Prognoſticon illud de *inſanabilitate* hujus morbi diſcutere paucis lubet.

Hæc autem ad quæſtionem rite intelligendam faciunt.

Nemo ſenſatus à Medico expectabit ut à Podagra ſemel liberatus, deinceps in perpetuum ſanus evadat. Quippe quòd ſi diſcrimen evaſerint, ex natura morbi, inquit *Aretæus*, laxiorum vitam degunt tanquam *ab inferis elapſi* hilares, incontinentes, in victu molles & delicatuli. Idcircò tanquam mortem rurſus ſubituri, *licentiosè* præſenti vitâ fruuntur. His adde, Pleroſq; Ægrotos non morbi cauſam legitimam afferre ſolere, novæ crepidæ attritum puta, alius longam ambulationem: alius plagam, aut calcationem; at nullus *inteſtinam domeſticàmque cauſam* Medico explicabit. At nec ab aliis morbis, etiamſi medicis præceptis obedientis fuerint ægroti, in totum præcavendis, tanta cautela à nobi requiri ſolet. Nonne itaque ſatis eſt hominem Podagricum ſanitati ſemel reſtituiſſe?

Rurſus, Tophos ulla arte poſſe diſſolvi vehementer nego: nec Paracelſi ejuſque ſectatorum jactantia multum moveor. Vel ſi fortè ex toto chirurgiâ tollantur non multum profecerunt. Nam oſſium carioſorum, è quibus eliquantur, nulla reſtitutio eſt; ſiquidem quod ſemel periit ex organica partium conſtitutione, natura non reficere ſolet. Hęc itaque extra quæſtionem ſunt. Imò verò ſi quæ apud veteres Medicos de Arthritide tanquam morbo inſanabili uſpiam dicta ſunt; ea omnia in hoc vel illo ſenſu intelligenda ſunt. Verbi cauſa. Hæc apud *Hippocratem* † legi poſſunt. "Qui in ſenectute Tophos, aut Callos in articulis induratos "habent, ii omnes, ut ſentio, *humana arte ſervari nequeunt*. Item *Inſanabilis affectus* audit, inquit *Aretæus*, quoniam principiis, cùm debiliſſimus morbus eſt, Medicus non reſiſtit, qui ut temporis progreſſu vires acquiſiverit, *nihil* Medici diligentiâ *proficitur*.

Eſt Paſſio, inquit *C. Aurelianus*, non facilis curatione, & aliquando *magnitudine* inſanabilis, *non*, ut plerique putant, *natura*. Cauſæ autem difficilimæ curationis, vel ut ſæpe contigit, impoſſibilis, manifeſtæ ac plurimæ reperiuntur. Eſt enim paſſio in nervis conſtituta, qui ſunt natura *denſiſſimi* & inter articulorum nodos conſtituti, quorum anguſtia comprimuntur; & ad omnem motum aſperantur, magis in pedibus: hi enim plurimas conligationes nodorum naturaliter habent, & totum corpus ſuſtinendo laborant. Præterea hæc paſſio initio, parvitatis cauſa, negligitur, & contempta convaleſcit: quippe cum à multis minimè credatur emergere. Alij denique digito laxati, aliqui pedis verſionem, alinqui cujuſdam rei calcatæ, vel offenſę duritiem, aut fervorem queruntur: tùm neceſſitate coacti augmenti temporibus in confeſſionem veniunt ægrotantes. Ob hoc igitur Paſſio perſeverare, atque corpora poſſidere meditatur. Non autem minus etiam longorum lenimentorum cauſa, quibus receſſiſſe putatur, cum ſanos ægrotantes fingendo promittit, *adjuvante etiam intemperantiâ, qua cùm ſæpe ten-*

† Lib. Prædict.

concipi passio perspicitur, manere posse non dubitatur.

Quæritur itaque, si quis novissimè podagrâ affectus est, vel ex inveterato morbo aliquis membris ex toto captus, & cui etiam articuli diu etiam ex Tophis obcalluerunt, ac paroxysmo vehementi corripiatur, an melius sit curam omnem naturæ committere, vel à Medico auxilium petere.

Etiamsi autem aliqui moderni, tetrici ingenii viri, & quibus in fœlix medicina fuit, aliud suadere videntur; non tamen dubitabo ex antiquorum virorum authoritate ac propria & multiplici plurimorun annorum experientia asserere, Arthritidem posse sanari non ineunte tantùm morbo sed etiam veterascente: imò non ulla parte medicinæ faciendæ *utiliores* Medicos fore, quam in Arthritide sanandâ, quocunque morbi tempore & ratione id demum occurrat.

Hoc itaque prognosticon, tanquam insanabile malum in Medicis nostris, meritò culpat eximius *Mayernius*, ejùsque rei rationem optimam reddit. Medicorum quippe plerique *famæ consequendæ* potiores partes habent quàm ægrotorum sibi commissorum salutis: atque compescendis *ejulatibus* intentos, de valetudine integra restituenda ne cogitatio quidem subit.

De morbo verò *recenti* consentiunt Antiqui. " Juvenis verò, inquit *Aretæus* " cui nondum circa articulos calli induruerunt, cuique victûs ratio curæ est, ad " laborem est impiger, alvúmque habet vitæ institutæ probè cedentem, is sanè " prudentem nactus Medicum evadet.

Idem sentit *C.Celsus*. " Ubi sentire cœperunt articulorum vitia, sanguis mit- " tendus est. Id enim inter initia statim factum, sæpè annuam, nonnunquam per- " petuam valetudinem bonam præstat. Quidam etiam, cum *Asinino* lacte poto, " ex toto se *eluissent* (nota vim purgantem lactis *Asinini*) in perpetuum hoc ma- " lum evaserunt. Quidam cùm toto anno à vino, mulso, venere sibi temperas- " sent, securitatem totius vitæ consecuti sunt Idq; utiq; post primum dolorem " servandum est, etiamsi quieverit.

Imò verò veteres aliis etiam medicamentis infinitis contra *inveteratum* mor- " bum non infelicitèr pugnârunt, ipso *Hippocrate* attestante " Hi, quibus To- " phi in articulis, succdentes *intestinorum difficulattes* optimè medentur, quin " & quæcũque aliæ colliquationes inferiores eos valdè juvant.

Item; cùm dolor adfuerit, *Medicamentum deorsum purgans* propinato (non expectata scilicet morbi remissione) & post hæc, *serum coctum* & *lac Asininum* potui exhibeto. (Nam hæc duo posteriora ferè inter purgantia medicamenta numerârunt Antiqui; nostríque homines eundem effectum ex *Lacte Asinino* ad infinitum damnum Phthisicorum, & à plurimis morbis convalescentium etiam inviti quotidie in hac Urbe experiuntur) id est, post potentius medicamentum purgantia leniora da; ut rectè observavit *Fernelius* in hunc locum.

Inclinato Morbi impetu tentanda, inquit C. Aurelianus, & procuranda ventris facilitas, sed fugienda quæcũque *vehementiora, quantum quidẽ res admittant.*

Verùm enim verò hi novi homines, etiamsi omnino nihil in Podagra moveri volunt *totus* tamen *homo* è lecto in curriculum omnibus modis & machinamentis quotidie moliendus est, ut unâ aut altera hora extra urbem

* de Arthrit. * Lib. de Affect.

quo-

quotidie rusticaretur *Etiamsi dolor & ad motum inhabilitas contra indicare videantur*, *hic tamen labor omninò exantlandus* est. Profectò si hæc doctrina, præ omni medicina, in Arthritide tanti est; benè actum esse nostris podagricis si ipsis Plaustris, *Scytarum* more, innascerentur; ut iisdem aliquando commodè ægrotarent: deinde, alia insignis utilitas *Plaustrogenitis* nostris accederet; quòd cùm omnia medicamenta præter unum *lac asininum* exulare oportuit, ipsa etiam jumenta quibus trahitur plaustrum, *officinam* quandam *ambulatoriam* de se præstarent.

Non autem ignoro gestationem inter remedia antiquissima ad demendam materiam positam fuisse; at in Podagra illam adhibere, novum est. At hoc exercitij genus Stomacho emendando, Calculo præcavendo, Somno conciliando utile est Eugè, optime. At dolor primùm leniendus est, quam aut iis cum appetitu, aut somnores erit.

Qui vero negant medicinam ullam posse opem ferre Arthriticis, his illos orationibus moveri, verisimile est.

Quod à medicamentis quibuscunque evacuantibus (sive ea *emetica* sive *cathartica*, aut quocunque modo inanitiones humorū moliantur) ferè periclitantur: cùm tamen Arthritis, etiamsi longus & gravis morbus sit, minimè Lethalis est.

Deinde, quicunque Podagrici fiant, hi sedata intra 40. (tringinta Celsus) dies inflammatione, finiunt, authore Hippocrate. At nostri homines podagram frequenter trimestrem, & ferè annuam exhibent: quod ideo præter naturam Morbi accidere videtur, à remediis aliquando perperam & temerariè sumptis.

Quid autem faciant illa argumenta contra nos appello Ægrotorum Historiolas fidelissima narratione & sine fraude supra expositas.

Sed lubet privatim persequi vestigia hodierni cujusdam Medici de Podagræ curatione.

Phlebotomiam autem adhiberi nolit in ætate provectioribus, quod sanguinis detractio spiritus animales, concoctionis instrumenta minuit, opprimítque. Spiritus autem animales quod attinet, ii ad *aniles fabulas* proximè accedunt, & ignorantiæ asylo sunt: sanguinis verò detractio modica, & tempestiva, cordis onus sublevat, vitiosi chyli plenitudinem diminuendo, hinc articulorum inflammationi summoq; eorum dolori, & febriculæ succurritur; adeoque si id fiat sub initio Morbi, citiùs multo morbus solvitur. Deinde etiam ætate provectiores plerique podagrici æquè intemperanter, ex Morbi naturâ, *in victûs ratione, ac juvenes peccant: cui rei, si impotentia quoq; eorum ad omne exercitium adjiciatur, etiam guinis missionem magis requirunt.

Emetica porrò damnantur, quod ex articulis materiam peccantem revellant intra habitum corporis: hoc autem gratis dictum est. Emetica ad præcavendum, morbū in plerisque podagricis ferè benè faciunt, ubi scilicet vitiatur stomachus & primæ viæ saburra pituitæ indomabilis premuntur: Deinde istiusmodi remedium materiam vitiosam è ductibus excretoriis intestinorum evellit, evocat, exprimit: unde in aliis, articulorum puta corporis ductibus minorem quantitatem accumulari verisimile est. Idem dictum puta de Cartharticis, ad præcautionem exhibi-

* Vide Artæum.

exhibitis: imò in *Tardante* passione, *radicum* vomitus & Hellebori approbatur, authore Aureliano.

At Podagra id habet peculiare, ut non tantùm non juvetur, sed etiam lædatur à Catharticis. Respondeo, Si quæ medicamenta purgantia sinistrum aliquando eventum habuerunt, vel transferendo morbum in aliqua viscera ab articulis, vel febriculam augendo, vel novas accessiones, veteribus penè sopitis, excitando: illa omnia evenire verisimile est vel ægroti culpa, vel à minùs appropriatis medicamentis perperam ac intempestivè exhibitis. In qua occasione captanda medici prudentis *Ars ex toto* constat.

Quod autem vehementer urget ex morbi naturâ articulos necessariò affici, materiamq; morbificam non securè posse aliò ablegari; id ex parte concedo; at sine sequela est, nec contra cathartica facit: nam omni morbi tempore, articulis valdè aggravatis, & sanguis mitti tutò, & venter subduci injectionibus; item tenui victu aut inediâ pugnari potest, ad demendam materiam morbificam: ubi autem symptomatum remissionis ac concoctionis materiæ morbificæ signa apparent, infinito Podagricorum beneficio 1 cathartica damus. Idque ex ipsius naturæ indicio; nempè quod jam viscositate chyli ex corruptione attenuata, reliquæ sanguinis massæ denuò commisceri circumferriq; incipit, expulsionemque adeo multis de causis requirit; ne articuli ex diutinâ tensione lædantur; aut ipsa demum ossa in tophaceam materiam corrumpantur. Nam hoc certo certius evenit, ubi nullis auxiliis adjutus languet ægrotus, & usque putrescit materia morbifica in articulis ipsisque ossibus impacta.

De Diaphoreticis verò alia res est. Nam viscosi humores parùm evaporant, ac istiusmodi materiam vitiosam in articulos vehementius adigere solent. At quatenus istiusmodi Medicamenta fere Antidota sunt, ad Ventriculum confirmandum plurimùm faciunt, si parca dosi, & citra sudorem, exhibeantur.

Quod autem innuit, Antidota & Cathartica non posse simul exhiberi, falsum est. Cùm multa egregia antidota, imò ipse Cortex Peruvianus, non rarò alvum vehementer movent; maximè si modo pleniore propinentur.

Quod autem remedia *externa* ad Podag. benefacientia omninò ignorat; item, nulla dari specifica affirmat. Proximum est, ut de eis dicam, rationesque remediorum ad Podagram appropriatorum, breviter, pro more nostro, explicem.

Vanum autem, & nimis præter institutum nostrum prolixum esset, omnia medicamenta ad Podagram adhibita recensere: imò multa, animi causâ, in hoc morbo probaverunt veteres, authore Aureliano.

Utilia itaque ac maximè appropriata aliquot tantùm medicamenta, exempli causâ, commemorabimus; sive illa in ipso morbo, sive ad præcautionem & in paroxysmorum intervallis exhibita sunt.

Imprimis verò *exteriora remedia* videbimus, inter quæ laudantur Unguenta & acopa

1. Potest morbus etiam qui per se finem habiturus est, citius tamen adhibito auxilio tolli; quod duabus de causis necessarium est: & ut quàm primùm bona valetudo contingat; & ne morbus, qui remanet, iterum, quamvis levi de causa, exasperetur. Potest enim morbus minùs gravis esse, quàm fuerit; neque ideo tamen solvi, sed reliquiis quibusdam inhærere, quas admotum auxilium discutiat.

acopa ex ſquilla confecta, & hæc ubi ex admodum tenaci humore malum ſolvi tardavit; nec ſine ratione cùm ſquilla & cucumer, ſylveſtris (ex quo Elateriũ; conficitur) potenter attenuando, viſcoſos humores diſcutiùnt; i. e. ductibus excretorijs movent, cùm humores liquidiores efficiant, imò eadem ratione ex articulis affectis, ſi quis humor ex fluditate regurgitaverit, evocant nempe per ductus excretorios cutaneos.

Reliqua acopa minùs laudo, etiamſi interdum valde efficacia experta ſunt, ut ſinapiſmus & reliqua rubificantia, propter doloris ſenſum, quem delicatulis inferre poſſint. Illorum autem ratio eadem eſt.

His accedit *marinæ aquæ ferventis* & *aquarum naturalium calidarum* fomentatio, ubi illa commoditas erit.

Illud ſcire licet, ſalis particulas aquâ marinâ & naturalibus aquis calidis(nam omnes calidæ quas adhuc novi, ex bona parte muriaticæ, id eſt, ſalis marini ſive gemmei participes ſunt) comprehenſas ſupra fidẽ minutiſſimas eſſe, nec à coagulato ſale iterùm in tantas minutias diſſolvi ſolere aut poſſe credo : appello Microſcopium, hoc aut. poſito facilè, certè ferventes, id eſt, plurimum agitatæ ad ipſos articulos penetrant, viſcoſoſque humores vehementer incidunt, attenuant abſtergunt.

Atque hæc omnia adhibita ſunt in Tardante paſſione.

Ad articulorum verò dolores *leniendos*, vel ineunte paroxyſmo, vel in ſtatu ejus inter alia multa, hæc Emplaſtra nobis cõmendarunt veteres, nempe *Empl. viride Gliconis*. [Audiendus *Scribonius Largus*] Ad Podagram præter quodvis aliud medicamentum, ſatis convenit, & huic *mirificè* prodeſt.

De reſinis verò, & ariſtolochiis in hoc Emplaſtro nihil attinet dicere, quòd pleriſque aliis, maximè illi Paracelſi, cõmunes ſunt; illa tantùm medicamenta obſervare lubet, quæ verè anodyna privatim huic in ſunt: nimirùm *æris* triplex genus, Myrrha atq; Aloes. De Æris verò virtute eximia adnoyna ſuprà in diſſertatione de Hydrope ſatis diximus. Myrrha ſoporem gignit: Dioſcor. Qualis autem Aloe ſit, hic breviter exponere lubet.

Hæc autem de Aloe conſtãt, illam alvum movere, ſomnumque alicere; atque hæc efficit tàm extrà, quàm intùs adhibita, nimirùm temporibus admota ſomnum inducit, æque benè ac deglutita ad eũdẽ modũ. Umbilico illita, maximè tenellis puerulis, alvum dejicit. In articulorũ itaque doloribus adjecta dolorẽ ſopit, humoreſq; ſimul movet, attenuat, evocat; nam illa ſola Purgationis ratio eſt. His adjice, eximiam ejus virtutem Emplaſticam, nempè ad inflamãtiones tollendas; unde oculis ſuffuſis egregium medicamentum, ſi torreatur.

Proximum eſt ut *interna remedia* eorumque rationes expediamus: horũ præcipua ſunt Hiera antiquiſſima *Diacolocynthidis*; atque illa altera *Piera* Galeni. Hæc autem duo cathartica ſunt.

De Aloe verò ſatis, ut opinor, ſuprà dictum eſt: ejus verò medicamenti proprietates ad hunc morbum ſanandũ requiſitas ſi penſitare velimus, Dioſcorides conſulendus eſt; apud quem inſigne ſtomachicũ Audit; item vulnerariâ virtute præcipuâ donatur: etiã ipſis oculis torrefacta, hoc eſt, tenerrimis corporis partibus

bus adhiberi tutò poteſt. Hoc inſuper pono, hujus compoſitionem deberi *Antonio Muſæ*, ut ex *Scribonio Largo* diſcimus: at nomẽ Hieræ ei forte, ad imitationẽ antiquiſſimæ Hieræ, quod ejus præſtantiam in plurimis malis expertus eſt, à Galeno inditum eſt.

De *Colocynthide* autem è valentiſſimis Medicamentis purgantibus huic malo optime facere è veteribus diſcimus: *clyſteribus* indita privatim coxendicũ doloribus prodeſt: imò verò virentis Succo, inquit Dioſcorides, Iſchiadici *utiliſſimè* perfricantur; claro documento, veteres, uſũ unius & ejuſdem medicamenti tàm ultra corporis habitum & inteſtinis, quàm citra & in cute externa, æquè & ob eaſdem rationes utrobiq; proficuũ eſſe, exiſtimâſſe. At cum Colocynthis ſtomachum labefactatũ, iiſdem authoribus maximè oſtendat, ideo nunquam ſatis mirãda eſt doctrina & pudentia medicorum antiquiſſimorum, qui cùm tot tantáque alia antidota, & privatim ejuſdem omnia efficaciæ ad idem malum adjeciſſent, illam tamen ferè exiguà menſura dederunt: nempè ut integra compoſitionis dracha non ſit plus unò vel altero grano Colocythidis; qui tamen, etiam robuſtis, iſtius medicamenti juſtus modus eſt.

Agaricus itaq;, alter è catharticis ejuſdẽ compoſitionis, Colocynthidi & præſidio & auxilio eſt; quòd mirifica venenorũ antidotus eſt; item quòd ad diſſolutum & acidum ructantẽ, cibiq; non tenacem Stomachum efficax eſt; quòd inſuper leniter purgat, privatimq; facit ad coxẽdicũ ac articulorũ dolores. In ſumã; hoc eſt illud verũ antiquorũ medicamentũ domeſticũ, quod, teſte Dioſcoride, *omnibus internis vitiis cõvenit*, Addo equidẽ, illũ tãtas vitutes ex bona parte habere, quòd è Larice arbore Terebinthinfera naſcatur, ejuſq; virtutis æmul' Fũgus ſit.

Sagapeni verò ãtq; *Opoponacis* Medius modus adjectus eſt: hæ autem reſinæ inter antidota quoq; ſunt: utriſq; ſanè ſimiles facultates ſunt; privatim verò Iſchiadicis & Podagricis illinuntur, laterum dentiumq; dolores tollunt. At utraque vaſa excretoria præcipuè aperiunt, quod menſes pellunt & Tuſſes vetuſtas expediunt. Illorum autem alterum ideo æſtimandum eſt, quòd *Silphium* Antiquorum, teſte Dioſcoride, proximè referat.

Nimius eſſem, præter modulum inſtitutionis noſtræ; ſi reliqua medicamenta in hac utiliſſima compoſitione percurrerem, cùm alibi fortè de iis cõmodior dicendi locus dabitur. Croci itaque, myrrhæ, atque ariſtolochiæ virtutes anodynas & diſcutientes impræſentiarum ſilebo.

Ad *præcautionem* verò rationes reſtant remediorum expediendæ.

Inter *annalia* verò medicamenta præcipuum locum habet abſtinentia à vino, mulſo, venere, toto anno. At cur mulſum hic refert Celſus? nempè ut ſciamus omnem Liquorem inebriantem prohiberi: nam veteribus pauci noti ſunt præter vinum, & qui melle conficerentur.

Inter præcipuas verò cauſas *procatarcticas* hujus mali apud veteres vinũ & venus perhibetur: quòd, ut opinor, nervi, tendineſq; ab iis maximè labefactãtur; cũ venus, vinumq; perpetuã diſtenſionẽ iis partib' inferant; unde tandẽ ex nimio uſu laxãtur, ac reſolvũtur articuli, artuſq; vacillãt; & ſi quãdo Morbi articularis ex chylo crudo & lẽto, acceſſio fiat, vigore neceſſariò ad ſãguinẽ craſſiuſculum circum-

cumpellendum deficiant. Huic rei fidem facit; quod ſæpè expertũ eſt; nempè podagricum aliquem in inclinato & tardante paſſione ex im̃odico uſu vini ſubitò ſeſe in pedes conjicere potuiſſe & ambulare, imò ſaltâſſe.

At hæc methodus iis tantùm convenit, qui non plurimo tempore fuerint paſſione vitiati, id eſt, ut Aurelianus exponit, intra quinqueñij tempus conſtituti, id eſt, antequam obcalluerunt articuli, & longa morbi conſuetudo fuerit.

Aliud remedium *longi uſus* eſt (ut à C. Celſo diſcimus) nempe lactis Aſinini potus: podagricos novitios *illo ſe eluere* vult: quod ejus vim planè purgatoriam indicat. Forte ſi diu ex victu diarrhœa fiat, articuli à ſaburra liberati ad priſtinum vigorem reſtituantur. Huic conjecturæ favet illud Hippocraticum ſuprà conprehenſum, His, quibus Tophi in Articulis, ſuccedentes inteſtinorum difficultates, optimè medentur; quin & quæcunque aliæ *colliquationes* inferiores eos valdè juvant.

Porrò C. aurelianus alia medicamenta *annalia* memorat, ut *diacentaureon, diaſcordion*, potanda anno nempe continuo: hæc veteres probârunt, inquit ille; ſecundum nos autem (juxta Sorani judicium eſt) metuenda diuturna medicaminis ſumptio; cum neque ſoliti cibi juges, atque ijdem utiles, rectè probentur. Sic denique legimus quoſdam veteres memorâſſe ex jugi medicamine poto in celeres vel acutas veniſſe paſſiones, & alios apoplecticos, alios pleuriticos, alios peripneumonicos interijſſe; item quoſdam continua difficultate Spirationes affectos.

Alij verò qui ſe iſto medicamine profeciſſe teſtantur, non advertunt, ſervatæ digeſtionis cauſa, id fuiſſe permiſſum; quippe cum cæterarum rerum exceſſus declinando quidam ſervaverint ſanitatem, cum interrumpere metuerint ſumptionem medicaminis ſui: & propterea his intentionibus occupati, alias ſibi neſciverint profuiſſe rationes.

At noſtri homines ſua egregia quoque *Annalia* medicamenta jactitant: verbi cauſa, chalybeata medicamenta infinito lenocinio confecta; item *aquas minerales*, quas chalybeatas, etiam nimius abuſivè appellare amant. Ex his autem non ſolum ex omni tardante paſſione convaleſcentiam integramque ſanitatem, ſed & ad omnium malorum præcautionem certam, (modò ad annum annóſve in eorum uſu diligentèr perſiſtant) audactèr promittunt.

Sed & tanti medicamenti & ſpatij illud dandi rationes reddat, cui id curæ eſt, velim. Nam quæ Aurelianus jam de ſuis, vereor, ne potiore jure de noſtris dicatur, nempè, ſi non alios morbos & infirmitates ex longo iſtiuſmodi medicamentorum uſu corpori adſciſcant, quæ tot apoplecticorum numerorum una ratio eſſe poteſt; ex dicta ratione & abſtinentiæ regula plus proficere videntur, quam ex talibus remedijs.

Unum illud illorum conſolatione certiſſimum addam. Si quid emolumenti nobis detraxerit Cortex Peruvianus, abundè reſtituit ejus *intempeſtiva ac infinitè repetita exhibitio*.

De Emeticorum verò uſu ad præcautionem audiendus *Aurelianus*. Plurimi vo-

mi vomitum post cibum laudaverunt, vel tertiò per menses singulos adhibendùm: siquidem & *materiam auertit ab articulis, & indigestos esse non sinit.* Sed magis vexabilis est ipso morbo. At rationes ejus, quæ optimæ sunt, laudo. Cùm verò elleborismi fortè servitatē vituperat, illa ejus seculi infœlicitas fuit, quippè veteribus emetica mitiora adhuc incognita fuerent. At nobis ex vino emetico insigne remedium ad omnes ferè nervorum affectus inventum est, utpote tutissimum, & quod, certè extra paroxysmum podagricum, omnibus ætatibus ac viribus accomodari potest: quod de Ellebori radiçibus, aliisque herbaceis emeticis vix dici posse vereor.

Porrò ad præcautionem ulteriùs processerunt veteres Medici, authore Aureliano; Multi Medicinæ Scriptores, *Purgativis* & acrioribus uti solent *Clysteribus*, & *Urinalibus*. Sed oportet *cavere* Stomachi vexationem, item vesicam provocare. Tradit enim necessario universo corpori vexationem per sibi cognatā nervorum qualitatem. Quid autem fieri potest hujusmodi medicamantis, me latet; illud tantùm mihi semper in votis fuit ut paroxysmus commodè & tempestivè tollatur: id quod fieri posse sine ulla nervorum uexatione centies expertus sum.

Interim, unica illa aurea regula de abstinentia mihi certè, nescio an Podagricis arridet; nempè ut iis, quibus aut integra sanitas, aut longiora valetudinis bonæ intervalla cordi sunt, *parva cibatio* summæ curæ sit. Atque hoc omnibus, hominibus quocunq; statu & conditione sint, cùm ipsius quoque exercitij loco esse potest, etiam pedibus ex toto captis.

Qui tamen pleniùs vescantur, illos cathartica appropriata, aut emetica (qualia supra comprehensa sunt) interdum sumere, necesse est.

FINIS.

